

**TMMOB
HATAY KENT SEMPOZYUMU**

“Suriye’deki Olayların Hatay’a Yansıması”

I Aralık 2012

ISBN: 978-605-01-0442-4

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
Selanik Cad. No:19/1 Yenişehir 06650 ANKARA
Tel: (312) 418 12 75 Faks: (312) 417 48 24
web:<http://www.tmmob.org.tr>
e-posta:tmmob@tmmob.org.tr

BASKI

Mattek Basın Yayın Tanıtım Tic. San. Ltd. Şti.
Ağaç İşleri Sanayi Sit. 1354. Cadde 1362 Sokak
No: 35 İvedik/ANKARA
Tel: (312) 433 23 10 Faks: (312) 434 03 56

BASKI TARİHİ

1. Basım, Şubat 2013

SUNUCU- Sayın Genel Başkanım, sayın şube başkanlarımız, değerli meslek odaları temsilcileri, değerli konuklar, sevgili meslektaşlarımız ve basın temsilcilerimiz; Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin düzenlemiş olduğu, “Suriye’deki Olayların Hatay’a Yansıması” konulu Hatay Kent Kurultayımıza hoş geldiniz.

Kurultayımızın açılış konuşmasını yapmak üzere, İl Koordinasyon Kurulu Sekreteri Sayın Adnan Orukoğlu’nu davet ediyorum. (Alkışlar)

ADNAN ORUKOĞLU (TMMOB Hatay İKK Sekreteri)- Değerli basın emekçileri, sevgili misafirler, sevgili meslektaşlarım; sizleri Düzenleme Kurulu adına sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Hatay Kent Kurultayını sizlerle paylaşmaktan onur duyuyoruz.

Kentimizde yerel yönetimler, enerji, haberleşme, trafik, ulaşım, kentsel dönüşüm ve en son olarak büyükşehir belediyesi olma sorunları gündemini korumaktadır. Ancak, yakın zamanda komşumuz Suriye’de yaşananlar kentimizin en önemli gündemini oluşturmuş, bu topraklarda yaşayan insanlar savaş psikolojisini yaşamaya başlamıştır.

Coğrafi konumu nedeniyle, Asya, Afrika ve Avrupa arasında bir köprü konumunda olmasından dolayı, Hatay, insanlığın hem sosyolojik, hem de kültürel gelişiminde rol oynayan önemli bir merkezdir.

Hatay’da nüfus esas itibarıyla üç etnik gruptan oluşur; Aleviler, Sünniler ve Hristiyanlar. Bunların dışında, köy ve mahallelerde toplanmış durumda olan Çerkezler, Afganlar, Ermeniler ve Özbekler vardır.

Tarih boyunca çeşitli topluluklara yurtluk etmiş, 7 bin yıllık uygarlıklar şehri olan Hatay’da, Akadlar, Babiller, Hititler, Asurlular, Sami-Aramiler, Oğuzhan Türkler, Persler, Makedonyalılar, Romalılar, İslam orduları, Bizanslılar, Araplar, Selçuklular, Türkmenler, Haçlılar, Memluklar, Osmanlılar, (Yavuz Sultan Selim), Fransızlar varlıklarını sürdürmüşler. Bütün bu süreçlerde biri gidip diğeri gelirken, savaşlar yaşanmış, bu topraklar kan gölüne dönmüştür; insanlar göçe zorlanmış, çok büyük acılar yaşanmıştır. Şimdi bu topraklarda bizler yaşıyoruz. Artık savaş ve kan istemiyoruz. İnsanca yaşamak için, savaşız ve sömürsüz bir dünyaya ihtiyacımız var diyoruz.

Yıllardan beri bölgede oynanan bu büyük oyunun 21. Yüzyıldaki kritik noktası Suriye’dir. Suriye’ye dönük bir askeri müdahale, bölgesel bir savaşın da tetikleyicisi olacaktır. Ortadoğu bu şekilde iç savaşlarla, etnik ve dini boğazlaşmalarla kaosa sürüklenirken, Türkiye de bu kaosun bir parçası olacak ve bölge halkları büyük acılarla yüz yüze kalacaktır.

Savaşa karşı barışı, ayrışmaya karşı birlikte yaşamı, ortak değerlerimizi güçlendirerek, hoşgörüyü her alanda ortaya koyduğumuzda, insan onurunu korumuş, savaş kurucularının oyununu boşa çıkarmış oluruz.

Konuşumuz Suriye'ye karşı herhangi bir dış müdahaleyi asla kabul etmiyor, bütün emperyalist güçlerin ellerini bölgeden derhal çekmesini istiyoruz.

Sevgilerimle. (Alkışlar)

SUNUCU- Sayın Orukoğlu'na teşekkür ediyoruz.

Değerli konuklarımız; TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Mehmet Soğancı'yı konuşmalarını yapmak üzere davet ediyorum. (Alkışlar)

MEHMET SOĞANCI (TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı)-

Değerli Konuklar,

Sevgili Arkadaşlar,

Öncelikle hepinizi TMMOB Yönetim Kurulu adına sevgiyle, saygıyla, dostlukla selamlıyorum. TMMOB adına bu etkinliğin sekreteryasını yürüten Hatay İl Koordinasyon Kurulu Sekreterimiz Adnan Orukoğlu şahsında, Hatay birimlerimizin yöneticilerine, çalışanlarına, bu sempozyumun düzenlenmesinde emek veren herkese Yönetim Kurulumuz adına teşekkür ediyorum.

Değerli Konuklar

TMMOB kuruluşundan bu yana gerek meslek alanlarına gerek tematik konulara ilişkin olarak düzenlediği etkinliklerde kamuoyuna açılımlar, çözüm önerileri ve modeller sunmuştur. TMMOB kent sorunlarına ilişkin olarak özellikle son yirmi yıldır yerel yönetimler, kamu kaynaklarının dağılımı, afetler, çevre, altyapı, ulaşım, konut, turizm, kentsel koruma ve kentsel dönüşüm temalarında sorun tespitlerini ve çözüm önerilerini kamuoyuyla paylaşmaktadır.

Geçtiğimiz 6 yıllık süreçte, Ankara'da iki kez, İstanbul'da iki kez, Bursa'da üç kez, Adana'da iki kez, Edirne'de iki kez, Eskişehir, Bodrum, Denizli, Samsun, İzmir, Aydın, Edirne, Diyarbakır, Kırklareli, Van, Batman, Gaziantep, Balıkesir, Antalya, Zonguldak, Trabzon, Konya'da düzenlediğimiz kent sempozyumlarıyla kentlerin mevcut durum tespitlerini yaparken, "Nasıl bir kent istiyorum" sorusuna da kentte yaşayanlarla birlikte yanıt arıyoruz.

TMMOB'nin uzunca bir süredir değişik kentlerimizde düzenlendiği "kent sempozyumları" göstermiştir ki; kentlerimizde; sağlık, çevre, altyapı, ulaşım, barınma, ısınma, eğitim, kültür ve benzeri birçok konuda sorunlar

yaşanmaktadır. Diğer yandan kentlerimiz; deprem, sel, heyelan ve yangın gibi afetlere hazırlıklı değildir.

TMMOB, kentlerimizde var olan sorunların aşılması, sağlıklı kentsel çevrelerin oluşturulması ve kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesi doğrultusunda, toplumun büyük bölümünü dışlayacak, halkın katılım ve denetimine kapalı yerel yönetim biçiminin aşılmasını, kent halkının ve meslek örgütlerinin demokratik katılımı ve denetimini sağlayacak bir anlayışın geliştirilmesini, öncelikli ve temel gerek olarak görmektedir.

Sevgili Arkadaşlar,

TMMOB, kent sempozyumları aracılığı ile kentlerimize aklın ve bilimin gözünden mercek tutar, mevcut durumu analiz eder ve sorunlara ilişkin çözüm önerileri sunar. TMMOB, bu anlayışla Hatay'a mercek tutarsa, Suriye'de başlatılan iç savaş ve işgal sürecinin bu kentten temel sorunu haline geldiğini de asla görmezlikten gelmez. Yani TMMOB, emperyalizmin yönelimleri doğrultusunda aktif taşeronluk rolünün pervasızca yürütülmesinin sonuçlarının Hatay'ı ne hale getirdiğini ve bu gidişatın özellikle Hataylılara neye mal olacağını cesurca, tereddüt etmeden ortaya koyar.

Sevgili Arkadaşlar,

Tarihe baktığımız zaman Hatay'ın medeniyetlerin köprüsü, buluşma ve etkileşim noktası olduğunu görürüz. Kentin bu özelliği Hatay'ın bugünkü yapısının oluşmasında en büyük etkidir. Hatay'a bu bakımdan Ortadoğu'yu büyük oranda yansıtan bir minyatür de diyebiliriz. Özellikle bu yapı, Suriye'de yaşanan parçalanma ve iç savaşın kırılma noktalarını bünyesinde taşıdığı için bölgedeki gerilimlerin günlük yaşama doğrudan yansımaya yol açıyor. Suriye'deki iç savaşın doğrudan parçası haline gelinmişken hele de Hatay işgal sürecinin lojistik bir üssü haline getirilmişken bu risk Hataylıların hayatını cehenneme çevirmeye yeter de artar bile. Bu durum esnafından doktoruna, öğrencisinden köylüsüne kadar Hatay halkı tarafından birçok alanda yoğun bir biçimde hissediliyor. Hatay'daki herhangi bir vatandaşımızın bu fiili savaş süresince gündelik hayatında yaşadığı sıkıntıları sıralaması tek başına birçok şeyi anlatmaya yeter.

Ülkemizi yöneten siyasal iktidarın bu gerçeği bizlerden çok daha iyi bildiğini de unutmadan, AKP'nin Suriye'ye yönelik çığırından çıkmış müdahalecilik hevesinin nereden kaynaklandığı sorusunu sormamız gerekiyor. Bu soruya AKP'nin verdiği cevap çok açık ve net, Suriye'ye "özgürlük ve demokrasinin" gelmesi! Bunu, kendi ülkesini açık bir cezaevine çevirmiş, kendisine muhalif tüm kesimleri baskı ve zor yoluyla bertaraf etmiş, hak ve özgürlükleri yasaklamayı marifet sayan bir iktidarın söylemesi ironi değil de nedir? Bu sorunun cevabını, emperyalizmin bölgesel politikalarında ve bu politikalara

tam uyumluluk içerisinde giderek derinleştirilen bağımlılık ilişkilerinde, aktif taşeronlukta aramak gerekir. Bu sorunun cevabını, 2010 yılında düzenlenen NATO Lizbon Zirvesi'nde ve bu toplantıda karar altına alınan, füze savunma sisteminin bir parçası olarak Kürecik'e kurulan radar üssünde aramak gerekir. Bu sorunun cevabını, emperyalistler ile el ele kol kola konuşlandırılacağı yer çalışmalarının yapıldığı patriot füzelerinin gelişinde aramak gerekir.

AKP'nin Suriye'ye müdahale çabalarının gerekçelerini emperyalizmin kendi özünde arayabiliriz ama asla ve asla Suriye'ye "özgürlük ve demokrasi" götürme safatasında aranmasına izin vermeyiz. Bu durumu en çıplak haliyle de Suriye'ye "demokrasi götürülürken" sokağa çıkararak görüşlerini ifade etme özgürlüğü elinden alınmış ve yasaklanmış bir kent olan Hatay'dan ifade edebiliriz.

Sevgili Arkadaşlar,

Emperyalizm, Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde gelişen isyan dalgasını, bölgenin neoliberal sömürü düzenine entegrasyonu ve enerji kaynaklarına hakim olma yönündeki bölgesel politikalarının bir manivelası haline getirdi. Mısır ve Tunus ile başlayan değişimler Libya'nın işgali, Suriye'de iç savaşın derinleştirilmesi ve İran'ın çevrelenmesi yönünde bir seyir izliyor. Bölgenin yeniden dizayn edilmesi sürecinde adı konmamış bir bölüşüm savaşı yaşanıyor.

Suriye'nin Türkiye'ye kimyasal silahla saldıracağı iddialarıyla yürütülen bir cambazlık ile kurulacak olan patriot füzeleri, NATO tarafından bölgenin çevrelendiğini gösteriyor. Bölge çevrelenirken Türkiye de, AKP eliyle emperyalizmin bir askeri üssü olarak pozisyonunu alıyor. Bu süreç, ABD'nin ağırlığını Asya-Pasifik bölgesine kaydırırken Türkiye'nin oynayacağı rolü de belirginleştiriyor.

Emperyalizmin aktif taşeronluğu görevini "Bölgesel liderlik, yeni Osmanlılık" gibi söylemlerle örtmeye çalışan AKP'nin bölgesel aktör olma çabası Suriye meselesinde çıkmaza girdi. İsrail'in Filistin'e yaptığı saldırı sonrası ise AKP'nin bölgedeki etkisinin sınırları açıkça ortaya konulmuş oldu.

Sevgili Arkadaşlar,

Emperyalizme bağımlılık ilişkilerinde ülke tarihinin en ileri aşamasına AKP iktidarı ile ulaşmış bulunuyoruz. AKP iktidarı, Suriye'deki iç savaşın doğrudan bir parçası haline gelmiş durumda. Medeniyetler için tarih boyunca bir köprü vazifesi görmüş Hatay ilimiz şimdi emperyalist işgalin bir köprüsü haline getirildi. Güney illerimiz ajanların cirit attığı, silahlı grupların kamplarda barındığı, eğitim gördüğü, hastanelerin militanlara sıhhiye hizmeti verdiği bir lojistik üs gibi kullanılıyor. Suriye'deki silahlı gruplara para ve silah yardımı yapıldığı gizlenmeye gerek dahi duyulmuyor. Bu bir utanç tablosudur ve bu tablonun sorumlusu AKP iktidarındır.

TMMOB, Suriye'ye örtülü savaş şeklinde süren müdahaleye en başından "Suriye'ye emperyalist müdahaleye hayır" diyerek karşı çıktı. Şimdi de bu tavrı, en anlamlı yerde yani Hatay'da gösteriyoruz. Hatay Kent Sempozyumunun, emperyalist savaş, işgal ve sömürü politikalarına ve işbirlikçilerine karşı barışın, halkların kardeşliğinin ve bağımsızlığın kürsüsü olacağına inanıyorum. (Alkışlar)

SUNUCU- Sayın Başkana da teşekkür ediyoruz.

Değerli konuklarımız; kurultayımızın ilk oturumuna geçiyoruz.

Birinci oturumumuzun oturum başkanı olarak, Makine Mühendisleri Odası Hatay İl Temsilciliği Yürütme Kurulu Başkanı Sayın Ömer İyiel'i; oturum katılımcıları olarak, Antakya Ticaret ve Sanayi Odası (ATSO) Başkanı Sayın Hikmet Çiğin'i, Uluslararası Nakliyeciler Derneği (UND) Hatay Temsilcisi Sayın Mustafa Yılmaz'ı, Hatay Sanayici ve İş Adamları Derneği (HASİAD) Başkanı Sayın Gülay Gül'ü, HABOP Dönem Sözcüsü ve Türk Tabipler Birliği Hatay Şubesi Başkanı Sayın Selim Matkap'ı ve Hatay Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı Sayın Abdullah Korkmaz'ı davet ediyorum.

BİRİNCİ OTURUM

ÖMER İYİEL (Oturum Başkanı)- Sayın misafirler, değerli katılımcılar; Suriye Arap Cumhuriyetinde yaşanan olayların ilimiz Hatay'a etkilerini tartışmak üzere burada bulunuyoruz.

Oturumun ilk bölümünde, katılımcı arkadaşların konuşması akabinde salondaki misafirlerimize söz vereceğiz, daha sonra da soru-cevap şeklinde devam edeceğiz.

Şimdi sözü ilk konuşmacımız Sayın Gülay Gül'e veriyorum.

Buyurun Gülay hanım.

GÜLAY GÜL (HASİAD Yönetim Kurulu Başkanı)- Sayın misafirler, değerli basın temsilcilerimiz; hepinizi Hatay Sanayici ve İş Adamları Derneği Yönetim Kurulu ve şahsım adına saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle sizden çok özür diliyorum, biraz sağlık problemlerim var; ama inşallah bir şekilde sonunu getireceğiz.

Yakın bir zamanda komşumuz Suriye'yle, olmasını arzu etmediğimiz, bizim irademiz dışında gelişen bir yangınla karşı karşıya geldik. Yangın başladığında

bölgemize düşen kıvılcımlar, halkımızın yüksek duygusu, zamanında verilen uyarılar ve yerel yöneticilerimizin bu uyarılara anında verdiği duyarlılıkla bizleri birbirimize kenetleyerek, sosyal anlamda herhangi bir tahribat yaratmadan söndürüldü. Bundan dolayı Hatay halkına ve yöneticilerimize teşekkür ediyoruz.

Değerli misafirler; bazı değerler vardır ki, kaybedildiklerinde telafileri olmaz. Bazı değerler vardır ki, ancak büyük bedeller karşılığında telafi edilebilirler. Hatay, tarihi değerleriyle, etnik yapısıyla Türkiye'nin küçük bir örneği olarak her yönden tam bir mozaik şehri. Barış, kardeşlik ve hoşgörü gibi değerlere sahip olan Hatay, son zamanlarda yaşadığı sosyal krizi, değerlerine sıkı sıkıya sarılarak atlatmış, telafisi mümkün olmayacak bu alandaki kriz riskini ortadan kaldırmıştır.

Ekonomik kriz ise, maalesef, dış etkenlere bağlı olarak, telafisi kısa sürede olacak gibi görünmüyor. Ancak, umutsuzluğa kapılmak gibi bir lüksümüz yok.

Gelişmesini Ortadoğu ile gelişen ilişkilere bağlayan Hatay esnafımız, tüccarımız, çiftçimiz, nakliyecimiz, turizmcimiz, sanayicimiz büyük zarar görmüş durumda.

2 Kasım 2012 tarihinde derneğimiz HASİAD ev sahipliğinde, TÜRKONSED, DASİFED, TÜSİAD, Mersin SİAD, Adana SİAD, Osmaniye SİAD, Antakya Ticaret ve Sanayi Odası, Antakya Ticaret Borsası ve birçok STK ve özel sektör kuruluşunun destekleriyle yapmış olduğumuz 3. Ekonomi Panelimizde, komşumuz Suriye ile yaşanan krizin etkilerinin hem il, hem de bölgesel anlamda resmini çekmiştik.

Geriyeye bakmak sadece bizim ileriye atacağımız adımları engeller. Bu yüzden daima ileriye bakmalı; bundan sonra yapacağımız işlere, atacağımız adımlara ve bu konudaki düşüncelere odaklanmalıyız. Çünkü ekonomik ortamın bozulduğu toplumlarda huzur aramak boşunadır. Çünkü dünyanın bütün savaşlarının temelinde ekonomi yatar. Bundan sonra biz iş dünyasının işi, artık bunları konuşmak yerine, bu şartlara rağmen neler yapabileceğimizi tartışarak, bir yol haritası çizmek olmalıdır.

Hataylılar olarak bizler, daha önce yaptığımız birçok toplantıda, bizim isteğimiz dışında gelişen olaylar neticesinde ekonomik sıkıntıya girdiğimizi, desteğe ihtiyacımız olduğunu, Hatay'ın yıllarca ülkemiz ekonomisine katkı yapan ilk 10 ilden biri olarak bugüne kadar hep verdiğini, bugün ise mecburiyetten dolayı alacaklarını geri isteme hakkının olduğunu ifade etmiştik. Hatay'ın çevresindeki iller yıllardır devlet desteğinden faydalanmışlardır, kalkınmalarının en büyük ayağını devlet destek ve yatırımları oluşturmuştur. Hatay ise hep bakmıştır. Düne göre bugün farkımız, gücümüzün farkında olarak istemenin hakkımız olduğunun bilincine

varmamızdır. Daha önce söylediğimiz taleplerimizi kısaca bir daha yinelemek istiyorum.

Öncelikle ihracatçı ve nakliyecilerimizin sıkıntılarına ilaç olan roro seferlerinin değişik hatlardan faaliyete geçmiş olması, talebimizin karşılanması açısından sevindirici bir olay olmakla birlikte, ihracatçılarımızın bififllerinin nakit ödenmesini ve mahsup alanının genişletilmesini talep ediyoruz. Birçok ihracatçımız birikmiş alacağını aylarca devletten tahsil edemezken, vergilerini bir gün geciktirmemek için maalesef varlıklarını satıyor, ayakta durmaya çalışıyor.

Tampon bölgesinde fiiliyatta oluşan pazarın bölgemiz firmaları adına düzenlenmesi ve kontrol edilmesi;

İhracatçı firmalarımıza Ortadoğu'ya yönelik taşımalarında navlun desteğinin sağlanması;

Vergi, BAĞKUR, sigorta ödemelerinde faizsiz ertelemelere gidilmesi;

Finans sıkıntısı çeken bölgemiz firmalarına düşük faizli ve uzun vadeli kredi desteğinin sağlanması, hatta faizsiz işletme sermayesinin verilmesi;

Büyük organizasyonların Hatay'da yapılmasının sağlanması;

Suriye'de yatırım yapan, fabrikalarını ve mallarını ortada bırakmak zorunda kalan ve Suriye'den alacaklı olan firmalarımıza fonlardan ödeme yapılması;

Devlet ihalelerinde bölgemiz insanına pozitif ayrımcılık yapılması;

Turizm şirketlerinin Hatay'a yönlendirilmesi ve Hatay'a tur düzenleyen operatörlerin desteklenmesi.

Bu konularda gelişmeye dair bizlere herhangi bir veri ulaşmış değildir, bu yüzden çok daha fazla bir şey söyleyemiyorum; ama ulusal ve uluslararası toplantıların Hatay'a kaydırılmasıyla ekonomik olarak canlılığın sağlanması dışında, Hatay'da güvenli bir ortamın olduğunun ulusal ve uluslararası gösterilmesi turizme taze bir kan getirecektir.

Çiftçilerimizin sübvanseli ürünlerine zamanında ödemelerin yapılması ve sübvansel miktarının yükseltilmesi, tarımın, dolayısıyla ekonominin canlanmasına yardımcı olacaktır.

Bölgeye ileriki yıllarda yapılması planlanmış yatırımlardan projesi tamamlanmış olanların yatırımlarının öne çekilmesi ve ödenek sıkıntısı çeken yatırımların ödeneklerinin ödenmesi bölgeye büyük canlılık getirecek ve ümit aşılacaktır, en önemlisi de güven tazeleyecektir.

Ayrıca bölgesel anlamda halkımızın yiyecek, giyecek ve benzeri yaptıkları bu tür harcamaları Hatay esnaf ve tüccarından yapması, Hatay'da üretilen

ürünleri tercih etmeleri konusunda bilinçlendirilmesi ve özendirilmesi, yapılacak partilerin ve hafta sonu gezilerinin Hatay içinde yapılması hususuna özen gösterilmesi gerekmektedir.

Ulusal ve uluslararası yapılan ticari faaliyetlerde karşılaştığımız birçok bürokratik engeller de maalesef belimizi bükmektedir. Özellikle yapılan ihracatlarda, ihracatçılarımızın, ihracat yapılacak ülkece, TSE yerine, yabancı gözetmen şirketlerinin sancılı ve süreli verecekleri rapora mahkum edilmesi, mevcut sıkıntılara bir sancılı sıkıntı daha eklemektedir. Avrupa Birliği ülkelerine vize alınması ayrı bir problem. Kaybettiğimiz pazarımızı telafi etmek isterken, maalesef, vize engeliyle karşılaşıyoruz.

Bu kadar problemle boğuştuğumuz bu zamanda elimiz kolumuz bağlı oturmayacağız tabii ki. Şartlar ne olursa olsun, evimize aş götürmek, ilimizde istihdam yaratmak, ülkemizin ihtiyaç duyduğu kaynakları sağlamak zorundayız.

Hataylı iş insanlarımızın unutmaması gereken bir husus var; Hatay, kalkınmasını kendi iç dinamikleriyle sağlayan bir ildir. Bu özellik her ile nasip olmayan bir ayrıcalıktır. Dünyanın neredeyse her yerinde Hatay insanına rastlamak mümkündür. Bugünden sonra bize düşen, mevcut şartlarda sızlanmak, ahlanıp vahlanmak yerine, elimize çantalarımızı alarak, yurtiçi ve yurtdışında yeni pazarlar keşfetmek olmalıdır. Teknolojik gelişmeleri takip etmek, yeni trendleri yakalamak ve kendimize yeni iş alanları yaratmak olmalıdır. Sanayimiz kendini yenilemeli; kalite, standart, inovasyon ve teknolojik yeniliklere daha açık olmak ve gerekleri yapmak olmalıdır. Umutsuzluk, yılgınlık, çaresizlik kelimelerinin Hataylıların lügatinde yeri yoktur. Biz kendimize son derece güveniyoruz. Yeter ki önümüzdeki engeller kaldırılınsın.

Hatay iş insanları olarak, devletimizden bir şey istemiyoruz; sadece alacaklarımızı, tekrar fazlasıyla geri ödemek üzere, bir süreliğine talep ediyor ve bu zamanda elimizin tutulmasını istiyoruz.

Konuşmama son verirken, bundan sonra hepimizi birlikte keşfedeceğimiz ortak çıkış yollarında yine birlikte yürümeye davet ediyor, emeği geçen herkese teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Hatay Sanayici ve İş Adamları Derneği Başkanımız Sayın Gülay Gül'e, sorunları tanımlaması ve önerilerinden dolayı teşekkür ediyorum.

Şimdi sözü Uluslararası Nakliyeciler Derneği Başkanımız Mustafa Yılmaz'a veriyorum.

Buyurun.

MUSTAFA YILMAZ (Uluslararası Nakliyeciler Derneği Yönetim Kurulu Üyesi)- Değerli misafirler, değerli basın mensubu arkadaşlarım; hepinize hoş geldiniz diyorum.

Her şeyden önce sektörle ilgili gelişmelerin tamamı en çok direkt olarak bizleri etkilemiştir. Bu açıdan bakıldığı zaman, ben şöyle düşünüyorum: Az önceki konuşmacı arkadaşlarımızın kullandığı bazı ifadelerden hareketle, ülkemizle ilgili, gündemimizle ilgili bakış açımızın objektif olması, rasyonel bir bakış açımız olması gerektiğini düşünüyorum. Bu, hem bizim geleceğimiz açısından, hem şu andaki değerlerimiz açısından önemli.

Tarihi coğrafyada kaybolan bu topraklar üzerinde, yüzyıl öncesine bakıldığı zaman, gerek Kuzey Afrika'da, gerekse Suriye topraklarında hiçbir zaman için demokrasi mücadelesi verilmemiş, bölge tamamıyla emperyalist güçlerin bırakmış olduğu hükümdarlar tarafından idare edilmiştir. Bunu göz ardı etmemek gerektiğini düşünüyorum. Bu bir. İkincisi, değerlendirmelerimizde konuya tarihi geçmişiyle bakılmasını, düşünülmesini istiyorum.

Suriye'de yaşanan olayların tamamının ekonomik, siyasal ve sosyal boyutuyla değerlendirilmesi gerektiğine inanıyorum.

Ekonomik boyutuyla baktığımız zaman, öncelikle şunu söyleyeyim: Suriye ile yapmış olduğumuz birçok resmi toplantılara katıldık. Bu toplantılarda edindiğimiz izlenime dayanarak, Suriye'nin, taşımacılar ve ihracatçılar olarak bizlere bakış açısının -her ülkenin kendi çıkarları açısından yaklaşmasına bağlı olarak- çok farklı olduğunu ifade etmek istiyorum. Suriye, gerek konvoy uygulamasında, gerekse ülkesinden almadığımız akaryakıtla ilgili fiyat farkı uygulamasında tamamıyla İran politikasına dönük bir politika izlemiştir.

Şimdi, Suriye'de yaşanan olaylar ve ardından ortaya çıkan gelişmelerin bizi taşımacılar olarak, lojistik olarak hangi boyutlara getirdiğini rakamsal bazı verilerle, kısa bazı bilgilerle sizlere ifade etmek istiyorum.

2002 yılında Suriye'ye 8 tane kapı yaptırdı Türkiye Cumhuriyeti. Bu 8 kapının içerisinde en faal olanı Cilvegözü Sınır Kapısı. Bu kapı 11 milyon dolar para harcanarak yapıldı ve bu kapıların birçoğu yenilendi. Fakat malumunuz olan şu şartlar bizi o kapıyı kullanamaz hale getirdi.

Suriye ile bizim ihracatımız 2002 yılında 773 milyon dolar. 2010 yılında... 2011 yılında olaylar başladığı için, 2010 yılı rakamlarıyla konuşmak istiyorum. 2010 yılında ihracat hacmimizin 2.5 milyar dolara dayandığını görüyoruz. Gerek DEİK'in, gerekse Türkiye İhracatçılar Birliğinin verdiği rakamdır bu.

2002 yılında Suriye'nin kendi içine, Şam ve Halep'e yaptığımız taşımanın sayısı, miktarı 5222'dir. Suriye üzerinden Ürdün, Lübnan, Suudi Arabistan,

Körfez ülkelerine yaptığımız taşıma sayısı ise 2010 yılında 16928'dir. Suriye'ye transit taşıma sayımız 2002 yılında 8884, 2010 yılında 44125'tir.

2012 yılı 6 aylık rakamlarına geldiğimiz zaman, dengelerin tamamıyla bizim aleyhimize değiştiğini görüyoruz. Bu 6 aylık dönemde Suriye'ye yaptığımız taşıma sayısı 3807, transit olarak yaptığımız taşıma da 6675'tir. Bakıldığı zaman, tamamıyla dengeler değişmiş gözüküyor. Yani şöyle ifade etmek istiyorum: Suriye'ye yapmış olduğumuz ikili taşımalarda günlük 42 tane aracımız -Cilvegözü Kapısı için söylüyorum- çıkış yapmış. Transit taşımaya baktığımız zaman, bu rakam 122 civarındadır. Yani Hatay'ın kendi içine her gün en azından 600-700 milyon dolarlık bir sıcak paranın girdiğini; lojistiğin, yani taşımacılığın yapmış olduğu subjektif hizmetten dolayı böyle bir rakamın ortada olduğunu ifade etmek istiyorum.

Bildiğiniz üzere, 19 Temmuz 2012 tarihinde, Badulhava Sınır Kapısında günlük 50 civarında olan araçlarımızdan 7'si yakılmış, 9'u kaçırılmış, 39 aracımız da yağmalanmış durumdadır. Amaç neydi, nereye gelmiştir?

Biz vizeleri kaldırmıştık, ortak Bakanlar Kurulu toplantısı yapıyorduk. Suriye yetkilileriyle her görüştüğümüzde, ilişkilerimizi hep kardeşlik, dostluk üzerinden kuruyor, sorunlarımızı tüm toplantılarda çözmeye çalışıyorduk. Ama geldiğimiz nokta çok farklı. Ülkelerin kendi çıkarlarının farklı oluşundan dolayı. Suriye'de mart ayında başlayan olaylarda, yaklaşık 15 aylık süreç içerisinde araçlarımız hep kurşunlandı, şoförler hep tehdit edildi. Artık güvenli bir ortam olmaktan çıktı Suriye, 465 kilometrelik karayolu bizim için ölüm yolu oldu.

Ne yapacaktık, nasıl çözecektik, nasıl yaklaşacaktık? Amaç neydi? Amaç, Suriye araçlarının taşımacılığı yapması. Nitekim, her gün işyerime gittiğimde gördüğüm manzara, taşıma yapanların Türk aracı değil, Suriye aracı olduğudur. Amaç, Türkiye Cumhuriyeti plakalı araçların Ortadoğu hattındaki ihracatının ve taşımalarının önünü kesmekti. Kışkırtıcı, provokatör insanlar tarafından şoförlerimiz tehdit edildi, şoförlerimiz de can güvenlikleri olmadığından dolayı gitmez oldular ve taşımalar yüzde 87 oranında Suriye plakalıların eline geçmiş oldu. Bu konuda uyardık, ama milli bir politika uygulanmadı, maalesef tedbir alınmadı. Biz bunun ekonomik kayıplarını yaşadık.

Bizim bu bölgeye; Suriye, Ürdün, Lübnan, Suudi Arabistan, Körfez ülkelerine yaklaşık 13 milyar dolar ihracatımız var. Biz bu ihracatın 5 milyar dolarını karayolu eşya taşımacılığıyla yapıyoruz. Çünkü Türkiye genelinde eşya taşımacılığının yüzde 42'si karayoluyla yapılmaktadır.

İlimize baktığımız zaman; malumunuz, ülkemizde bulunan 60 bin civarındaki uluslararası taşıma yapan çekicinin 7.5-8 bin civarı ilimizde

bulunmaktadır. Yani şöyle ifade edeyim: Yürüyen bir fabrika gibi, onun bacaları gibi. İlimizde yaklaşık 8 bin insanın istihdam edilmesi demektir ve bu insanlara maaş ödenmesi, özlük haklarının verilmesi, bu insanlara geçim kapısı açılması demektir. Teker dönecek ki, bu insanlara biz para verelim. Yoksa nereden kazanacağız?!

Bakıldığı zaman, sorunun giderilmesi için, Yugoslavya krizinde olduğu gibi, roro hattı düşünüldü. İlk önce Irak'la ilgili görüşmeler yapıldı. Fakat Irak'ın, mevcut Maliki yönetiminin bize olumsuz tavır ve tutumları söz konusu oldu. Çünkü biz 20 yıl öncesinde taşımamızı Irak üzerinden Suudi Arabistan ve Körfez ülkelerine yapıyorduk. Bu engellendi, bilgi verilmedi ve en ekonomik hat olmasına rağmen, bu hat bizim için düşünebileceğimiz, hayal edebileceğimiz bir hat olmaktan çıktı. Alternatif olarak roro üzerinden bir çözüm bulduk. Yugoslavya krizinde yaşadığımız durumdan sonra, Ambarlı-Trieste hattına alternatif roro gemilerinin konulması gibi, derneğimizin girişimi, birçok arkadaşımızın çabası, desteği, ilimizdeki tüm kamu kurum ve kuruluşlarının yöneticilerinin desteğiyle roro hattı üzerine düşünmeye başladık. Hiç kimse bu roro hatta önce elini atmadı, hep uzak kaldılar, "Hataylılar bu işi yapamaz" dediler. Hataylılar da, "Bu işe güvenilmez. Çünkü yarın Suriye kapısı açıldığı zaman bu hat üzerinden yürümez. Ben, 400-500 milyon dolar para koyacağım, Rusya'dan roro kiralayacağım, getireceğim, açıkta bırakacağım; ama sonra Suriye kapısı açılacak, ondan sonra koyduğum para boşa gidecek" diye düşündüler. Bunun gibi, İDO, Onur ... gibi birçok firmalara da pek rantabl gelmedi bu ve bu işe girmediler. Tek bir firma bu işe el attı ve başladık.

Rusların roro firması ile onu buraya getiren firma arasındaki sözleşmeden kaynaklanan nedenlerden dolayı 45 günde sefer atmaya başladık. Biz esas zararı işte burada gördük. Suriye kapısı kapandıktan sonra ikinci alternatif güzergah olan roro hattının kullanılmasıyla ilgili, "Acaba bunu nasıl çözeriz?" diye düşündük. Mısır'la görüşüldü; yedi-sekiz defa gidildi, görüşüldü ve Mısır'daki mevcut hükümetin desteği ve isteğiyle, uygun bir şekilde, 3 bin lira civarında bir miktarla, devletin de bin lira civarındaki teşvikiyle roro hattı başladı. Roro hattının başlamasıyla birlikte, şu an itibarıyla yaklaşık 4800 aracımız 6 Nisan 2012 tarihinden bugüne kadar taşınmış oldu. İkinci roro firmasının girmesiyle (İskenderun'dan Mısır'ın Port Said Limanına) rekabet oluştu, fiyatlar bugün itibarıyla 2 bin dolara düştü. Bu rakamlara ilişkin basından birçok arkadaş, biliyor veya bilmiyor, görüyor veya görmezlikten geliyor, farklı farklı şeyler açıklıyor. Farklı farklı şeyler açıklanması bize zarar veriyor. Çünkü bilmeden bir şey konuşmanın doğru bir şey olmadığına inanıyorum.

Şu an itibarıyla, hem 2 tane Kıbrıs firması, Lübnan-Suriye Tartus Limanına haftada iki gün taşıma yapıyor, hem de SİSA Grubu, İskenderun'da, hem yolcu, hem de yaklaşık 115 araçlık filosuyla ro-ro yoluyla taşıma yapıyor. Ayrıca, tarihimizde ilk defa gördüğümüz, hayal etmeyi bile düşünemediğimiz bir olay; 10 Kasım 2012 tarihinde 20 tane aracımızı İsrail'e gönderdik ve İsrail üzerinden Ürdün'e taşımamız başladı.

Ben bunları neden anlatıyorum? Ben bunları şunun için anlatıyorum: Bir defa, ilimizdeki firmaların yüzde 35'i Ortadoğu ülkelerine çalışıyor. Avrupa'ya çalışan firmalarımız, araçlarımız var. Türki cumhuriyetlerine, Rusya'ya, Ukrayna'ya çalışan araçlarımız var. Yani dünyanın her tarafına, Çin'e kadar, Kazakistan sınırına kadar giden araçlarımız var. Bunlar hep şoförlerimizin emeği. Onların o kapılarda görmüş oldukları durumlar hep ekmek parası için. Fakat bizi en çok üzen ne oluyor; siyasi açıklamaların lojistik ve taşımada olumsuz etkileri oluyor. Herhangi bir siyasi liderin, televizyona çıkıp, bir ülkeyle ilgili olarak bir açıklama yapması, orada bulunan araçlarımıza direkt, hemen aynı gün yansıyor, yani ikinci güne hiç bırakmıyorlar. Farklı farklı uygulamalar oluşuyor. Taşımacılar olarak biz, böyle bir etkinin oluşmasını elbette ki kabul etmiyoruz.

Bizim ro-ro seferleriyle ilgili, bugün itibarıyla, Suriye üzerinden transit olarak gitmiş olduğumuz yol güzergahında, yani Suudi kapısına kadar giden güzergahta ödediğimiz miktar 3 bin dolar. Bugün itibarıyla, Suudi Arabistan'ın Duba Limanına roroyla gittiğimiz güzergahta ödediğimiz miktar ise 2500 dolar. Yani bakıldığı zaman, biz 500 dolarlık bir indirimle gitmiş oluyoruz. İki, şoförlerimiz soyulmuyor. Üç, arabalarımız yıpranmıyor. Dört, can güvenliği tehdidimiz yok. Malumunuz, şu anda dünyada 17 trilyon dolarlık ihracat hacmi var. Bakıldığı zaman, bizim şu andaki ihracat hacmimiz çok büyük bir rakam değil. Ama ihracatı yüzde 10 etkileyen lojistiğin gelişmesi, maliyetlerin düşürülmesi, ihracatçımızın o ülkelerdeki rekabet avantajını sağlaması elbette ki çok önemli diye düşünüyorum.

Ülkemizde maliyet kalemleri çok artmış durumda. Bizler de işadamı veyahut da bir taşımacı olarak, maliyet kalemlerimizin genelinde artış oluşundan dolayı etkileniyoruz. Yani ülkemizde bu bir formül olarak görülüyor; istedikleri şekilde vergilerle, dolaylı vergilerle, her türlü kazancımızın, artı katma değerimizin oluşmaması konusunda bir çaba gösteriliyor. Biz bundan şikayetçiyiz. Badulhava'da yanan, yağmalanan araçlarla ilgili hiçbir sigorta şirketi ödeme yapmadı. Sigorta şirketleri hep iyi gün dostudur. Bankalar da öyledir. Onlara da gittik, görüştük; hiçbir nakliyecinin herhangi bir sıkıntısı olmadığını söylediler. Ama arkamızdan, kışkırtma amacıyla, bazı üyelerimize ödemeye ilgili, "Geri ver parayı" gibi çeşitli çalışmalar içerisine giren birkaç tane banka olduğunu da biliyoruz. Yani diyoruz ki, Suriye'deki iç savaştan

dolayı, götürmüş olduğu, taşımış olduğu eşyanın yağmalanması sonucunda hasara uğramış bir taşımacı, haklı olarak, bu malın semen sigortasını yapmışsa, sigorta şirketinin de ödemesi lazım. Ama ödemiyor. Neden; çünkü zarar etmek istemiyor. O daha güçlü; taşımacıya göre daha kurumsal, daha güçlü ve ödemiyor. Bu konuda devletin girişimde bulunmasını talep ediyoruz. Başka türlü çözülebileceğine şahsen inanmıyorum.

Roro hattının daha ekonomik olması açısından Mersin'e ÖTV ve KDV'siz akaryakıt istasyonu kuruldu; ama İskenderun Limanına şu ana kadar kurulmadı. İlimizde bulunan taşımacılık sektörünün öncelikli taleplerinden biri bu.

Biz, hep bankalardan borç alarak araç aldık, borçlandık. Hepimizin borcu var, kredi aldık. Gelecekle ilgili öngöründe bulunamadık. Ama düştüğümüz durum, yani bu 17-18 aylık süreçte gelir düzeyimizdeki azalmalar karşısında bankaların en azından bize kötü gün dostu olmasını istiyorum.

Bugün, istihdam eden taşımacılar olarak, SSK primlerinin yüksekliğinden, karayolu taşıt vergisinin yüksekliğinden, özellikle girdilerimizin yüzde 60'ını oluşturan akaryakıt fiyatlarının dünya ölçeğindeki yüksekliğinden şikayetçiyiz. Eğer bu şikayetlerimiz dinlenir ve göz önüne alınır, taleplerimiz, isteklerimiz yerine getirilirse, bir sivil toplum kuruluşu olarak kendi görevimizi yapmış oluruz, insanımızın önünü açmış oluruz ve dünyada şu anda 5. durumda olan ülkemizin uluslararası taşımadaki yerini daha yükseltmiş oluruz.

Dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Sayın UND Başkanımız Yılmaz'a teşekkür ediyoruz.

Sözü ATSO Başkanımız Sayın Hikmet Çinçin'e veriyorum.

Buyurun.

HİKMET ÇİNÇİN (ATSO Yönetim Kurulu Başkanı)- Kıymetli hemşerilerim, aramızda misafir bulunan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği temsilcileri, hanımefendiler, beyefendiler; hepinizi Antakya Ticaret ve Sanayi Odası adına saygıyla selamlıyorum.

"Suriye'deki Olayların Hatay'a Yansıması" başlığı, şu yaşadığımız günler için doğru bir tespit. Bu toplantının Hatay'da olmasının da ayrıyeten doğru olduğu kanaatindeyim.

Ben, katılımcıları fazla sıkmadan, rakamlarla da arındırarak konuşmamı, şöyle kısa bir müddet içinde bitirmeyi hedefliyorum.

Önce, Hatay nasıl bir ekonomik yapıya sahip, hepimiz bunu çok iyi biliyoruz, ama ufak bir parantezle belirtiyim.

İskenderun Körfezi ve yöresi ekonomisi; daha çok yatırım çekebilen, daha çok yabancı sermaye çekebilen, hatta ve hatta milyar dolarlar seviyesinde yatırımların yapıldığı, genelde demir-çelik sektörünün yoğun olduğu bir liman. Dönüyoruz geliyoruz Antakya ve yöresi ekonomisine. Antakya ve yöresi ekonomisi; tarıma dayalı sanayileşmenin olduğu, hizmet sektörünün daha yoğun olduğu, turizm, insan ve yük taşımacılığı, yaş sebze-meyve ihracatı gibi, daha orta ölçekli KOBİ'lerin olduğu bir coğrafya.

Biz, daha önceki yıllarda yaşanan global krizlerden, Türkiye'nin yaşadığı krizlerden, dünya krizlerinden, evet, göreceli olarak, diğer illere göre daha şanslıydık, kesinlikle daha az etkilendik. Hatta Amerika Birleşik Devletlerinde başlayan o finansal kriz Avrupa Birliğini ve Uzak Doğu'yu vurduğu esnada, 2008-2011'de Antakya yöresi ekonomisinde büyümeler de söz konusu oldu. Ancak, komşu ülke Suriye Arap Cumhuriyetindeki sıkıntılar, akabinde başlayan iç savaş, özellikle Antakya yöresi ekonomisini son derece olumsuz etkilemiştir. Bu konuda Sayın Gülay Gül hanımefendinin Hükümetten talepler listesini duyduk. O listeye benim ekleyebileceğim hemen hemen bir şey kalmamış. Doğrudur, bunların Hatay'a, diğer sınır vilayetlerimize sağlanabilmesi çok çok önemlidir. Ancak, biz yarısına da razıyız. Tabii, bu yaşadığımız ekonomik günlerde kaynağı koymadan bir parayı getirmek gerçekten çok zor.

Mustafa beyi tebrik ediyorum, UND Başkanımızı, UND'nin Hatay sorumlusunu. Gerçekten çok sorun üreten bir sektör nakliye sektörü. Mustafa bey, uzun uzun, en ince detayına kadar sizlere anlattı nakliye sektörünü. Evet, her sabah nakliye sektöründe yeni bir sorunla uyanmak mümkün. Ama bu, Suriye'yle kısıtlı değil; yani en güzel günlerimizde de o sorunları sık sık yaşıyorduk. Çünkü komşu ülkelerimiz, yeterince devlet kültürünün yerleşmediği ülkelerdi, nakliye sektörü her gün üzüldü.

Suriye konusuna gelince;

Annemin Halep doğumlu olması sebebiyle, annemin Hatay'da, Antakya'da yaşayan akrabalarından daha fazla akrabasının Suriye'de yaşaması sebebiyle sık sık gittiğim bir ülke Suriye. Gerçekten ilginç bir ülke. Şehir merkezleri falan çok güzel, gelir düzeyi yüksek birçok insan var; ama gelir dengesizliğinin, itiraf edeyim ki, Türkiye'den de daha fazla yaşandığı bir ülke. Ben, biraz oradaki iç savaşı da buna bağlıyorum. Yani gelir düzeyi farklılığı da bu ülkede çok belirgin biçimde.

Biz bu ülkeyle ne yaptık? 35 yıl, 40 yıl kaybettik. Din birliğimiz olan, dil birliğimiz olan bu ülkeyle Soğuk Savaş döneminde çok minimum ilişkiler

yürüttük ve iki ülke ekonomisine hiçbir artı değer üretmedik. Son 5 yılda bu biraz değişti. Son 5 yılın ilk 3 yılı yumuşayan ilişkiler, son 2 yılı da vize muafiyeti dönemi. Bu son 2 yıl gerçekten Antakya yöresi için bir balayıydı. Ben yaşarken bir daha bu balayını görebilecek miyiz bilmiyorum; ama karşılıklı bir sinerji üretmek, karşılıklı bir refaha ulaşmak anlamında son derece önemli bir dönemdi. Bana göre dünyanın en medeni projesi Avrupa Birliği projesidir. Hangi temele dayanmaktadır; malların ve hizmet sağlayıcıların serbest dolaşımına dayanmaktadır. Biz de bunu yaptık. Yani Amerika'yı yeniden keşfetmedik, bunu yaptık. Mallar ve hizmet sağlayıcılarına vize muafiyeti getirerek, hatta akabinde Lübnan'ı da içine katarak, neredeyse bölgesel bir ekonomik birliktelik yarattık. Şu 2 yıllık ticari sinerjinin tadı damağımızda kaldı. Düşünüyorum da, bu bölgede 10 yıl, 20 yıl, 30 yıl, 50 yıl, 100 yıl bu ilişkiler sürseydi, bu bölgeye kim bilir hangi zenginlikler gelirdi? Rakamları hayal etmek zor. Bu konuda oldukça üzüntülüüz.

Evet, orada bir insanlık dramı yaşanıyor; insanlar evlerini kaybediyor, hayatlarını kaybediyor, evlatlarını kaybediyor, büyük acılar çekiyorlar. Bizim hayalimiz bunun ötesinde, Arap-İsrail barıştıydı. Aracımıza binip, Filistin bölgesini geçip, Tel Aviv'e hafta sonu tatiline gitmeyi hayal ediyorduk veya ticaret yapmaya gitmeyi hayal ediyorduk. Bu hayallerle yaşarken, Suriye'deki iç savaş ve ekonomimize yansımaları gerçekten bizim düşüncelerimiz, hesaplarımız içinde yoktu.

Mustafa bey değindi, ben çok kısa değineceğim; Suriye Arap Cumhuriyeti topraklarını kullanamayınca bizim güçlü Hatay'ımızın güçlü nakliye firmaları ve Türkiye'nin ihtiyacı olan bu Cilvegözü Kapısı kapanınca, roroyla, yani Suriye'yi bypass ederek Mısır'a veya Hayfa'ya ulaşma mecburiyeti hasıl oldu. Bu yöntemler deniyor. Ama ben bunları sadece pansuman olarak görüyorum. Gerçekten, Suriye Arap Cumhuriyeti toprakları, Türkiye'nin Ortadoğu'ya açılan kapısıdır ve Türkiye'nin Ortadoğu'daki pazarlarda rekabet gücünün diri olabilmesi için, bu kapının güvenliğinin sağlanıp açılması şarttır.

Hatay'a gelince;

Diğer konuşmacı arkadaşlarım uzun uzadıya anlattı, ben çok kısa söyleyeceğim. Bağrından bir medeniyetler korosu çıkarmayı başarmış bir ilin sosyal barışa ne kadar önem verdiği herkes tarafından aşikardır.

Ne yapacağız? Bu savaşın, Suriye Arap Cumhuriyetindeki iç savaşın bizi olumsuz etkileyeceği aşikar ve maalesef, dünya tarihine baktığımızda, iç savaşların çözümü de kısa vadelerde oluşmuyor.

Doğru; Hataylılar cesurdur. Evet, Hataylılar şu anda Senegal'de var; şu anda Hataylılar Liberya'da, şu anda Hataylılar Etiyopya'da, şu anda Hataylılar

Tanzanya'da, Afrika piyasasını keşfetme mücadelesini veriyorlar. Daha önce Romanya'da, Moskova'da nasıl Hataylılar varsa, şu an da dünyayı gezmek zorunluluğumuz var.

Bu krizin ötesinde ne var? Ortadoğu coğrafyasında, bu zor coğrafyada yaşadığımız zaman, krizlere dayanıklı olma mecburiyetiniz hasıl oluyor. Evet, Irak'ta olabilecek bir iç savaş, bizim Türk ekonomisini Suriye'nin etkilerinin de üzerinde, kat kat daha olumsuz etkiler. Buna ben sadece dua edebiliyorum, Irak'ta böyle bir şeyin olmamasını temenni ediyorum.

Tabii, Hatay her zaman gündemde. Dün de Odamızı ünlü bir yazar, köşe yazarı ziyaret etti, New York Times'ın Ortadoğu uzmanı Thomas Freedom. Onunla bir söyleşi yaptık. Dedim ki, "Türkiye için en kötü senaryo, Suriye Arap Cumhuriyetinin toprak bütünlüğünü kaybedip, etnik kökene bağlı otonom bölgelere ayrılmasıdır." Gerçekten Türkiye için çok olumsuz bir senaryo olur görüşündeyim. Maalesef, Thomas bey de dedi ki, "Evet, ben kesinlikle böyle bir beklenti içindeyim." Temennimiz, Suriye Arap Cumhuriyetinin toprak bütünlüğünün korunup, oradaki kanın, kardeşlerimizin, dostlarımızın, akrabalarımızın kanının bir an önce durması.

Bunun dışında bir tek şey ekleyebilirim: Evet, özel bankalar zorlu. Bankacılık sektörü zaten kâr etmek üzerine oluşmuş bir sektör ve iyi gün dostları. Gerçekten, ekonominin bozulduğu illerde, ülkelerde kredi daraltmasına gidiyor. Yalnız, biz de her zaman şu hatayı yapıyoruz, daha doğrusu şunu yapmak zorundayız: Daha kurumsal bankalarla çalışmak zorundayız, daha büyük bankalarla çalışmak zorundayız. İyi günde çok cazip önerilerle gelen bankalar, bu tür puslu havalarda yok oluyorlar. Ama bunlardan, isim vermeyeceğim, ama ilk 5-6 bankayı gerçekten ayırmak mümkün. Dolayısıyla, iyi günde çok cazip önerilere kanmamak lazım, daha kurumsal bankalarda kalmak lazım.

Son olarak, Antakya Ticaret ve Sanayi Odası olarak bizim KOSGEB yoluyla piyasayı fonlandırma çabamız sürüyor. Fakat bu çok kolay bir süreç değil. Bunu da belirtmek istedim.

Tüm katılımcılara, dinleyicilere teşekkür eder, saygılar sunarım. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- ATSO Başkanımız Sayın Hikmet Çiğin'e değerli görüşlerinden dolayı teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Hatay Serbest Muhasebeciler ve Mali Müşavirler Odası Başkanı Sayın Abdullah Korkmaz'da.

Buyurun efendim.

ABDULLAH KORKMAZ (Antakya SMMO Başkanı)- Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın başkanlarım; öncelikle hoş geldiniz. İlimizi onurlandırdınız.

Değerli konuklar, değerli basın mensupları; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Öyle bir coğrafyada yaşıyoruz ki, bu coğrafya sadece bizim Hatay'ı veya sınır illerini değil, tüm Türkiye'yi ilgilendiriyor ve tüm Türkiye'yi çok ciddi anlamda etkiliyor diye düşünüyorum.

Hepinizin bildiği gibi, özellikle Suriye ile Türkiye arasında, barış süreci dediğimiz veya işbirliği süreci dediğimiz bir dönemden geçtik. Eski cumhurbaşkanlarımızdan Sayın Ahmet Necdet Sezer'in başlattığı bir ziyaret sonucunda gelişen bir işbirliği. Bu işbirliğinin başladığı dönemlerde, sınır illerinde, özellikle Hatay'da gerçekten çok ciddi ekonomik gelişmeler olduğunu hepimiz biliyoruz. Ne zamanki bu işbirliğinin yaptırımlara dönüşmesi dönemi geldi -ki Kasım 2011 döneminden itibaren başlayan bir yaptırım süreci var- bu süreçle beraber Suriye'deki ekonomik yapı nasıl etkilendiyse, Türkiye'deki ekonominin de etkilenmemesini düşünmek mümkün değil zaten.

Ben, meseleye özellikle ekonomik bazda bakacağım için, Hatay'la ilgili rakamsal veriler sunmadan önce, Türkiye'deki faturayı bir görmek açısından bir-iki cümleyle katkı yapmak istiyorum.

O işbirliği sürecinin başlamasıyla beraber, biraz önce Sayın Başkan da, Çiğçi Başkanımız da ifade ettiler, gerçekten çok güzel bir ortam yaratıldı. 2010'dan başlayan süreçle birlikte, 2011'e kadar çok ciddi ve sürekli artış gösteren bir tablo vardı. Öyle ki, o süreçte Türkiye'den yapılan ihracatın 2.6 milyar dolara geldiğini biliyoruz. Bu 2.6 milyar doların çok büyük bir kısmının Antep ile Hatay arasında paylaşıldığını da biliyoruz. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin hedefinin 2012'de bu 2.6 milyar dolar olan ihracatın 5 milyar dolara yükseltilmesi olduğunu da biliyoruz. Ki bunu bakanlarımız bizzat ifade ettiler, bunu bizzat tartışılar ve yönlendirdiler. Hedef 5 milyar dolarken, bu yaptırım sürecinin başlamasıyla beraber, ister istemez, bu rakamlar aşağıya doğru, sıfıra doğru gitti.

Tabii, Suriye'ye baktığımızda, ihracat sadece Suriye'yle sınırlı kalmıyor, bunun devamındaki diğer ülkeleri de kapsadığını görüyoruz. Özellikle Cilvegözü Sınır Kapısının Türkiye için önemi çok net. Bu açıdan, gelişmelerin devamında Ürdün, Suudi Arabistan ve benzeri ülkeleri de etkilediğini çok net bir şekilde ifade edebiliriz.

Bir diğer boyutu daha var Türkiye ile Suriye arasında; o barış süreci dediğimiz işbirliği sürecinde gerek Hatay'dan, gerek Antep'ten, gerek

Türkiye'nin diğer illerinden bir sürü yatırımcımız Suriye'de yatırım yapmaya başladı. O yatırımların şu anda nasıl olduğunu, ne durumda olduğunu hiç kimse bilmiyor. Bunu da çok net bir şekilde ifade edeyim. Rakamsal olarak değerlendirildiğinde, kesin olmamakla beraber, Suriye'de yapılan yatırım tutarının yaklaşık 1 milyar doların üstünde olduğu ifade ediliyor.

Ben size bir noktayı daha ifade etmek istiyorum, özellikle Hatay açısından, özellikle sınır illeri açısından. Belki hepimizin karşı çıkacağı bir yan olan, kayıt dışı ekonomi dediğimiz bir boyutu da var. Belki istatistiki rakamlarda, ekonomik rakamlarda çok net gözüküyor; ama bizim bu bölge için, gerçekten bu bölgenin kalkınması için, buradaki işsiz kalan, buradaki iş bulamayan çoğu ailenin geçim kaynağı olan bir ekonomik yapı da var; sınır ticareti, diğer adıyla bavul ticareti dediğimiz bir yapılanma var. İhracat ve taşımacılığı bir yana bırakırsak, günde giren, özellikle hafta sonlarında gerek Hatay, gerekse diğer sınır illerinden günde giren paraya, insanların getirdiği katkıya; Hatay'dan Suriye'ye gidip, oradaki ürünleri Türkiye'ye getirenlerin katkılarına baktığımızda, yaklaşık 300-500 bin ailenin buradan geçindiğinden bahsediliyor. Buradaki rakama bakıldığında, Antep ve Hatay için bu değer 2 milyar dolar olduğunu görüyoruz. Yani bizim yaptığımız ihracat dışında, bireysel, turistik amaçla gidip, aslında turistik amaçla giderken, yağını, şekerini buradan götürüp satanların, oradan getirip burada satanların sayısına baktığımızda, burada 2 milyar dolar gibi bir rakamın hesaplandığını çok net bir şekilde görebiliyoruz ve bu 2 milyar doların dağılımına baktığımızda, ağırlıklı bir şekilde Hatay ve Antep'i görüyoruz.

Yine bunun devamında, özellikle Hatay'da turizm sektörünün çok ciddi bir hareketlilik yarattığını görebiliyoruz. Turizm sektöründe Hataylı ve Türkiye'nin başka illerinden gelip de yatırım yapan çok ciddi yatırımcılarımız var. Kimi şu anda yatırımlarını durdurdu. Zaten tamamlanan yatırımlara baktığımızda, şu anda özellikle otel ve restoran gibi yatırımlar maalesef en fazla etkilenen, en fazla zarar gören kesim durumunda diye düşünüyorum. Hatay esnafına da bunun etkisini burada belirtmek lazım. Özellikle bu turizm hareketliliğiyle beraber Hatay'daki restoranlardan tutun da Uzunçarşı esnafına kadar ciddi bir katkı sağladığı açık. Esnaf belki 5 kilo salça satıyordu, belki 10 kilo peynir satıyordu, ama Hatay'ın ekonomisine çok ciddi bir katkı sağladığını net bir şekilde ifade etmem lazım. Bu rakamlara baktığımızda, biraz da mesleğimiz gereği, muhasebecilik, mali müşavirlik yaptığımız için, bunu tablolarda da çok net bir şekilde görüyoruz. Hatay esnafının 2010 ve 2011 yılındaki hasılatı ile 2012 yılındaki hasılatı arasında çok büyük bir uçurum olduğunu çok net bir şekilde ifade edebilirim.

Hatay ile Suriye'nin ilişkilerine baktığımızda, Hatay'da biz neler yapıyorduk; sizleri sıkmadan, bunları kısa kısa geçmeye çalışacağım.

Bir defa, Türkiye'nin doğrudan Suriye'ye Hatay üzerinden yapılan bir ihracat kalemi vardı. Bunun bu gelişmelerden etkilenip etkilenmediğine baktığımızda; evet, çok ciddi anlamda etkilendiğini görüyoruz. Yine Suriye üzerinden Hataylı firmalar tarafından diğer ülkelere, diğer pazarlara hem ihracat, hem taşımacılık vardı. Biraz önce Mustafa hocamız da çok güzel ifade ettiler, özellikle taşımacılık sektöründeki zararı. Hatay'ın lokomotif sektörü diye görüyorum ben taşımacılığı. Bir diğeri, biraz önce de ifade ettiğim, sınır ticareti dediğimiz şeyi ve yapılan düzenlemelerle koca koca firmalarımızın, özellikle yedek parça üzerine çalışan, sanayide çalışan firmalarımızın oraya çok ciddi bir ihracatlarını da görebiliyoruz. Ama bu resmi bir ihracat mı; hayır. Bavul ticareti dediğimiz bir başlık altında gidiyor. Yine kapının açılmasıyla beraber bununla ilgili de yasal düzenlemeler yapılmıştı.

Bunların yanı sıra, turizmle beraber, sağlık turizminin de olduğunu görebiliyoruz. Ortadoğu'da sağlık sektöründeki az gelişmişlik karşısında, Hatay'da ciddi bir sağlık sektörünün olması büyük bir avantajdı. Bu anlamda sağlık sektörünün de Hatay'da önemli bir yer tuttuğunu; ama bu gelişmelerle birlikte onun da çok etkilendiğini, o eski hareketliliğini kaybettiğini görüyoruz.

Sadece Hatay bazında baktığımızda, burada sizlerle birkaç ihracat rakamını da paylaşmak istiyorum. 2010 yılında Suriye'ye yapılan ihracatta Hatay 1.697 milyon dolar ihracat yapmış ve Türkiye'de 9. sırada. 2011 yılında bu rakam 2.144 milyon dolara yükseliyor. Bunlar Hatay'ın ekonomisine giren rakamlar. Yine sıralamasına baktığımızda Hatay'ın, 9. sırada görüyoruz. Diğer yıla, yani yaptırımların başladığı veya bizim de içine çekilmeye çalışıldığımız böyle bir savaşın başladığı yıla baktığımızda, 2012 yılına baktığımızda, bu rakamın tepetaklak dibe vurduğunu çok net bir şekilde ifade edebilirim. 2012 yılında bu rakam 3 milyon 300 bin dolara düşmüş durumda. Bunlar Hatay'ın ekonomisinden giden rakamlar. Ay olarak karşılaştırdığımızda da aynı rakamları görüyoruz. 2011 Temmuz ayında Hatay'dan Suriye'ye gerçekleşen ihracat 13 milyon 628 bin 98 dolar. 2010'da bu rakam 12 milyon 480 bin dolar. Sürekli bir yükselme trendi var. O dostluk ve barışın veya oradaki anlaşmanın sonucunda rakamlar 13-15 milyon dolara doğru giderken, bu rakamlar şimdi 3 milyon dolara, 2 milyon dolara kadar düşmüş durumda.

Turizmde de aynı şeyi görebiliyoruz Hatay bazında. 2000'li yıllardan bugüne kadar aldığımızda, 2011 yılına kadar sürekli bir artış gösteriyor. 2011 döneminden itibaren, 2012'ye doğru gittiğimizde çok ciddi bir düşüşün olduğunu da çok net ifade edebiliriz.

Sayısal olarak baktığımızda, müsaade ederseniz yine bir ay örneği vereceğim. Temmuz 2011'de Hatay'a 280 bin 423 kişi geliyor. 2012 Ocak ayında bu rakam 186 bine düşüyor ve 2012 Temmuz ayında bu rakam 55 bine düşüyor. 280 bin kişinin Hatay'daki ekonomiye katkısını hesaplamak için çok da

bilgili olmak gerekmiyor. Devamında, Ocak ayındaki ilk başlangıç dönemine bakıyorsunuz, 186 bin kişi ve Temmuz 2012'ye bakıyorsunuz, 55 bin kişi. Temmuz 2012'deki bu 55 bin kişinin içinde şu anda orada var olan kargaşadan kaçıp gelenler de var. Eğer bunları çıkarırsak, bu rakamın sıfırlandığını çok net bir şekilde ifade edebiliriz. Bunların tamamı bizim sanayisi az bir il olan Hatay'daki esnafımızın, küçük esnaf dediğimiz esnafımızın yanına uğrayan, onlara katkı sağlayan bir yapıdaydı.

Tüm bu tablolara baktığımızda, Hatay'ın çok ciddi anlamda daraldığını ve bundan etkilendiğini ifade edebilirim. Tabii, öbür tedirginlikleri de bunlar üzerine katarsanız; hem esnaf üzerindeki, hem buradaki işadamları üzerindeki savaş tedirginliğini de katarsanız, insanların ne noktada olduğunu çok daha net bir şekilde görebilirsiniz. Sayın Başkanımız da açılış konuşmalarında ifade ettiler, bizi aslında en fazla etkileyen şeylerden bir tanesi de buradaki huzursuzluk, buradaki tedirginlik; insanları hem yatırımdan çekiyor, hem verimini düşürüyor diye düşünüyorum. Belki psikolojik boyutları çok daha farklı olabilir, ama bu şekilde de ifade edebilirim.

Taşımacılık sektörüne ilişkin tespitlerim vardı. Mustafa bey çok net ifade ettiler, ben sadece katkı yapmak amacıyla bir-iki cümle söyleyeceğim.

Temmuz 2010'da Cilvegözü Kapısından çıkan araç sayısı 15 bin. 2011'de 15 bin. Küsuratları hiç söylemiyorum. Aralık 2011'de, ilk o yaptırımların başladığı dönemde 7980 araca düşüyor. Temmuz 2012'de 3 bin ve Ağustos 2012'de 30 araca düşüyor. Bu çok çarpıcı bir rakam. Tabii, buradaki istihdamı ve şoföründen tutun da diğerlerine kadar burada çalışan insanların, ailelerin geçimini de hesapladığımızda, yaşadığımız tabloyu çok net bir şekilde ortaya koymuş oluruz.

Tabii, bununla ilgili bir çözüm üretildi. Ben, buna katkı yapan, emeği geçen, başta Sayın Valimiz olmak üzere, hepsine huzurunuzda teşekkür ediyorum. Roroların açılmasıyla, belki şu anda ayda 5-6 bin tırla devam ediyor; ama 15 binden 5-6 bine de düşmüş olsa, Hatay'daki taşımacılık sektörüne nefes aldırdı diye düşünüyorum. Umarım o hatlar geliştirilir, buradaki kayıp, buradaki insanların işsizliği önlenir ve devletin katkısı sağlanır.

Bir konu hakkında daha bilgi vermek istiyorum, sizinle paylaşmak istiyorum. Esnaf birliklerimizle yaşadığımız bir soruna, daha doğrusu Esnaf ve Sanatkarlar Kooperatifi Başkanımızın bir açıklamasına değinmek istiyorum. Sanırım Hatay'da yaşayan tüm insanlar bu rakamlara dikkat etmiştir.

Esnafımızın 2010 yılında kullandığı kredi miktarı 20 milyon TL. 2011'de bu rakam 30 milyon TL'ye yükseliyor. 2012 yılı 9. ayın sonu itibarıyla da bu rakam 35 milyon TL'dir. Bu da şunu gösteriyor: Hatay'daki esnaf, Hatay'daki işadamları krediyi ayakta durmaya çalışıyor. Eğer kredi sağlayamıyorsa işyerinde maalesef sinek avlıyor.

Bir çalışma daha yaptım, yine ekonomik boyutuyla, sizlerle de paylaşayım.

Karşılıksız çeklere bakıyorum; 2011 yılında 14349, 2012 yılında 23407. Artış yüzde 63. Bu çok büyük bir rakam. Buna bağlı olarak da şunu ifade edeyim: Hatay'da yaşayan insanlar borcuna sadık insanlardır, şu anda hazır tüketen insanlardır. Ne vergi borcunun uzamasını veya faiz yemesini sağlar, ne çekinin karşılıksız kalmasını ister. Çok affedersiniz, evinin önündeki ineği bile satar, onu öder. Bu anlamda da bir artış var.

Merak ettim, "Hatay'da icra dosyaları ne durumda acaba?" diye; icra dosyalarına baktım. Burada uzun uzun aktarmayacağım, sadece sayılarını vereyim. 2010 yılında Hatay'daki üç icrada toplam 27445 dosya işlem görmüş. 2011'de bu rakam 26 bine düşüyor. Çok güzel bir ortam; o iyi dönemin getirisi olarak Hatay ekonomisine gelen katkının bana göre bir karşılığıydı bu. 2012 Kasım ayının sonuna baktığımızda, 28 bine çıkıyor bu rakam ve daha ilginç, 2012'nin ilk aylarında bu rakam çok düşük; Temmuz-Ağustos-Eylül-Ekim-Kasım aylarındaki dosya sayısı gittikçe kabarıyor, sürekli bir artış gösteriyor. Belki Aralık ayında bu dosya sayısı daha fazla olacak diye düşünüyorum. Buradaki artış oranına baktığımızda, yüzde 15-16 civarında gözüküyor şu an; ama yılsonunda bu dosya sayısınının 30 bini aşacağını düşünüyorum.

Neler yapılmalı?

Biraz önce HASİAD Başkanımız tek tek, madde madde saydı. Çok da tekrara girmeden, ben de birkaç başlıkta, neler yapabiliriz, Hatay için neler yapılmalı konusunda önerilerimizi sıralayayım.

Başta, yatırım yapan firmaların sorunlarının çözülmesi gerekiyor, oradaki yatırımların zararının telafi edilmesi gerekiyor. 1 milyar dolar gibi rakamdan bahsediyoruz.

İkincisi, ihracatçılara yönelik olarak, şu anda Van gibi, depremden zarar gören illerimizde uygulanan, BAĞKUR, SSK ve vergi gibi tahakkuk eden vergilerin ertelenmesini öneriyoruz. Borçların silinmesi değil; atıyorum, örnek veriyorum, 2 yıl ertelenmesi. Hatay'da çalışan işadamlardan alınan SSK primlerinin vadesin 2 yıl sonraya, BAĞKUR primlerinin vadesinin 2 yıl sonraya, ödenecek vergilerin de 2 yıl sonraya ertelenmesi gibi bir koruma tedbiri alınabilir diye düşünüyorum.

Bir diğer öneri olarak, biraz önce yine UND temsilcimiz Mustafa bey güzel ifade etti, roro seferlerinin artırılması, burada devletin desteğinin biraz daha artırılması gerektiğini düşünüyorum.

Yine bu bölgeye özel olarak, özellikle bu bölgenin lokomotif, taşıyan sektörü diye düşündüğümüz taşımacılık sektöründen özel kredilerin düşünülmesi gerektiğini düşünüyorum, fonlanması gerektiğini düşünüyorum buradakilerin.

Hatay bölgesinde bulunan küçük ve orta ölçekli işletmeler için özel destek programlarının sağlanması gerekiyor. Biraz önce Ticaret Odası Başkanımız öyle bir çalışmalarının olduğunu ifade ettiler; sevindirici bir çalışma diye düşünüyorum.

Yine yıllardan beri Türkiye’de hep teşviklerden bahsederiz, az gelişmiş bölgeler veya orta bölgeler için. Artık bu sınır illerinde, Hatay, Antep, Urfa gibi illerde hem bu teşvik boyutunun değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum, hem de bu teşvik boyutuyla beraber düşük faizli kredi ve hibe programlarının hayata geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Özellikle şu anda o fonlardaki hibelerin ciddi bir kısmının bu bölgeye yansıtılması gerektiğini, buraya önem verilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Biraz önce Başkanımız bankacılık sektöründe sıkıntı olduğunu ifade ettiler; bununla ilgili de devlet babanın bir çalışma yapması ve bölgeye yönelik özel anlaşmaların sağlanması gerektiğini düşünüyorum.

“Asıl sıkıntımız nedir?” diye sorarsanız, özellikle dışarıdan gelen dostlarımız için ifade etmek istiyorum: Hatay, savaş ortamında değil. Hatay, bunlara rağmen hâlâ hoşgörü kentidir, barış kentidir, dostluk kentidir. Bizim neye ihtiyacımız var? Hem Hatay’daki sivil toplum örgütlerinin, hem Hatay’da yaşayan insanlarımızın, Hatay’da öyle yansıtıldığı gibi bir şey olmadığını, sınıra birkaç tane merminin düşmesiyle kamuoyunda abartıldığı gibi bir şeyin olmadığını herkese anlatması, göstermesine ihtiyacımız var. Bizim asıl geçim kaynağımız olan Hatay’daki mutfağın Türkiye’de de şu anda çok ciddi bir zarar gördüğünü biliyorum ben. En azından Türkiye’deki bizim o turizm akışının tekrar eski haline getirilebilmesi için, buradaki o yatırımcının, o esnafın ayağa kalkması için, Türkiye’nin buraya sahip çıkması gerektiğini düşünüyorum. Burada hem sivil toplum örgütlerinin bu tanıtıma katkı yapması gerektiğini, hem devlet eliyle, ilgili kamu kurumlarından bu yönde çalışma yapılması gerektiğini düşünüyorum. Tabii, sizlerin de, bizim dışarıdaki temsilcilerimiz olan sevgili başkanlarımızın da bu tür şeyleri ifade etmeleri gerektiğini düşünüyorum. Ki biraz önce çok net bir şekilde ifade ettiler. Diğer illerde de bunun yansıtılması gerektiğini düşünüyorum. Hatay’ın buna çok ihtiyacı var. Çünkü dışarıda çok farklı bir algılanma var, çok farklı bir anlayış var: “Aman, Hatay’a gitmeyin, Hatay’da savaş ortamı var.” Bunu kırabiliriz diye düşünüyorum ve bu yönde herkesin katkı yapması gerektiğini düşünüyorum.

Bir diğer önerim de şu: İyi dönemde, yani Suriye’ye yaptırımın olmadığı dönemde Hatay’dan, Antep’ten, özellikle Hatay’dan Suriye’ye yapılan ihracat sonucunda hâlâ alacaklarını tahsil edemeyen Hataylı firmalarımız var. Devletin buna el atması ve bu sorunu bir şekilde çözmesi gerektiğini düşünüyorum. Ama fonlardan çözülmesi gerekiyor, ama o paraların

tahsil edileceği döneme kadar, bunun yerine bütçeden katkı yapılması gerekiyor. Doğru mu, değil mi, tartışabilir tabii; ama eğer biz geleceğimizi hesaplayacaksak, buradaki işadamlarımızı ayakta tutacağız ki, istihdamı geliştirebilelim, en azından işsizlik boyutunu çözebilelim.

Umarım sizleri sıkmadım. Hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.
(Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Sayın Korkmaz'a da teşekkür ederiz.

Son konuşmacımız, HABOP Dönem Sözcüsü ve Türk Tabipler Birliği Hatay Şubesi Başkanı Sayın Selim Matkap.

Buyurun.

SELİM MATKAP (HAMOK Dönem Sözcüsü – Hatay Tabip Odası Başkanı)- Değerli başkanlar, sevgili konuklar, basın emekçileri; hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Vallahi bir an kendimi CNBC'deki ekonomi programında hissettim. Tabii, bu CNBC ekonomi programında ben ne söyleyebilirim, bana ne düşer, bilemiyorum. Ben çok anlamıyorum bu işlerden. Kuşkusuz, işin ekonomik boyutunu anlatmak da çok önemli; çünkü hayatın her alanını bir biçimiyle etkiliyor. Ben, belki bir miktar spontane, eksik kalacak çok yönü olan, ama burada, Antakya'da neler yaşandığına ilişkin bir şeyler söyleyebilirim. Eğer unutmazsam, spontane olduğu için unutmazsam, finaline ilişkin, yani çözüme ilişkin de kendi kanaatimi sizinle paylaşmak isterim.

Önce Suriye'yle başlayalım.

Suriye, hepinizin de bildiği gibi, yaklaşık 23-24 milyon nüfusu olan, tıpkı Antakya gibi çok etnik kökenli (bu etnik kökenlerin kendi içlerinde dini aidiyetleri de olabilir) karmakarışık bir ülke. Antakya gibi, İskenderun gibi, böyle bir ülke. Bu ülke pek çok medeniyete yataklık etmiş, çok medeniyet gelip orada yerleşmiş. Romalılardan tutun da Perslere kadar, Haçlılar, Selçuklular, Osmanlılara kadar pek çok güç bu ülke içinde medeniyetler kurmuşlar. Çok derin kökleri olan bir ülke hakikaten ve bir biçimiyle -son yıllarda rejimi tartışmalı da olsa- kendi içinde yaşam mücadelesi veren, ayakta durmaya çalışan, uluslararası güce, uluslararası sermayeye direnmeye çalışan bir ülke gibi düşünüyorum.

Oradan Hatay'la ilgili neler söyleyebiliriz? Hatay da çok enteresan bence. Mesela, yaklaşık 1 milyon 600 bin nüfusu olan ve kişi başı nüfus yoğunluğu açısından ülkenin 6. sıradaki ili, yine ekonomik olarak katkı sağlayan ilk 10 il içerisindeki bir il. Yine Suriye gibi, çok fazla etnik kökeni; yani Arap'ı, Türk'ü, Sünni'si, Kürt'ü (Kürtleri unutmayalım) Özbek'i, çok değişik etnik ve dini topluluğu bir arada barındıran, bir arada yaşayan bir şehir hakikaten.

Bence de sıra dışı bir şehir. Ben kendi kızımın biliyorum en azından, sıra dışı bir şehir. Mesela, benim kızımın Hıristiyan bir sıra arkadaşı vardı, şimdi İstanbul'da okuyor, bir lisede, oradakiler çok şaşırıyorlar bu duruma. Bu açıdan Antakya hakikaten sıra dışı bir şehir.

Biraz da tarihle ilgili bir şeyler söylemek isterim, Antakya'daki bu yaşanan dönemi anlamak açısından önemli diye düşünüyorum.

Siz de biliyorsunuz, birçoğunuz burada yaşayan insanlarsınız, burada Aleviler yoğunluklu yaşarlar. Mesela, Yavuz Sultan Selim'in Alevi katliamı buranın insanının zihninden çok silinen bir hatıra değildir. Bu bilinir. İnsanlar kendi içlerindeki sohbetlerde bunu mutlaka zikrederler, hatırlarlar. Toplumsal bilinç bunu unutturmaz. Ama ne ilginçtir ki, bilir misiniz, Antakya'da Alevilerin çok yoğun yaşadığı yerlerden birinin ismini Yavuz Sultan Selim Caddesi koymuşlardır. Böyle de bir tezatlık yaşarız biz kendi içimizde.

Haydi Osmanlı tarihi anlatmayayım; daha yakın tarihe, 70'lere gelelim, 70'lerin sonlarına gelelim. 70'lerin sonlarında da bir Alevi katliamı, Çorum, Sivas olayları vardır. Hatta 1994 yılında da bir katliam vardır, Sivas'ta, Madımak katliamı. Uzun süredir bıyiksiz ve sakallı insanların bende neden olumsuz bir hissiyat yarattığına ilişkin tartışma vardı içimde; "Hakikaten, niçin ben bu insanlardan ürküyorum?" diye düşünüyordum. Bugün sabah buldum onun cevabını. Duymuşsunuzdur, dün, Cumhurbaşkanı tarafından, Sivas'taki olayların yeniden araştırılması için Devlet Denetleme Kuruluna talimat verildi. Ben, bugün, ona ilişkin görüntüleri ve mahkeme görüntülerini izlerken, yargılanan insanların hemen hemen hepsinin bıyiksiz ve sakallı olduğunu gördüm. Lütfen siz de bugün bakın. Evet, o yüzden toplumsal hafızamızda yer etmiş demek ki. Yani biz, "Sakallı ve bıyiksiz insanlar geziyor burada, tedirgin oluyoruz" dediğimizde, "Niye tedirgin oluyorsunuz; sakaldan da korkulur mu?" diyenlere bir cevabım var: Evet, biz endişe ediyoruz bu insanlardan; çünkü bu insanlar Alevi katliamı yapan insanların simgeleri aslında bir yerde ve bunu anımsatıyorlar bize.

Bu küçük tarihsel paylaşımından sonra günümüze gelelim.

Yaklaşık 2010 yılı Aralık ayı gibi, Muhammed Bouzzazi diye Tunuslu bir şahsın kendini yakmasıyla başlayan Arap Baharı, en son birkaç ay sonrasında Suriye'de bir iç savaş tehdidiyle kendini göstermeye başladı. Küçük bir anımsatma: Ama Suriye içerisindeki bu kalkışma, bu çatışma ortamı başlamadan önce, bizim Başbakanımız, Suriye içinde de böyle bir beklentileri olduğunu ve buna ilişkin hazırlık yapmaya başladıklarını söyledi. Bunu ilan etti ve kamp hazırlıklarına başladılar. Sonra -hakikaten öngörüsünde kuvvetli bir başbakanımız var muhtemelen- savaş başladı, iç savaş başladı. İç savaşla birlikte, oradan kaçan çok sayıda insan bizim Hatay'ın birkaç yerde kurulan kamplarına -ilk başta Yayladağı'nda kurulmuştu- iki tane kampına

yerleştirildiler. Biz, o zaman, çok naif bir şekilde... Bizim Türk Tabipleri Birliğinin olağandışı durumlarda sağlık hizmeti organizasyonuna ilişkin bir eğitimli grubu vardır; dünyanın değişik bölgelerinde, mesela Irak'ta, mesela Bosna'da olağandışı durumlarda, kamp ortamlarında sağlık hizmetinin nasıl yürütüleceğine ilişkin hocalardan oluşmuş bir ekiptir. Bu ekiple gidip orada bu sağlık hizmetinin nasıl yürütülmesi gerektiği konusunda katkı vermek istediğimizi söyledik. Reddedildi bu, kabul edilmedi. Bir hoca heyetiyle gelmiştik. Birisi Kocaeli Üniversitesinden, birisi Ege Üniversitesinden iki profesör hocamızdı. Kabul edilmedik.

Sonra -bunu ilan ediyorum, basın da burada- biz kaçak girdik oraya, o kampa ve sağlık hizmetlerinin göreceli olarak iyi olduğunu gözlemledik hakikaten. Küçük katkılarımız vardı, önerilerimiz vardı o işi düzeltmek adına, ama göreceli olarak iyiydi sağlık hizmeti. Oradan döndükten sonra da bir basın açıklaması yaptık; dedik ki, "Böyle bir bilirkişi ekibimiz vardır, bu işi organize edebilecek insan gücümüz vardır; biz devlete yardım etmek istiyoruz, Sağlık Müdürlüğüne bu organizasyonun yapılması konusunda destek olmak istiyoruz." Bunu basın açıklamasıyla duyurduk. Yine bir cevap yok.

Sonra, kampın içerisinde neler olduğuna, insan hakları ihlalleri olup olmadığına ilişkin bir ziyaret yapmak istedik. Kiminle; tabii ki bu işin taraflarıyla. Kim bu taraflar; sağlık hizmeti olması nedeniyle Tabip Odası, işin hukuksal boyutunun olması nedeniyle Baro ve insan hak örgütleri, MazlumDer ve İnsan Hakları Derneği. O görüşmeyi yürüten Mithat bey de burada. O görüşmeleri Valilikle o yürütmüştü. Valilikten ilk yanıt: "Siz gidemezsiniz" dediler bize. Yahu, sonuçta bir denetim görevi varsa bu sivil örgütlerin, bu denetim görevini yerine getirmek üzere, uygun koşullarda, elbette ki işi provoke etmeden, uygun koşullarda -devletin bu koşulları kolaylaştırmak görevi vardır- bizim gidip görmemiz, eksikler varsa da bunu söylememiz gerekir. Gerek kamuoyuna söylememiz gerekir, gerekse yetkililere söylememiz gerekir. Valilikten verilen yanıtta istinaden, bu hak örgütlerinin başkanları, Vali Yardımcısına, izin verilmemesi durumunda istifa edeceklerini, bundan sonra bu yapamadıkları görevi yerine götürmek üzere Valiyi göreve davet edeceklerini, bunu da basınla paylaşacaklarını ifade ettiler. Aradan geçen kısa bir zaman sonrasında Valilikten yine bir yanıt, bir telefon geldi ve telefonda, "Tamam, kampa gidebilirsiniz" dediler. Biz de bu hak örgütleriyle beraber yola çıktık.

Önce Yayladağı kampına, Yayladağı Kaymakamıyla görüşmeye gittik. Yayladağı Kaymakamı bizi karşıladı, "Buyurun" dedi, çay-kahve söyledi. "Ne istiyorsunuz?" dedi. Biz dedik ki, "Geçip görmek istiyoruz, kamp içerisindeki koşulları öğrenmek istiyoruz. Kaç kadın var, kaç çocuk var, hangi koşullarda yaşıyorlar, beslenmeleri nasıl yapılıyor; bunu denetlemek istiyoruz." Dedi ki,

“Size izin veremem.” Dedik ki, “Vali beyden aldık izni ve onun için geldik.” “İzin veremeyiz. Ben görüştüm, izniniz yok” dedi. “Yahu, bizimle alay mı ediyorsunuz?” dedik; dedi ki, “Alay etmiyoruz, ama izin veremem, böyle bir izin yok” ve en son -final hatırlatma, anekdot- Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekilinin kampa yine aynı gerekçelerle girememesi olmayı.

Burada, devlet, açık ve ısrarlı bir gizlilik politikası yürüttü; hiçbir şekilde bu şehrin kanaat önderlerini ikna edecek, orada ne yaptığına ikna edecek, açık, şeffaf, katılımcı bir politika izlemedi ve bu açık, şeffaf, katılımcı politika izlemiyor olmasının sonuçları, ne yazık ki, biraz önce sözünü ettiğim, benim tüyerimi diken diken eden o bıyiksız, sakallı insanların yoğun olarak şehirde dolaşıyor olmaları, internet sitesinde Antakya Parkında ve Suriye’de silahla çekilmiş fotoğraflarının yayınlanması gibi olaylar bu şehrin tansiyonunu gittikçe artırdı. Buna bir de idarenin gelen sığınmacılara Hatay’da yaşayan insanlardan daha ayrıcalıklı, daha pozitif yaklaşım konusunda şifaeen vermiş olduğu talimat da eklenince; bu şehirde kendini öteki, farklı hisseden, bu şehrin iktidarını aslında paylaşmadığını hisseden, ismini de açıklıkla koymakta fayda var, öncelikle Aleviler ciddi bir kaygıya düştüler. Çünkü orada ağırlıklı olarak kendi kardeşlerini, kendi akrabalarını öldürdüğünü düşündükleri, bildikleri insanların burada kendileriyle beraber, kendi buldukları ülkede kendilerinden daha vatandaş, daha Türk muamelesi gördüklerini gördüler. Bu kendini ne yazık ki en sonunda şehir efsaneleriyle de ifade etmeye başladı. Bu şehir efsaneleri karşısında, mülki idare, Valilik, bunu çok dikkate alarak ve bunun üzerinden bu toplumsal kaygıyı anlamak, bunu onarmak adına samimi bir politika geliştirmek yerine, küçümseyen, hor gören bir yaklaşım geliştirdi. Neydi o? Mesela, çıkıyor bir sivil toplum örgütü liderimiz, diyordu ki, “Yahu, ben esnafın başındayım; lokantada hesap ödemeyen bir insan görmedim ben, öyle bir şey yok, öyle bir hikaye yok.” Ya da bir başkası, “Dolmuşa biniyormuş, ‘Tayyip ödesin’ diyormuş; ben sordum, öyle bir şey yok” diyordu. Bu şekilde, bu derin toplumsal kaygıyı anlamamaya çalışan bir mülki idareyle karşı karşıya kaldık.

Ne yazık ki, toplumumuzun da, şehrimizde yaşayan insanların da kaygı düzeyleri gittikçe yükseldi. En son 1 Eylülde beraber bir barış mitingi yaptık. Oraya katılanlarınız da olmuştur. Yaklaşık 10 bin kişiyle, miting diye başlamayan, basın açıklaması diye başlayan; ama fiilen, toplumdaki kaygının bu kadar üst seviyeye gelmiş olmasından kaynaklı, 10 bin kişinin katılımıyla bir basın açıklaması yaptık. Bu basın açıklamasında, yine dilerdik ki devlet burada yaşanan kaygıyı anlasın. Çünkü bunun için yapılan bir eylemdi bu; bu kaygı ifade edilsin, izah edilsin, paylaşılsın diyeydi. Devlet tarafından, iki gün sonra, bu eylemin Acilciler tarafından, Baasçı Aleviler tarafından organize edildiği yönünde yoğun bir kara propaganda yapıldı. Evet, orada Beşar Esad’ı simgeleyen fotoğraflarıyla ona destek verdiğini ifade eden sloganlar

atan bir grup vardı; ama bu grup gerek platformun yöneticileri, gerekse oradaki katılımcılar tarafından bastırılmaya ve o pankartları indirmeye davet edilmelerine rağmen, ne yazık ki (ama hayatın da bir parçası bu; ne yazık ki diye söylüyorum, ama bir yandan da bunun olacağını öngörüyorum) o eylemle ilgili sadece bu fotoğraf kamuoyuna aşılandı, pompalandı. Sonrasında da, 16 Eylülde, İşçi Partisinin burada düzenlediği bir miting vardı; orada da, Antakya, tarihinde görmediği bir savaş alanına döndü ne yazık ki.

Sonra ne yapıldı? Sonra devlet dedi ki, “Buna çözüm olarak, biz, Antakya içinde yaşayan, pasaportla girmiş olanları şehir dışına göndereceğiz, 3 ayı doldurmuş olanları şehir dışına göndereceğiz, pasaportsuz gelenleri de kampın içine alacağız.” Bu bir süre uygulandı. Aslında bizim temel talebimizin bu olmamasına rağmen. Bizim temel talebimiz, El Kaideci olduğunu düşündüğümüz, eli silahlı olduğunu düşündüğümüz insanların buradan temizlenmesi üzerinedir. Devlet, çoluk çocuk herkesi alıp götürdü. Bizim talebimiz bu değildi. Ama ilk başta onu yaptılar. Bugün ise, geldiğimiz gün itibarıyla yine sokaklarda aynı manzaraları görmeye başladığımızı üzülen ifade etmek istiyorum.

Peki, çözüm ne?

Yakın bir zamanda bir film izledim, size de mutlaka izlemenizi öneririm. Lübnanlı bir kadın yönetmenin, Nadin Labaki diye bir kadın yönetmenin ikinci filmidir bu; “Peki, Şimdi Nereye?” diye bir film. Bu filmde, Lübnan’ın bir dağ köyünde, ulaşımın, içine gidiş gelişin çok da mümkün olmadığı bir köyde, anlayacağınız izole bir köyde Hıristiyanlar ve Müslümanlar bir arada yaşıyorlar ve bu yaşadıkları köyde -televizyonun daha yeni yeni başladığı dönemlerden söz ediyorum- barış içinde yaşıyorlar. Kilise var, cami var, imam var, papaz var; herkes dini ibadetini, kimlik aidiyetlerinin gereklerini yerine getirmekte özgür. Barış içinde yaşıyorlar. Herkes birbirini seviyor; Müslüman bir delikanlı, Hıristiyan bir kızı seviyor, öyle bir ilişki var, bundan orada yaşayan tüm insanlar son derece memnunlar, mutlular, eğleniyorlar bundan falan. Bir gün bir haber geliyor ve Lübnan’da Hıristiyanlar ile Müslümanlar arasında bir savaş riski olduğu gerek radyo, gerekse televizyon aracılığıyla köye ulaşmaya başlıyor. Bunu ilk kim sezinliyor; kadınlar. Kadınlar bunu sezer sezmez, önce radyoyu bozuyorlar, sonra televizyonu bozuyorlar, izlenmesin diye. Tek bir televizyon var köyde. “Vizontele”deki gibi yani. Televizyonu bozuyorlar, yeter ki köye bu haber gelmesin ve erkekler birbirleriyle savaşmasın diye. En son, bununla da başaramayınca, Ukraynalı kızlar getiriyorlar, çok güzel; o güzel kadınları görsün de erkekler, dikkatleri dağılsın ve birbirleriyle savaşmasınlar diye. Bu da yetmiyor; en son, imamın ve papazın onayıyla, yemeklerine uyuşturucu katarak onları uyuşturuyorlar, uyutuyorlar ve onlar uyurken, kadınlar gidip silahlarını alıp, yani birbirlerini vurmak için kullanacakları

silahlarını alıp başka bir yere gömüyorlar. Buna rağmen engelleyemiyorlar bu süreci. Kadınlardan bir tanesinin bir oğlu, başka bir köye gittiğinde, çatışma arasında kaldığı için başından vurularak ölüyor; çocuğun ağabeyinin bunu görmesini engellemek için, anne, bir izole oda yapıyor, kabakulak hastalığına yakalanmış diye; o izole odada onu saklıyor ve sözde hasta olduğu için kimseyle görüştürmemeye çalışıyor. Böylece erkekler bunu öğrenip, ağabeyi bunu öğrenip, savaş çıkmasın diye. Fakat bunu da engelleyemiyor anne. Ağabey öğreniyor, silahını almak için giderken; anne, kendi oğlunu ayağından vurarak, “Ben, bir oğlum daha ölsün istemiyorum, bunu engelleyeceğim” diyor ve en sonunda, finalde, kadınlar bunu yine engelleyemeyince, Müslüman kadınlar Hıristiyan oluyorlar, Hıristiyan kadınlar Müslüman oluyorlar ve o çocuğu, biraz önce sözünü ettiğim Hıristiyan çocuğu gömmeye beraber gidiyorlar. Ama mezarlıkları ayrı; “Peki, şimdi nereye gömeceğiz çocuğu?” diyorlar.

Şimdi belki de bizim kadınların bir adım öne çıkma zamanı.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Sayın Matkap’a teşekkür ediyoruz.

Salondaki misafirlerimizden konuşmak isteyen arkadaşlar varsa, kısa olmak kaydıyla, sırayla söz vereceğim. 5'er dakikayla sınırlayacağım konuşmaları. Konuşmak isteyenleri tek tek kürsüye davet edeceğim.

Buyurun.

MEHMET MAK (EMO Adana Şube Yönetim Kurulu Başkanı)- Öncelikle, Adnan Orukoğlu başta olmak üzere, tüm Düzenleme Kuruluna teşekkür ediyorum. Sayın Başkanım, ilk önce konuşmak istediğimi söyledim; ama burada konuşmak çok zormuş. Sağ olun, konuşma hakkı verdiniz. Bereket, Selim Matkap konuştu da, ben nereye geldiğimi anladım. Biz o zaman gelip gidiyorduk buralara. Yahu arkadaş, biz Ankara’larda, İstanbul’larda, İzmir’lerde konuşmalar yapıyorduk. “Özeleştiriy yapmaya çıktım” olacak bu; yahu, biz yanlış şeyler mi konuşuyoruz? Burada olaylara bakalım; insanlar katlediliyor, ekonomi çökmüş... Ben buraya geldim, sadece para konuşuldu. Şuraya parayı atsak, şöyle ufak ufak, herkesin sorununu çözsük, bitti demek ki. Olayların hiçbir hükmü, önemi yok. Burada, Hatay’da olay yok, Antakya’da olay yok, İskenderun’da olay yok. Eh, sermayenin de dini, ırkı, mezhebi yok. Ne diyoruz; parayı ver, bitsin. Bu savaşlar burada nereden kaynaklanıyor, önce onu konuşmak lazımdı, ben bunları beklerdim buradaki konuşmacılardan.

Bakın arkadaşlar, savaşlar nasıl başlar? Önce, binlerce yıl önce toprak savaşlarıyla başlamıştır. Sonra din girmiştir, mezhep girmiştir, ırk girmiştir.

Şimdiki savaşlarda bunların hiçbiri yok; sadece sermaye girmiştir, enerji girmiştir. Bununla ilgili savaşlar oluyor, farkında mısınız?

Sürem çok kısa, o yüzden çok kısa geçmek zorundayım. Burada hiç Amerika'dan bahsedilmedi. Yahu, ne yapıyor bu Amerika; öyle uzaktan uzaktan ne yapıyor? Geldi, Afganistan'la bir savaş yaptı. Bakın, toprak yok; enerji kaynakları, sermaye kaynakları var. Sonra "Bahar" dediler, birkaç Arap ülkesine girdiler. Yine enerji, yine sermaye, yine para kavgaları. Sonra sıra geldi Suriye'ye. Yahu, nedir Suriye'deki savaşın sebebi; din mi, ırk mı, mezhep mi? Hayır arkadaşlar; sermaye, para. Budur kavgaları. Bunu görmemiz lazım. Bakın, ne güzel diyorsunuz; "Roro seferi yaptık, 3 bin dolara gidilen yere 2500 dolara gidiyoruz" diyorsunuz. Sizin için bu çok önemli, 500 dolar da ucuz gidiyorsunuz. Orada kim olursa olsun, yeter ki sermaye olsun. Yani bunun konuşulması bana ayıp geliyor. Sonuç istiyorum ben burada; niye bu savaşlar çıkıyor? Önce bunu konuşmamız lazım.

Yine bir şey konuşacağım. 1950'li yıllar, İkinci Dünya Savaşı bitmiş, Amerika ne yaptı? Para kazanması lazım, satması lazım. Ama önce yardım yapması lazım, numaradan yardım yapması lazım. Her yere hürriyeti götüreceğ güya. Ne yaptı; 15'e yakın Avrupa ülkesine -Türkiye de dahil buna- paralar vermeye başladı. Bize de Marshall Yardımı adı altında bir para verdi. Ne yaptı bununla; elimizi, ayağımızı, kolumuzu bağladı ve o dönemin de yöneticileri, "Küçük Amerika" sevdasıyla hepimizi düşürdü bunlara. Ne oldu? Bakın, 1952'de, köy enstitüleri döneminde bazı plaklar dağıtıldı, "Amerika, Amerika; Türkler, dünyayı durdukça beraberdir seninle hürriyet savaşında." Bunlar söyletildi. Köy enstitüsünden olanlar, yaşlı olanlar varsa burada, belki hatırlarlar. Ben bunu kaynanamdan dinledim, her yerde de söylemek zorundayım. Ne yaptılar; hürriyet savaşına birlikte gireceğiz güya. Birlikteymişiz. Ne hürriyeti yahu?! Bugüne kadar hangi hürriyet savaşına girdik Amerika'yla birlikte?!

İşte yanı başımızda yine aynı şey yaşanıyor ve Tayyip Erdoğan denilen Başbakanımız, çok da öngörülü ya, Amerika ile birlikte hürriyet savaşına girmeyi planlıyor sözde.

Biraz da böyle konuşmanızı bekliyorum.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Sayın Mak'a teşekkür ederiz.

Buyurun.

MEHMET KILIÇLAR (İşadamı)- Savaşlardan bahsetti Selim bey; ama ben, işadamı kimliğimle, tekrar bu salonu biraz CNBC'ye çevirmek zorunda kalacağım.

Bilmiyorum, belki bazı arkadaşlar hatırlamayabilir, Johny Cash diye bir şarkıcı vardı Amerika'da, şarkı söyleyeceği zaman hep siyah giysisiyle çıkardı sahneye. Gerekçesi neydi? "Dünyada savaşlar bitmediği sürece ben hep siyah elbiseyle çıkacağım" derdi. Maalesef, adam öldü ve o siyah giysiyi üzerinden hiç çıkaramadı arkadaşlar.

İnsanoğlu yaşadığı sürece bu dünyada, ama irili, ama ufaklı savaşlar hep sürecek. Ancak, bu şehirde hepimiz her zaman bilinçli olmak zorundayız arkadaşlar. Hiçbir şekilde ne dedikodulara, ne de farklı şekildeki tahriklere kapılmamak lazım diye düşünüyorum.

Tekrar diğer arkadaşlara, konuşmacılara döneceğim. Konuşmalarından dolayı teşekkür ediyorum. Burada ekonomiyle ilgili güzel öneriler vardı, özellikle işadamlarını ilgilendiren; vergi borçlarının ertelenmesi, SGK-BAĞKUR primlerinin ötelenmesi, banka borçlarının vadeli-vadesiz veya neyse ötelenmesi, faizsiz kredi imkanlarının sağlanması vesaire.

Şimdi şunu soruyorum: 17 aydan beri bu sorunları konuşuyoruz, ama hiçbir şekilde bir somut adım göremiyorum. Bunu da anlamakta güçlük çekiyorum. Bana göre sadece bir tek somut adım var; o da UND'nin gerçekleştirdiği roro seferleri. Ucuzlaması da çok güzel. Ancak, benim yüreğim bir ihracatçı olarak hâlâ daha hop oturuyor hop kalkıyor, "Acaba bu fiyatlar yerinde mi sayacak, yoksa yükselecek mi?" diye. Arada bir Mustafa beyle konuşuyoruz, "Rekabet var" diyor, vesaire vesaire.

Bunun dışında, ATSO Başkanımız doğru bir şey söyledi; buradaki işletmelerin sıkıntı yaşamaması için büyük bankalarla çalışması lazım, güçlü bankalarla çalışması lazım. Teoride doğru bir yaklaşım; ama maalesef, pratikte gerçekleşmesi hiçbir zaman mümkün değildir bunun. Neden? Çünkü işletmeler her zaman kendilerine alternatif yaratmak zorundadırlar. Bu bir. İkincisi, kabul edelim-etmeyelim, ciddi bir kayıt dışı ekonomi var Türkiye'de. Kayıt dışı ekonomiyle çalışan işletmelerin büyük bankalarla çalışma zorluğu her zaman vardır; çünkü BDDK'nın belirlediği rasyolar vardır ve büyük bankalar o rasyoları her zaman uygulamak zorundadır. Bu ancak ne zaman mümkündür; BDDK'nın bu banka rasyoları... Banka rasyoları nedir? Arkadaşları bilgilendirmek amacıyla söyleyeyim; bilanço ve gelir-gider tablosundaki formüllerin tutması diyeyim arkadaşlar. BDDK burada herhangi bir gevşetme yapabilirse, küçük firmaların da veya kayıt dışı çalışan firmaların da büyük bankalarla çalışması mümkün olabilir diye düşünüyorum.

Güzel bir öneri vardı, "Özellikle küçük işletmeler KOSGEB'le çalışsın" diye. Fakat uygulamada, maalesef, bu da çalışmıyor. Neden? Bugün KOSGEB'e bir proje götürdüğünüz zaman, diyor ki KOSGEB, "Yüzde 50'si, yüzde 60'ı senden kardeşim; ama yüzde 50'sini, yüzde 40'ını ben sana ödeyeceğim, başla bu projeye." Başlıyor vatandaş. Para almaya gidince, ortalama 1 sene bekliyor.

Bu sefer ödemeler allak bullak oluyor. Ödemeler allak bullak olunca da, eğer çek vermişse o küçük işletme, hacze geliniyor, hacze gelince de zaten her şeyiyle kilitleniyor firma. Onun için, bu konuda çalışmalarımızı somut adımlar atarak, tüm işletmelerimizi aydınlatarak yapmamız lazım diye düşünüyorum.

Çok teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ederiz.

Buyurun.

SONER AVCI (Jeoloji Mühendisi)- Herkese merhabalar.

Jeoloji mühendisiyim, aynı zamanda müteahhitlik de yapıyorum.

Ufak bir eleştirim olacak.

Bütün konuşmacılara başta teşekkür etmek istiyorum.

Sayın Gülay Gül, demin ihracatçıların, özellikle nakliyecilerin sorunlarını çok ciddi bir biçimde, reel olarak ifade etti. Sayın Korkmaz da rakamsal bazda dış ticaret ve tırların giriş-çıkışları üstünde durdu. Özellikle çekler için çalışmanız çok değerli, sağ olun.

Bir şeye dikkat çekmek istiyorum. Nakliyecileri temsilen Sayın Mustafa Yılmaz burada bulunuyor. Özellikle nakliyecilerin sorunlarını neden Sayın Mustafa Yılmaz yerine diğerleri çok daha reel bir biçimde yansıttılar? Bunu çok merak ediyorum. Kime, neye hizmetse artık, sanıyorum anlayan anladı.

Roro seferleri başladı; herkes bunu sanki velinimetimiz gibi görüyor. Madem roro seferleri çok ucuzdu, neden karasal taşımadan önce başlamadı? Bunu sormak istiyorum.

Demin siz, roro seferlerinin 3 bin dolar civarında bir maliyet tuttuğunu söylediniz. Hemen o anda nakliyecileri arkadaşlarımı aradım. Hatta şöyle söyleyeyim: Dün itibarıyla, dün sabah itibarıyla Cidde'ye çıkan bir tırın nakliye bedeli 25 bin riya'dır. Kara taşımacılığı sırasında bu maliyet 15 bin riya civarındaydı. 10 bin riya'lık bir artış var burada. Demin bahsedilen tutarlarda sanırım bir hata var, hata olduğunu düşünmek istiyorum. Bir daha gözden geçirilmesini isterim.

Sayın Korkmaz, dış ticaretin 2 milyar 144 milyon dolardan 300 milyon dolara düştüğünü ifade ettiler ve çıkan tır sayısının 15 binden 2011 yılı Temmuz ayında 3 bine düştüğünü, Ağustos ayında ise 30'a düştüğünü söylediler. Bu ticaret hacminin küçülmesi Sayın Mustafa beyi hiç rahatsız etmedi mi? Sadece maliyetler mi ilgilendiriyor kendilerini; toplam dış ticaret hacmimiz hiç umurlarında değil mi?

Söyleyeceklerim bu kadar. Teşekkür ediyorum.

Dış ülkelere bakarken biraz daha reel olmamız gerektiğini söylemişsiniz. Özellikle Suriye konusunda sanırım mevcut iktidarların, bir sonraki gelecek iktidarlardan daha emperyalist olduğunu düşünme gibi bir eğilimimiz olduğunu demin ifade ettiniz. Bunun yanlış olduğunu düşünüyorum, herkesin de bana katılacağına eminim.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ederiz.

Buyurun.

HÜSEYİN ATICI (Makine Mühendisleri Odası Adana Şube Yönetim Kurulu Başkanı)- Öncelikle hem bu etkinlikte emeği geçen tüm arkadaşlarıma, hem de sunumlarıyla katkıda bulunan arkadaşlara teşekkür ediyorum.

Tabii ki her şeyin içinde, bir kısmında ekonomi var; ama sadece ekonomiyle bakmak hiçbir zaman yeterli olmuyor.

“Hatay insanı cesurdur” diyoruz. Ben de cesur olduğuna eminim. İşadamı olarak, işkadını olarak, derneklerin temsilcisi olarak, Hükümete karşı her şeyi çok açıktan, yüreklice ifade etmek konusunda da bir sıkıntısı yok, onun da farkındayım. Ama bugün geldiğimiz nokta çok daha derin bir nokta. Bu sadece Suriye’yle bitecek bir nokta da değil. Şu anda Hatay’da, sadece Hatay’da değil, Adana’da yaşayan bir insan olarak biliyorum; Mersin, Adana, Maraş, Hatay, Antep hinterlandında, Urfa, Osmaniye, Niğde’yi de kapsayan bölgede ciddi ekonomik sıkıntılar var. Ekonomik sıkıntılar, onarılabilecek yaralardır diyebiliriz. Ama şu anda dışarıdan bakıldığında, barış kenti dediğimiz Hatay’ın görüntüsü maalesef olumsuz. Komşusundaki yangına körükle giden, daha doğrusu komşusunda çıkmış olan bir kıvılcımı yangına çevirmek için inatla üzerine giden, hatta bunun üzerine petrol döken bir iktidar ve hükümet var ve dışarıdan bakıldığında, Hatay da bunun merkezinde bulunan bir yer. Her ne kadar şehrin içinde çok fazla bir problem olmadığını, Hatay’ın yerli halkı arasında böyle bir sıkıntı olmadığını biliyor, görüyor olsak da; dışarıdan görülen ve aslında biraz da gerçeklik payı olan şey bu.

Geçmişini bilmek gerekiyor, tarihi de bilmek gerekiyor. Suriye, bugün üçüncü kurtuluş savaşını veriyor sevgili arkadaşlar. O, Özgür Suriye Ordusu adını taşıyan şeriatçı militanların dalgalandırdığı bayrak Fransız mandasının bayrağı sevgili arkadaşlar. Fransız mandasının bayrağına karşı Suriye Arap Cumhuriyetinin bayrağı altında bir ülke kendi kurtuluş savaşını üçüncü kez vermek durumunda. Daha önce de, 1957’de, 58’de, yine NATO kapsamında benzer sıkıntıların olduğunu da hatırlatmak gerekiyor. Yine bizim tanklarımızla, toplarımızla Suriye sınırına dayanmamız ve NATO

kışkırtması sonucunda neredeyse Suriye'ye müdahale edeceğimiz gerçeğini de hatırlatmak gerekir. Hep bir tarafıyla anlatılıyor olaylar, öbür tarafıyla anlatılmıyor. 1982'de çıkan isyanda, darbeci Kenan Evren'in oradaki isyana nasıl destek olduğunu da hatırlamak gerekiyor. Bugün burada başlayan, Suriye'de başlayan sıkıntının Suriye'de bitmeyeceğini de görmek gerekiyor. Niye bu birdenbire bölgesel bir şey haline geldi? Suriye'de başlayan şey Lübnan'a sıçradı, şimdi Irak'a sıçradı; İran var, arkasından Çin, Rusya var. Bu, aslında bölgesel bir savaşın başlangıcı.

Yani burada çözüm önerilerini söylerken, ekonomiyle ilgili çözüm önerilerini sıralarken, tabii ki saygı duyuyorum, gerçekten de bunlar Hatay'daki ekonomik hayatın sürdürülmesi açısından giderilmesi gereken sorunlar; ama bunlar mikro çözümler. Makro çözümlere de bakmak lazım. Makro çözümlerin birincisi, bu iktidarın dış politikasının değiştirilmesi. Bu Hükümet ya bu dış politikayı değiştirecek, ya gidecek. çünkü bizi kanlı bir iç savaşın içine her gün bir adım daha yaklaştıran bir iktidarla karşı karşıyayız. Bunu da cesurca söylemek gerekiyor. Bugünkü Hükümet, bu Hükümetin başındaki insanlar, dış politikanın başındaki insanlar bizi her geçen gün Ortadoğu'da karanlık bir dehlize, bir bataklığa götürüyor. Çünkü maalesef ve maalesef, bugünkü Hükümetin karşısında bir karşı denge unsuru kalmamıştır. Hani yasa, yürütme ve yargı; bunlar birbirini denetler, denge olur demokraside diyoruz ya. Yasama, yürütme, yargı, HSYK, Anayasa Mahkemesi, Cumhurbaşkanı, her şey, herkes bir kişinin ağzına bakıyor ve iç dinamikler, maalesef, o tek kişinin, ağzına bakılan tek kişinin nerede yanlış yaptığını söyleyecek ya da onu dengeleyebilecek bir noktaya getiremiyor. O iç dinamikler getiremediği için de, bugün, maalesef, bu Hükümet, bu Hükümetin başı, Türkiye'yi, bizi bir dış dinamikle savaşa götürecektir adımları atıyor. O yüzden, cesur olup, mikro çözümlerin yanında, makro çözümleri de dillendirmek gerekiyor diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ederiz.

Buyurun.

MEHMET GÜLERYÜZ (DİSK Genel-İş Sendikası Hatay Şube Başkanı)- Bizler buraya misafir olarak, davetli olarak geldik. Öncelikle bu kurultayı düzenleyen TMMOB ve Düzenleme Kurulunu kutluyorum, konuşmacıları ve salonda bulunan tüm katılımcıları DİSK Genel-İş Sendikası Hatay Şubesi adına selamlıyorum.

1 Eylül Dünya Barış Gününde, bu kentin huzurunu bozdukları gerekçesiyle, içinde bulunduğumuz Suriye'ye Emperyalist Müdahaleye Hayır Platformunun bütün kurumları hakkında Valilik soruşturma başlatmıştır. Bunu özellikle

sizinle paylaşmak istedim. Şu anda hakkımızda bütün tebligatlar yapıldı ve bizlere gönderildi, teker teker ifadeye çağrılıyor.

Değerli dostlar; burada size özellikle söylemek isterim ki, bu kentin huzurunu bizler bozmadık. Biz, sadece o gün, Dünya Barış Gününde, özellikle barışa çok ihtiyaç duyduğumuz bu kentte, “İnadına Barış! İnadına Barış! İnadına Barış!” dedik. Bu kentin huzurunu bozanlar belli. Sevgili Başkan Selim Matkap çok güzel bir tipleme çizdi, bir eksik kaldı, onu da ben tamamlayayım; sadece bıyıksız ve sakallı değil, kafaları da kazınmış durumda bunların ve son günlerde de bunlar arttı. Dikkatinizi çekerim, bu kentin huzurunu, eli kanlı bu militanları bu sokaklara, bu caddelere, bu kentin içine salanlar ve göz yumanlar ve hiçbir şey yapmayan yöneticiler bozmaktadır.

Hepinize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler.

Buyurun.

DURSUN SOYDAN (Öğretmen)- Ben de bu kentin bir bileşeniyim. Biraz önce Selim Matkap, “CNBC’de miyiz, neredeyiz?” dedi. Aslında ben kendi yerimde bir homurdanmayla oturup duruyorum ve izliyorum. Üç katılımcı arkadaşımız ekonomik faaliyetlerden, ekonomik aktörlerden bahsetti. Dördüncü arkadaşımız geldiğinde, “Ben, diğer arkadaşların söylediklerinden farklı olarak, ekonomik faaliyetlerden söz edeceğim” dedi. Sanki diğer arkadaşlar ekonomik faaliyetlerden söz etmemişler gibi ve bunu söyleyen arkadaşımız da, bu kentin sosyal demokratlarından diye bildiğimiz bir arkadaşımız.

Arkadaşların da söylediği gibi, Selim Matkap arkadaşın dediği gibi, biz, 1 Eylülde burada barışı savunduk. Barışı savunduktan sonra, akabindeki iki günden itibaren şunu gördük: Bundan sonra bu kentte barış faaliyetleri yürütülmeyecek, ses çıkarılmayacak, basın açıklamaları kısıtlanacak, gidene kadar slogan atılmayacak, pankart açılmayacak. Gideceğiniz yere paket bir şekilde, güvenlik güçleriyle birlikte götürülüyorsunuz, orada ne söyleyecekseniz söylüyorsunuz, dağılıyorsunuz. Dolayısıyla, burada bir OHAL yönetimi egemen oldu. Katılımcı arkadaşların birçoğu bunun farkında mı bilmiyorum, bununla ilgili herhangi bir şey dile getirmediler.

Başka bir şey daha ekleyeyim. Arkadaşlar ekonomik faaliyetlerden bahsettiler. Tabii, onların alanıdır, ben çok iyi bilmiyorum, sınıf öğretmeni olarak çok vakıf değiliz. Ama şunu bilmekte fayda var: Ekonomik faaliyetler insanlar için mi, insanlar ekonomik faaliyetler için mi? Onu arkadaşlardan öğrenmek istiyorum.

Bir de bu arkadaşlar dediler ki, “Roro seferleri oldu, dünyayı tanıyalım, dünyayı keşfedelim” falan. Tamam, dünyayı keşfedelim. Peki, buradaki sorunun üzerinden atlayarak, buradaki sorunun etrafından dolanarak buradaki barış ortamını yaratabilir miyiz? Burada yaşayan kent insanlarının oradaki akrabalarıyla bağlarını ekonomik faaliyetler için koparmalı mıyız? Bunu öğrenmek istiyorum. Barış konusunda arkadaşların ne düşündüğünü, önerilerini merak ediyorum.

Son söz: Barış mı? Hemen şimdi! (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler.

Buyurun.

MİTHAT CAN (İnsan Hakları Derneği Hatay Şube Başkanı)- Bu kurultayı düzenleyenlere teşekkür ediyorum, en azından düşüncelerimi söylememe bir fırsat oldu.

Değerli dostlar; bizim bu kentimizde yaşayan bireyler olarak, halkımızın huzur içinde yaşamasını, mutlu olmasını ve yaptığı tüm işlerde özgür olmasıyla ilgili birtakım çalışmalarımız var. Hak ihlallerinin olmaması, demokrasinin olmazsa olmaz tüm kurallarının uygulanabilmesi için bir şeyler yapmaya, hukukun üstünlüğünün uygulanmasını sağlamaya çalışıyoruz.

Bu son gelişen olaylar hakkında, arkadaşlarımız işin ekonomik yönünü ve diğer yönlerini incelediler, ortaya koydular. Ben, biraz daha işin hak ihlalleri boyutunu ve uluslararası plandaki durumunu kısaca, birkaç cümleyle ifade etmek istiyorum.

Değerli dostlar; 1 Eylül Dünya Barış Gününde yaptığımız basın açıklamasında dört talebimiz vardı. Bu taleplere herkesin de katılacağını sanıyorum. Bir, ülkemizde Hükümetimizin ve devletimizin izlediği savaş politikaları değiştirilsin, öyle bir savaş politikası olmaz demiştik. Bunu Sayın Valimizle de paylaştık. İkinci talep olarak, arkadaşlar söylediler, ortalıkta dolaşan, eli silahlı, ne olduğu belirsiz, halkı tedirgin eden, huzursuz eden, korku yaratan bu tür insanların olmamasını, ortalıktan çekilmesini istemiştik. Üçüncü talebimiz, olası bir müdahalede, eğer emperyalist güçler Suriye’ye müdahale edeceklerse, Türkiye aktif rol almasın şeklindeydi. Biz, ölmek ve öldürmek istemiyoruz. Biz, yaşamaktan, insanların özgür yaşamasından ve hak ihlallerine uğramamasından yanayız. Dördüncü olarak, Türkiye’de konuşlandırılan, var olan silahlı örgütlere, sözüm ona Özgür Suriye Ordusu dedikleri bu silahlı güçlere Türkiye’de üslerin kurulmasına ve savaşın Türkiye’den yönetilmesine karşıydık. Bu dört talep temelinde hak arama mücadelesini sürdürdük. Bu dört temel talep üzerinde, demokrasi, barış ve insan haklarını dile getirdik. Tabii ki karşılaştığımız birtakım yaftalamalar

oldu, biraz önce arkadaşlar söyledi. Bu ne yazık ülkemizde hep oluyor; insan bir hak talep etti mi, mutlaka bir hafta takarlar; Suriye yanlısı, başka bir yanlı ya da 4+4+4'de karşı mücadele ettiğimizde PKK yanlısı gibi bir yaftalama, bir kulp takma gibi bir alışkanlık var. Bunlardan vazgeçilmesini diliyorum.

Bizim bir diğer talebimiz de şudur: Şüphesiz, Arap ülkelerinin çoğu otoriter-totaliter rejimlerle yönetiliyor, bunların değişmesi gerekli. Ancak, bu değişim dış müdahalelerle olmaz, emperyalist güçlerin savaşıyla olmaz; iç dinamiklerle, o ülkede yaşayan halkların demokrasi talepleri, yaşam hakkı talepleri, hukuk talepleriyle mümkündür. O halklar, o ülkede yaşayan halklar kendi mücadeleleriyle demokrasiyi inşa edebilirler. İşgallere örnek vermem gerekirse; işte Afganistan'da Amerika'nın yıllardan beri yaptıklarını, Irak'ta yaptıklarını, Libya'da yaptıklarını ve şimdi Suriye'ye yapmak istediklerini görüyoruz. Bütün bunları değerlendirirken, bizim bu savaşın tarafı olmamız gerekiyor. Eğer bu savaş olmasaydı bu ekonomik sıkıntılar ve diğer huzursuzlukların da olmayacağına inanıyorum.

Teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ederiz.

Buyurun.

MEHMET ÇOVGAT (Gümrük ve Dış Ticaret Danışmanı)- Adım Mehmet Çovgat; gümrük ve dış ticaret danışmanıyım, ama önce insanım.

Öncelikle bu kurultayı hazırlayan herkese teşekkür ediyorum.

Değerli konuşmacılar, bu Suriye'deki iç çatışma öncesi ve sonrasındaki duruma ilişkin ekonomik rakamlar verdiler. Benim için çok ilginçti. Kendilerine teşekkür ediyorum.

Değerli dostlar; Sünniler olarak, Aleviler olarak, Hıristiyanlar olarak biz Suriye'de de, Türkiye'de de barış içinde, kardeşçe yaşamak zorundayız. Suriye'deki iç çatışma, ben inanıyorum ki, orada yaşayan halkların çatışması değildir; bu bizi aşıyor. Bu olayın hem dış siyaset yönü var, hem ekonomi yönü var -değerli konuşmacılar bu konularda ayrıntılarıyla bilgi verdiler- hem güvenlik yönü var, ama bir de insanlık yönü var. Tüm bu konuşmalarda olayın insanlık yönü üzerinde pek durulmadığını hissettiğim için söz aldım.

Ekonomi hakkında yeteri kadar bilgi verildi. Dış siyaset işimiz değil, zaten burada dış siyasetçiler de bulunmuyor. Bir güvenlik yönü var. Ben, gümrük müşaviriyim, aynı zamanda da araştırmacı yazarım, bir makalemde de yazmıştım. Benim mevzuat bilgime göre, uluslararası sınırlarda insanlar, hayvanlar, taşıtlar gümrük kapılarından geçerler, mutat olarak. Biz bunun dışındaki geçişlere mutat dışı geçişler deriz, gayrimeşru, kaçak geçiş deriz. Nitekim, bu Suriye'deki iç çatışmalardan itibaren neredeyse mutat yoldan

geçiş yasaklanmıştır, mutad dışı yollardan geçiş serbest hale gelmiştir. Bu da devletin güvenlik meselesidir, o da bizi aşar; onun sorumlusu Ankara'da bellidir, Hatay'da bellidir. Ama işin bir de insani yönü var. Hiçbir konuşmacının değinmediği bir konu var ve Türkiye'nin hem huzuru, hem ekonomisi, hem de maliyesi açısından çok önemlidir.

Bu olaylardan sonra Türkiye'ye bir göç dalgası başlamıştır, sığınmacılar var. Bugüne kadar, Hatay medyasında, görsel ve yazılı basınında biz hep işin menfi yönünü ön plana çıkardık. Bıyıklı, sakallı adamların varlığı falan. Doğrudur. Başlı kazınmış olanlar, eli silahlı olanlar, huzur bozanlar; bunlar var, bunları şu anda da yaşıyoruz. Ama bugün Hatay'da, Osmaniye'de, Urfa'da, Adıyaman'da, Kilis'te, resmi rakamlara göre 130 bin civarında sığınmacı var. Bir de bunun dışında, pasaportla gelenler var. Bunlardan, parası çok olanlar İstanbul, İzmir, Ankara'da otellerde yaşıyorlar; parası biraz az olanlar Mersin civarında hayatlarını sürdürmeye çalışıyorlar. Ama Suriye'de bu iç çatışmalardan etkilenip de, kimseyi öldürmemek için ve ölmek için Türkiye'ye sığınanlar var, güvenlik açısından. İşte o kamplarda yaşayanlar bunlardır. Bunun başka adı, lamı cimi yok.

Peki, bunun bize etkisi nedir? Oradaki 130 bin civarındaki sığınmacının hepsinin Türkiye'de akrabası var. Dolayısıyla, bunu dörtle, beşle, altıyla çarptığımız zaman, bugün Türkiye'nin her tarafında 1 milyondan fazla insan bu insanlardan dolayı üzülmektedir. Ben üzülenim, benim de akrabalarım var. Dolayısıyla, bizim ödediğimiz vergilerle bu insanlara bakılmaktadır, ihtiyaçları karşılanmaktadır. Hepimizin söylemesi gereken de bu olmalıdır bence. Bir an önce bu çatışmanın bitmesi, barışın ve kardeşliğin yeniden tesis edilmesi halinde ekonomi de düzeler, güvenlik de tesis edilebilir, bu insani dram da sona erer diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ederiz.

Buyurun.

NİDAL ÖZDEMİR- 8 yıllık bir Çevre Koruma Derneği başkanlığım oldu, şu an Defne Tıbbi Aromatik Bitkiler'in başkanlığını yürütüyorum.

Savaş, en büyük çevre felaketidir. Bir sürü ormanlar yandı, hayvanlar oraları terk etti, gidip fotoğrafladık. Hatta birçok ulusal, uluslararası televizyonlarda da konuştuk. Yani bu yanan alanlar, gerek ülkemizdeki, gerek Suriye'deki alanlar sadece bize ait değildir, bunlar dünya mirasıdır ve herkesin ortak malıdır. Şu an Suriye'de yıkılan, Halep'te yıkılan tarihi eserler var; bunun hesabını kim verecek? Mesela, bu hep atlanan ve düşünülmemen bir şeydir.

Bunun dışında, söylemem gereken bir-iki şey daha var.

Selim beye çok teşekkür ediyorum, kadına çok önemli bir misyon ve görev yükledi, ama salona da baktığım zaman aynı durum söz konusu; kadınlar hiçbir yerde yok, cinsel obje olarak görülüyor ve şiddet görüyorlar hâlâ. Hiçbir yere yakıştırılmıyorlar ve pozitif ayrımcılık da yapılmıyor. Birazcık dönüp kendimize de sormak lazım: Neden bu durumdayız? Neden savaş çıktığı zaman sadece Kürt kadınları veya şu an bu toplumun kadınları öne itilmek isteniliyor? Neden savaş çıkmadan önce, hani hastalık öncesi yapılması gereken işler vardır ya, neden orada kullanılmıyoruz, yönetimde neden olamıyoruz? Onu sormak lazım erkeklere.

Onun dışında, bu süreçte, hatırlarsanız Başkanım, temmuz ayının ortalarıydı, sizinle bir toplantı düzenledik, Doğu Akdeniz Çevrecileri olarak ve meslek odaları olarak birlikte neler yapabiliriz, barışa dair ne katkımız olabilir diye. Sanki Emniyet güçleri bizi dinlemişti; iki hafta sonra hızlıca bir toplantı düzenlendi. Toplum önderleri, kanaat önderleri, dini liderler toplantıdaydı. İki gün içinde toplantıya çağrıldık. Herkes oturdu, yaklaşık 350-400 kişiydik, herkes sırayla konuştu. Buradaki konuşmacılardan iki-üç arkadaşımız da vardı. Herkes kendini çok iyi ifade etti. Ancak, biz oradan çok huzursuz çıktık dinleyiciler olarak. Çünkü istediğimiz şeyler yoktu. “Biz iyiyiz, biz şöyleyiz, biz barış içindeyiz, biz hoşgörülüyüz” falan lafları edildi. Yani zaten bildiğimiz şeyler konuşuldu ve yine dediğim gibi aşırı huzursuz ayrıldık. Çünkü insanın yüreğiyle, aklıyla konuşmadığı bir süreç olursa, şapkalar da açık olmuyor, hiçbir şey de çözülmüyor. Biz olaya öyle bakıyoruz. Yüreklice konuştuğumuz zaman gerçekten ötekileştirdik bu kentte, yanımızda uzun yıllarca birlikte dolaştığımız arkadaşlarımız yoktu veya bizlere şöyle bir baskı geldi: “Sizin karşı taraftaki Aleviler gelse ve biz böyle yapsak ne olur?” Ama bu sorular sorulmadan önce, “Niye böyle hissediyorsunuz? Birlikte ne yapabiliriz? Hayır, merak etmeyin; biz siper oluruz” diyen olmadı yani, çok azdı o arkadaşlarımız. Gerçek anlamda sahiplenilmedik. Bunu söylemek ve paylaşmak istedim.

Gülay hanım, “Ben bu kentte eskisi kadar rahat değilim, gece huzursuz oluyorum, çıkamıyorum” deyince, özel olarak ilgilenildi, “Koruma mı istiyorsun, sen ne diyorsun; toplum barışına dair doğru konuş” şeklinde bence telkinlerde bulunuldu. Bu kentte bu süreçte kadın olmak da zor. Allah bilir, nelerle karşı karşıya kalacağız bu söylemlerimiz yüzünden.

Biz kesinlikle ve kesinlikle koşulsuz barış istiyoruz. Savaş, en büyük çevre felaketidir. En çok kadınları ve çocukları etkiler bu süreç. Çünkü kadınlar birazcık artı değer olarak duygusaldır.

Herkese teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ederiz.

Buyurun.

SELİM HARBİYELİ (İMO Hatay Şube Yönetim Kurulu Başkanı)- Ben, UND temsilcisine bir soru sormak istiyorum.

Olaylar başladıktan sonra, özellikle bu kara nakliyeciliği yapılırken, sorumluluk noktasına önce bir Suriye'yi koydunuz, ondan sonra Irak'ı koydunuz. Sanki oradaki transferlerin yapılmasında yaşanan sıkıntının temelinde Suriye'deki iktidar ve Irak'taki iktidar varmış gibi davrandınız. Hani oradaki malların, götürülen yüklerin Suriye'de aktarılmasında yaşanan sıkıntılar, yanlış anlamadıysam, bu olaylar, bu karışıklık başladıktan sonra, 2012 Martından sonra gündeme gelmeye başladı ve ondan sonra bu tür talepler gündeme geldi. Bu noktada sorumluların teşhisinin çok daha doğru yapılması gerektiği düşüncesindeyim.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ederiz.

Buyurun Sayın Başkanım.

MUSTAFA YILMAZ- Arkadaşlar, öncelikle şunu ifade edeyim: Olaylara hiçbir zaman için siyasi boyutuyla bakmak istemiyorum. Olaya hiçbir zaman için ilkel boyutla da bakmak istemiyorum. 500 yıl önce yaşanan tarihi olaylara, Osmanlı coğrafyasına da bakmak istemiyorum. Ben, açıklamalarımnda, ifadelerimde şunu anlatmak istedim: Her şeyden önce 32 yıldan beri ben burada çalışıyorum. Hiçbir zaman için ayrılık gayrılık görmedim. Benim kızım 5 yıl Harbiyeli bir kızla İzmir'de, Dokuz Eylül Üniversitesinde aynı evde yaşadı.

Bu olaylar başladığı andan itibaren karayolu kapımızın kapanmaması için biz hep direndik. Ticaret Odası Başkanımız burada. Gerek Antakya'da yapılan toplantıda, gerek Ankara'da yapılan belki 7-8 toplantıda hep barışı savunduk. Yani biz savaş taraftarı değiliz.

İki, bizim için alternatif yol ve güzergah ... Çünkü oydu. Çünkü burada şoförler can güvenliği açısından gitmiyorlardı. Her iki taraftan da, her iki tarafın grupları tarafından çeşitli tehdit, yağmalama, kurşunlama olaylarına maruz kalıyordu şoförlerimiz ve 4 şoförümüzü şehit verdik. Bu olayların sonucunda yapacağımız tek şey neydi; aynen Yugoslavya krizinde olduğu gibi, roro seferleri başlatmaktı. Yoksa, ben, roroğu çok savunan, alternatif gören biri değilim. Ama hani derler ya, denize düşen yılana sarılır. Biz onun sıkıntılarını da yaşadık. Roroğu biz nasıl kullanıyoruz? Arkadaşımız diyor ki... Ben, hayatım boyunca... Eğitimciyim çünkü, 26 yıl devlete hizmet ettim. Şu

anda da üniversitede, meslek yüksekokulunda lojistik derslerine giriyorum. Yaşamım boyunca, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin içinde öğrencilik yıllarımdan beri çok toplantılara katıldım. Hayatım boyunca yanıltıcı hiçbir bilgi vermedim, vermek de istemem. Şu anda açıp sorabilir; ... firması ile SİSA firması arasındaki rekabetten dolayı taşıma 1000 dolar düşmüştür. Daha sonra SİSA firması İsrail'e hat koyduğundan dolayı, Mısır'daki acentesi, "Sen neden İsrail'e gidiyorsun?" diye sıkıntı yarattı, araçlar 3-4 gün bekledi. Bu olay da çözüldü şu an.

Demek istediğim şu: Biz her şeyden önce bu kentte olaylara farklı boyutta bakmadık. Objektif ve rasyonel olarak doğru baktığımız zaman doğru teşhis yaparız, doğru da tedavi yaparız. O açıdan, bir tarafın tarafı olarak değil; en azından doğru, objektif baktığımızda insanımız için, geleceğimiz için, ülkemiz için ne gerekiyorsa onun için çabalamalıyız. Yoksa, ben herhangi bir siyasi kuruluşun da temsilcisi değilim. Çünkü o kararı veren ben değilim. Beni ilgilendiren konu neyse, benimle ilgili o konuda söz söylerim. Çünkü ben yaşıyorum onu. Ünlü Çinli düşünür ne diyor; "Mağaranın içine girmeden mağara hakkında konuşulmaz."

Ben şunu eleştiriyorum: Taşımayla ilgili, roroyla ilgili birçok arkadaşımızın basında verdiği farklı ifadeler bize zarar veriyor. Neden? İhracatçı bakıyor, roro fiyatı şu kadar olmuş. Gerçek olmayan beyanlar verildiği zaman biz bundan zarar görüyoruz. Ben onu ifade etmek istedim.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ederiz Sayın Başkan.

Değerli misafirler; oturumumuzun sonuna gelmiş bulunuyoruz.

16 arkadaşımız görüş bildirdi, yaşadıklarını anlattı, rakamlarla ekonomik boyutunu, sosyal boyutunu dile getirdi. Burada sanayicimiz kaybetmiştir, tüccarımız kaybetmiştir, nakliyecimiz kaybetmiştir, çiftçimiz kaybetmiştir, turizmcimiz kaybetmiştir, ihracatçımız kaybetmiştir. Kısaca, Hatay halkı maddi ve manevi olarak kaybetmiştir. Suriye'deki olayların ilimize etkileri bunlar; sonuç olarak kaybetmiş durumdayız hepimiz.

Barış ve hoşgörü kenti olan Hatay'ımızda, daha önce de olduğu gibi, kardeşlik, birlik ve beraberlik içinde, huzurumuz bozulmadan yaşamayı temenni ederek, yaşayacağımıza inanarak, oturumu kapatıyorum. Katıldığınız için hepinize çok teşekkür ederim. (Alkışlar)

SUNUCU- Biz de tüm katılımcılara teşekkür ediyoruz.

Değerli konuklarımız; 45 dakikalık bir öğle yemeği aramız olacaktır. Öğle yemeğinden sonra ikinci oturumumuz başlayacaktır.

(Ara)

İKİNCİ OTURUM

FEHİM TAŞTEKİN (Gazeteci-Yazar)- (... ..) ...bu gerekçe, maalesef, çok temel bir gerekçe değil. Orada öldürülenlerin üçte biri, yaklaşık olarak üçte biri güvenlik görevlilerinden oluşuyor. Yani bu kadar güçlü bir ordu üçte bir oranında da kayıp vermiş. Kayıpların üçte biri kadarı güvenlik görevlileri. Demek ki burada bir iç savaş hali var, bir çatışma hali var. Buna bir nefsi müdafaa demek zor.

Türkiye, Şam yönetimine cephe alırken bir başka efsaneyi kullandı; Alevi azınlık rejimi efsanesini kullandı. Rejimi tahlil ettiğimiz zaman, Suriye’de bir azınlık rejimi var, doğru; ama bu bir Alevi azınlık rejimi değildir. İki birbirinden farklı şeyler. Azınlık rejiminden kasıt, bir çıkar grubunun her şeyi tekeline aldığı; iktidarı, parayı ve bürokrasiyi tekeline aldığı bir yapıdır. Ama burada bunun rengi Alevi rengi değildir. Sünni orta sınıf, rejimin asıl payandasıdır, Aleviler değil. Devlet Başkanının Alevi olması, çok fazla Aleviler hesabına yazılacak bir artı değer getirmemiştir. Hatta ben, “En Sefil Azınlık Aleviler” diye bir yazı da yazdım Radikal gazetesinde, epey bir gürültü de kopardı. Bürokraside Sünniler çok ciddi bir hakimiyet sağlıyorlar. Bazı yerlerde yüzde 80, bazı yerlerde yüzde 90 oranında Sünniler bürokraside hakimler. Aleviler sembolik olarak üst düzey kadrolarda belli yerlerde varlar, doğrudur; ama Kabinede en fazla bir ya da iki Alevi bakan oluyor. Başbakan, genelkurmay başkanı, savunma bakanları şimdiye kadar genelde Sünnilerden oldu, çok az da Hıristiyanlardan oldu. Geçmişte ardı ardına dört Kürt başbakan gördü Suriye. Bunlar hiç konuşulmaz. Haliyle, burada, siz daha iyi biliyorsunuz, ama Aleviler çoğu yerde kırsal alanlarda yaşarlar ve devletin iltimasından herhangi bir şekilde faydalandıkları da söylenemez.

Burada çok tehlikeli bir söylem kullanıldı. Türkiye’deki Alevileri de yok sayan ve rahatsız edecek tehlikeli bir dil hunharca kullanıldı maalesef. Türkiye’deki Alevilerin bundan etkilenmemesi için de Nusayrı kavramı tercih edildi. Bunun tehlikesini Hatay’da gördük ve Hükümet bu konuda biraz hata yaptığını da anladı.

Tartıştığımız bir başka mesele de şu: Burada, Suriye’de, Suriyelilik kimliği bir ulus kimliği olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye’de nasıl Türkiyelilik kimliği varsa, Suriyelilik kimliği de Suriye’de çok belirgin bir tanımlama biçimidir. Sünni ve Alevi ayrışmasını gözetken bakış açısı, daha çok Türkiye’den ve dışarıdan yapılan bir analist taktiğidir. İçeride bunu çok fazla göremiyorsunuz. Hatta bunu hakaret olarak algılıyorlar. Yani Şam’da birisine, “Siz Sünni misiniz, Alevi misiniz?” dersiniz, size ters ters bakar. Kimisi bunun açık bir hakaret olduğunu yüzünüze söylemekten de çekinmez. “Bu soruyu neden sordun?”

diye de terslenebilirsiniz. Ben çok terslendim çünkü. Ama bu mezhepçi okuma son birkaç yıl içerisinde, özellikle Türkiye'nin yeni siyasi elidinin çok kullandığı bir yöntem haline geldi. Yani herkesi kuşatıyoruz derken, insanlara mezheplerini hatırlatan bir yaklaşım sergileniyor. Bu bölgenin insanların çok da alışık olduğu bir şey değildir bu. Ama böylesi bir yanlışlık yapıldı ve ayrışma şimdi Suriye sokaklarında da kendini göstermeye başladı. Az önce söyledim, bu bir mezhep çatışmasını beraberinde getirmese de, bir ayrışmayı beraberinde getirdi maalesef.

Burada Suriyeli insanlar daha çok meseleyi artık bir Suriye meselesi olarak görüyorlar. Bundan şunu kastediyorum: "Ülkeye yönelik bir komplo var, ülkenin savunulmaya ihtiyacı var. Bu bir rejim savunması değil, bir Suriye savunmasıdır" diye düşünüyorlar. Haliyle, bir üst kimlik olarak, bizim aşiret devleti, Arap devleti diye küçümsediğimiz; ama sonuç itibarıyla Arap milliyetçiliğinin aslında merkezi olan, kalbi olan ve Arap entelijensiyasının ve aydınlanmasının merkezi olan Suriye, kendi kimliğini üretmiş ve bu kimlik bugün bu çatışma ortamında da dağılma ve saldırı karşısında bir koruyucu kalkan görevi görüyor, psikolojik bir kalkan görevi görüyor. "Suriye rejimi neden dağılmadı, neden çökmedi?" sorusuna yanıt alırken, işte bu üst kimliğin bütünleştirici etkisini dikkate almamız gerekiyor.

Azınlık hesabı yapıldığında, "Eğer yüzde 80-85 çoğunluktaki Sünni halk ayaklandıysa, bu rejim çöker" hesabı yapanlar için söylüyorum -ki Türkiye Cumhuriyeti Devleti bunu yaptı- böyle bir gerekçe sağlıklı olmadığı için, çökmedi rejim. Yani sonuçta ordunun ana kaburgası Sünnilerden oluşuyor. Operasyonları yapan ordunun ana gövdesi Sünnilerden oluşuyor. Ki bunlar kanlı operasyonlar, ağır operasyonlar, ölümcül operasyonlar, yıkıcı operasyonlar. Bunlar Alevi subaylar tarafından yapılmıyor. Hama'yı vuran, Humus'u vuran subaylar Sünni subaylar. Haliyle, "Sünni çoğunluk isyan eder" efsanesi gerçek değil, olmadı, olamadı. Türk Devletinin Şam'a arkasını dönerken, köprüleri atarken, "Nasıl olsa birkaç ay içerisinde bu rejim çöker" derken yaptığı hesap buydu. "Azınlık iktidarı, çoğunluk isyan edince tarumar olur." Ama böyle bir şey yok, böyle bir şey olmadı.

Çok tartıştığımız bir başka konu, "Bu bir troksi savaşı mıdır, yani vekalet savaşı mıdır, yani bu bir konto mudur?" şeklinde çok sık tartışılan bir şey.

Suriye, az önce dediğim gibi, konjonktürel olarak kendi haline bırakılmayacak bir yer. Hatta eski Amerikan Dışişleri Bakanı Condolisa Rice geçen hafta enteresan bir şey söyledi; henüz coğrafi anlamda harita operasyonunun tamamlanmadığı bir yer olarak bahsetti Suriye'den. Suriye'yi öyle görüyorlar. Yani Suriye ve Irak'ı birlikte değerlendirdiğimiz zaman, Lübnan'ı da dahil edebilirsiniz buna, bu coğrafyaya taşların oturmadığı, haritanın henüz şekillenmediği, yarım kaldığı bir yer olarak bakıyor Amerikan

neocon damar. Mesela, burada, tamamlanması gereken haritada bir Kürt devletinin olması gerektiğini düşünüyorlar. Olacaksa, buna bir itirazım yok tabii de, bunun neyin pahasına olacağı önemli, yani bu toplumlara neye mal olacağı önemli. Ben daha çok işin o tarafıyla ilgileniyorum.

Böyle olunca tabii ki bu iş bir vekalet savaşına dönüşebiliyor. İç dinamiklerle başlayıp, iç dinamiklerle devam ederken, birdenbire bu iş vekalet savaşına dönüşüyor. Vekalet savaşından kastımız şu: Bir tarafta Suriye rejiminin destekçileri var, Rusya, İran gibi; örgütsel olarak Hizbullah var, dolaylı olarak Irak var. Bunlar silah ve maddi destekle Suriye rejimini destekliyorlar, bu savaşın bir tarafında yer alıyorlar. Diğer tarafta muhaliflerin destekçileri; Katar, Suudi Arabistan, Türkiye ve Batı var. Suriye, bu iki kampın güç mücadelesinin yaşandığı yere dönüştü, bu iki kampın karşılaştığı yere dönüştü. Biz, Suriye'deki krizi iç dinamikleriyle konuşurken, bir de bu şekilde dış etkileri ve dış cephesi var işin içerisinde. Haliyle, bu bir yanıyla iç savaştır bana göre. Ki Suriye rejimi, iç savaş argümanını kabul etmiyor; "Bunlar çete, bunlar terörist" diyor ve "Ben, teröre karşı operasyon yürütüyorum" diyor, tam da Amerikalıların sağa sola müdahale ederken kullandığı argümanı kullanıyor. Ama bir tarafıyla da Katar'ın, Suudi Arabistan'ın para ve silah desteğiyle, Amerika'nın lojistik ve koordinasyon desteğiyle, Türkiye'nin hepsini birden kucaklayan, tüm bu söylediğim destek mekanizmalarıyla işin içerisinde yer aldığı bir savaş var. Haliyle, bu, aynı zamanda bir vekalet savaşıdır.

Kim savaşıyor içeride? Bu da önemli. Üç tane grup öne çıkıyor Suriye içerisinde. Birincisi, bu rejimle sorunu olan ve bu rejimi değiştirmeye çalışan ve kendilerine Genel Koordinasyon Komiteleri diyen, bunlarla birlikte hareket eden, liberal, laik, sol tandanslı bir grup var. İkincisi, Müslüman Kardeşler'in öne çıktığı ve İslami söylemler kullanan, ama bu laiklerle birlikte de hareket edebilen, yer yer ayrışan, yer yer birlikte hareket eden bir yapı var. Bir de Selefiler var. Bu Selefiler'in sayıları düne kadar 3-4 gruptu, şimdi 14'e çıkmış. Bunlar da ikiye ayrılıyor; bir yerli Selefiler var, bir de dışarıdan gelen savaşçılar var, seyyar mücahitler, küresel mücahitler var. Buların sayıları, dışarıdan gelenlerin sayıları kimilerine göre 5 bin, kimilerine göre 8 bin, kimilerine göre 3 bin. Ama muhaliflere sorarsanız, yüzde 1'i geçmez diyorlar. Ben daha fazla olduğunu düşünüyorum. Ama dışarıdan gelenler ve içerideki Selefiler, bunlar bir bileşke ve ortak hareket ediyorlar. Bunların, dediğim gibi, 14 tane grubu var ve bu gruplar savaşkan, savaşmayı bilen, gözü pek, ölmeye hazır gruplar oldukları için, bu süreçleri çok hızlı bir şekilde çalabildiler, yani inisiyatifli sahada bunlar ele geçirebildiler.

Bunlar içerisinde ordudan ayrılanların oranı... Özgür Suriye Ordusu diye bir üst şemsiye var. Bu üst şemsiye sadece bir şemsiye, böyle bir komuta merkezi, herkesin bağlı olduğu bir yerden bahsetmek pek mümkün değil.

Herkes kendine Özgür Suriye Ordusu diyor. Ama dediğim gibi, “Türkiye’de komuta merkezi var” şeklinde bir şey söyleniyor; ancak, bu Türkiye’deki komuta merkezinin hiçbir şekilde içeriği koordine etme yetkisi, yeteneği, kapasitesi yok, bunu biliyoruz. Hatta Hatay’da rahatsızlıklar başlayınca, hatırlarsınız, onlar, “Biz Suriye içine taşındık” diye açıklama yapmışlardı. İki gün sonra sessiz sedasız geri geldiler, Mustafa Şeyh ile Riyad Esad, Türkiye’de üslenen komutanlar. İçeridekiler, bunlara, “Siz kimsiniz? Defolun gidin” dediler ve bunlar iki gün sonra Halep’te geri döndüler.

Başka süreçler var, vakit kalırsa onları da anlatırım; ama demek istediğim, böyle bir şemsiye örgüt var. Bu şemsiye örgüt, dışarıdan para talep edebilmek, para transferini kolaylaştırmak için herkesin ihtiyaç duyduğu bir şemsiye. Ama içeride herkes kendi konseylerini kurdu. Her şehirde, neredeyse her köyde -muhaliflerin üstün olduğu yerleri söylüyorum- ya da çatıştıkları yerlerde kendi konseyleri var. Sivil konseyleri var, askeri konseyleri var ve bu konseyler organize oluyorlar, bu savaşı yürütüyorlar. Bunların birbirleriyle ilişkileri çok sakat ve potansiyel olarak, eğer rejim devrilirse, o zaman da birbirleriyle savaşacaklar, bu kesin. Çünkü mesela Halep’teki laik liberal savaşçılar, “Evet, biz iktidara geldiğimizde bu Selefiler’i halledeceğiz” diyorlar. Halletmek nasıl olacaksa öyle olacak, muhtemelen kanlı bir şekilde olacak.

Bir de bunun sivil kanadı var. Sivil kanatta muhalifler bölünmüş durumdadır. Önce Türkiye, bu işin angajmanıya, Suriye Ulusal Konseyini kurdurttu. Bu konsey 129 ülke tarafından kabul edildi. Fakat konsey Kürtleri içine alamadı. Konsey, dış müdahaleye karşı çıkan başka şemsiye gruplar var, mesela Heysan Memna’nın öncülük ettiği bir grup var, bunları da içine alamadı ve dar çerçevede, Müslüman Kardeşler’in dominant olduğu bir örgüte dönüştü. Bu örgüt sahada hakimiyet sağlayamadı, sahada organizasyonu güçlü hale getiremedi. En önemlisi, Kürtleri kendi içine alamadı. Bunları yapamayınca, yine Amerika işin içine girdi, müdahale etti ve Doha’da yeni bir koalisyon kurdular. Suriye Ulusal Koalisyonu adını alan bu koalisyonda Kürtler yine yok. Kürtlere ne kadar koltuk ayıracakları belli değil, Kürtler hâlâ olumlu yanıt vermediler. Müslüman Kardeşler, “Daha fazla koltuk isteriz” diye restleşme içerisinde. Yani Suriye Ulusal Konseyinden farklı bir yapı ortaya çıkaramadılar. Ama bir şeyi başarıyorlar gibi; içeride daha mobilize hale geldiler, daha iyi organize oldular. Bu organize olmanın bir taahhüdü var; “Eğer iyi organize olursanız ve inisiyatifi Selefiler’e kaptırmazsanız, Esad rejimine karşı omuzdan atılan, yerden havaya füzeler dahil, bu tür silahları vereceğiz” diye taahhütleri var. İki hafta önceydi galiba, Riyad’da böyle bir toplantı yapıldı; Özgür Suriye Ordusunun temsilcilerine, “Bu Selefî grupları nasıl bastırabilirsiniz ve biz size nasıl daha kolay silah veririz?” diye, Amerikan Büyükelçisi dahil, Batılı büyükelçilerin, hepsinin katıldığı bir toplantı oldu ve burada bunun müzakereleri yapıldı.

Demek istediğim şey şu: Eğer iyi organize olmuş bir muhalefet yapısı ortaya çıkarsa, Amerika, kendisi bizzat vermeyecektir, ama daha güçlü silahlarla bu savaşı büyütecektir. Obama yönetiminin savaşa girmeye, savaşa asker göndermeye ve doğrudan silah göndermeye niyeti yok. Türkiye bunu çok istiyor, ama Amerikan yönetimi bunu istemiyor. İstememesinin nedeni de şu: Suriye, Ortadoğu'nun bir cüzü, yani Ortadoğu'nun bütün unsurlarını barındırıyor. Bu savaşın Suriye toprakları dışına taşması Amerika'yı korkutuyor. Yönetilebilecek bir kriz olarak görmüyor Amerikan yönetimi bunu. Yani evet, Suriye rejimi çökmelidir, çöktürmek için elinden geleni yapacaktır; ama öyle bir çöküş olacaktır ki, hani binaları akıllı patlatmayla yıkıyorlar ya, o şekilde içeriden çöküş olacak ve dışarıya değil, içeriye çökecek. Böyle bir çöküş planlıyor, öngörüyor. Kırpıla kırpıla diz çöktürecekler bu rejime. Ama bu rejim yıkılırken, bu savaşın, bu alevlerin mesela Irak'a sıçramaması lazım, Lübnan'a sıçramaması lazım vesaire. Çünkü sıçrarsa, Amerika'nın bölgedeki bütün denklemlerini etkileyecektir. Unutmayalım, Amerika'nın bölgede en az 19 tane kritik üssü var ve bu üslerin hepsi İran'ın füze menzili içerisinde. Bu savaşı büyütüp, işin içine İran'ı almayı göze alamıyorlar. O nedenle de, düşük ateşte rejimi pişire pişire yok etme hedefi güdüyorlar. Füze vermemesinin nedeni de şu: Bu Selefi gruplar bir gün bu füzeleri Amerikan hedeflerine de yöneltebilirler, bundan korkuyor Amerika. Onun için de, CIA, Türk istihbarat teşkilatıyla birlikte, sahada, Türkiye sınırları içerisinde, silahlar kime gidecek, nasıl organize olacaklar, İstanbul'da kurulan silah karaborsasından alınan, Katar ve Suudi Arabistan'ın parasıyla alınan silahlar nereye kanalize edilecek, tüm bu işlere birebir el atmış durumda.

Hakikaten anlatılacak çok şey var. Türkiye'nin neden bu işe bu kadar angaje olduğu çok tartışılıyor. CHP'nin kullandığı bir söylem var; "Taşeron mu, değil mi Türkiye?" diye. Bir taraftan bu işin bir BOP projesi olduğunu düşünen insanlar var, bir taraftan Türkiye'nin taşeronluk yaptığını düşünen insanlar var. Naçizane, birçok kesimle görüşen, yani Batılılarla da, Doğulular da, Hükümet kanadıyla da, Dışişleri kanadıyla da görüşebilen birisi olarak benim okumam, bu gelişmelerden okuduğum şey şu şekilde: Bu bir BOP projesi değildir, Büyük Ortadoğu Projesi değildir, Hükümet de taşeron değildir. Hükümet, kendi adına bir şeyler yapıyor, Amerika ile çıkarları örtüşüyor, Amerika adına hareket ediyor; Amerika ile yeri geliyor çatışıyor, yeri geliyor işbirliği yapıyor ve böyle bunalımlı bir süreci eline ayağına bulaştırma bulaştırma götürmeye çalışıyor. Bunlar kişisel kanaatim. Kolay tanımlamalar ve kolayca işin içinden çıkmamıza yarayan şeyler. Ama iş çok derin ve bu iki saptamayla içinden çıkmak çok zor, çok kolay değil.

Ortadoğu'daki süreçte Büyük Ortadoğu Projesi Amerika tarafından yürürlüğe konulduğu zaman iki şey oldu: 2006'da Filistin'de seçimler oldu,

Hamas iktidara geldi. Amerika'nın terör örgütü saydığı Hamas. Lübnan'da seçim oldu, Hizbullah iktidara geldi. O da Amerika'nın terör örgütü saydığı bir yapı ve Bush yönetimi, "Yahu, bu Büyük Ortadoğu Projesi herhalde bizim işimize yaramayacak" diyerek bunu çöpe attı, rafa kaldırdı. Ama Ortadoğu'yla ilgilenmeye devam ettiler. Mesela, Mübarek 82 yaşındaydı ve Amerikalılar, "Bu kadavra nasıl olsa devreden çıkacak, biz bunun yerine ne koyacağız? Bunun yerine Müslüman Kardeşler gelirse ne olur?" diye, bununla ilgili pazarlıklar yapıyorlardı. Fakat hiçbirisinin öngörmediği hızda bir patlama oldu ve mesela CIA burada çuvalladı. CIA, Tunus'u kestiremedi, Mısır'ı kestiremedi.

Size çok tuhaf gelebilir, ama Mübarek'in devrildiği gece, Dışişleri Bakanı Davutoğlu ile bir otel odasında röportaj yapıyordum ve o anda Hillary Clinton aradı, benim yanımda görüşme yaptılar. Şunu anladım: Amerikalılar da burada ne yapacaklarını aslında adam gibi bilmiyorlar. Hani öyle önceden planlar yapmışlar, teker teker bu planlarını uyguluyorlar gibi gelmedi bana. O konuşmalardan çıkardığım sonuç bu. Daha çok, kendiliğinden gelişen bir süreci nasıl tekelimize alabiliriz, nasıl yönetebiliriz, nasıl yönlendirebiliriz ve nasıl rayından çıkarabiliriz diye, bunun hesaplarını yaptıklarını anladım. Mesela, Tunus'ta, evet, halk isyan etti; bu isyan, programlanmış bir isyan değildi. Sonuçta bir işportacı, Muhammed Buazzizi'nin kendisini yakması sonucu ortaya çıkan bir şeydi. Bir onur mücadelesiydi onunki. Çünkü bir kadın zabıta memuresi, herkesin önünde işporta tezgahına el koymakla kalmayıp, geri isterken buna tokat atıyor. Bu tokadı yediremiyor kendisine Buazzizi. Yani hem işinden oluyor, hem tokat yiyor ve kendini yakıyor. Bu video birdenbire internete düştü ve insanlar artık bıkmışlar, bir doyunluk var, öfke patlaması oldu. Bu bir plan değildi. Bunun etkisiyle, ekonomik daralma, fiyat artışları... Mesela, biz 2009 ve 2010'u şöyle haberlerle geçirdik: "Çok sayıda yerde ciddi ekonomik sorunlar var, fiyat artışları var, gıda fiyatları artıyor ve her yerde bir hareketlilik var." Ölmüş işçi sendikalarının dirildiğini gördük. Mısır'da, şurada, burada işçi sendikaları var çok ciddi; ama hiçbir fonksiyonu yoktu ve bunlar dirilmeye başladılar. Bu bir süreç. Öyle bir patlamayla bu süreç geldi.

Amerika, bu süreçte tedirgin oldu. Ne yapacak? Oyun bozuluyor. Çünkü Ortadoğu'da Amerika'nın Camp David Düzeni diye bir düzeni var, İsrail'in güvenliğine endeksli bir yapı ve "Bu yapı acaba nasıl bozulacak, bu yapı tehlikeye girecek mi?" diye, bununla ilgili tedbirler alıyor. Burada en iyi kullanabileceği ülke Türkiye. Çünkü her şeye doğrudan müdahale edemiyor Amerika. Amerika'nın kredisi inanılmaz derecede yerlerde sürünüyor ve artık tepki çekiyor. En iyi kullanabileceği ülke Türkiye'yi ve Türkiye'yi burada sonuna kadar kullandı. Türkiye de Arap dünyasına açılım derken bu fırsatı lehine çevirmeye çalıştı. Yani Tayyip Erdoğan da bu fırsatta kendisine Arap sokaklarında bir kahraman figürü elde edebileceğini hesap etti ve ona göre

hareket etti. Libya bu süreçleri çalmanın bir halkasıydı. Hepiniz o süreçleri yaşadınız. Amerika'nın süreçleri tekeline alma girişimiydi. Suriye'de bu işin zirvesine vardı.

Son bir dakikada ne anlatabilirim size, onu düşünüyorum şimdi. Başlıklar yazmıştım, bunlardan bahsederek konuşurum diye; ama zaman yokluğundan mecburen yarısının üzerine çizeceğim. O zaman, son bir dakikayı Türkiye'ye ayırarak tamamlayayım.

Türkiye, buradan, hızlı bir şekilde, 3 ay gibi, sonra 6 ay gibi bir süre içerisinde Şam'da büyük bir rejim değişikliği olacağını hesapladı, yeni rejimin kurucu unsuru olarak Ortadoğu'da büyük bir güç olacağını vehmetti, hesabını buna göre yaptı. Ama mesela bunun bu kadar uzayacağını düşünemedi ve de Kürt meselesini düşünemedi. Birdenbire Kürtler fiilen kendi bölgelerinde inisiyatifi ele aldılar. Bu, Esad'ın da işine geldi; Esad da yeni bir cephe açmaktansa, oraları Kürtlere bırakmayı tercih etti. Sonuçta Türkiye kucağında devasa bir sorunla karşı karşıya kaldı.

Hatay'dan biraz çekildilerse, bu sizin hassasiyetinizdendir. Bu bir. İkincisi de, Kürt bölgesine ağırlık verdiklerindedir. Resulayn'a niye girdiler? Orada PYD var. PYD, PKK ile ilintili diye, PKK ile özdeş diye, bunun reklamını yaparak, oradaki Kürt hareketini ve Kürt yapılanmasını bastırmaya çalışıyor Türkiye, "İzin vermeyeceğiz" diyor. Kuzey Irak'taki Kürtlerle stratejik ortak oluyor, ama Suriye'deki Kürtlerin haklarını bastırmak için uğraşiyor. Böyle ikiyüzlü bir politika tercih ediyor ve bütün enerjisini o bölgeye verdi. Çok tehlikeli, çok riskli bir oyun tezgahlanıyor maalesef. Resulayn'a binlerce kişi Türkiye tarafından sokuldu, orada Kürtlerin hakim olduğu alana müdahale edildi, PYD ile çatışma yaşandı. Fakat benim öğrendiğim kadarıyla, Resulayn'ın yarısı, batı tarafı Arap. Bu Resulayn'a sokulanlar, Özgür Suriye Ordusundan ayrı hareket eden, onlara bağlı olmayan, komutasında olmayan Nusra Cephesi ile Şam Grubudur. İki tane grup. Selefi gruplar bunlar. Türkiye, bu Selefi grupları otobüslerle taşıyıp, sınırdan geçirdi -başka iddialar da var, ama onları ispatlayamadığım için burada çok açıkça söylemek istemiyorum- ve orada Kürtler ile Araplar karşı karşıya kaldılar. Allah'tan, bir çatışma olmadı. İnsanlar öldü; ama oranın halkıyla, Kürtler ile Araplar değil, dışarıdan gelenler ile Kürtler arasında çatışma çıktı. Baktılar, bu olmayacak, "Özgür Suriye Ordusu Komutanlığı", bu çatışmayı desteklemediğini, o iki grubun sorumluluklarını üstlenmediklerini deklare ederek, bir şekilde Kürt-Arap çatışması önlenmiş oldu. Ama burada asıl önemli olan, Türkiye'nin müdahalesiyle olası bir Kürt-Türk çatışmasıdır. Türkiye, oradaki Kürtlerin oluşumuna daha fazla müdahale ederse, Kürtler ile Türkler maalesef çatışmaya girebilirler, böyle bir tehlike var.

Sürem doldu, affınıza sığınarak bitiriyorum.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ederiz.

Buyurun.

Prof. Dr. ADNAN GÜMÜŞ (Çukurova Üniversitesi Öğretim Üyesi)- Benim konuşmam başta biraz savaşlarla ilgili, biraz Hatay'la ilgili, biraz da Suriye nüfusunun bileşkesiyle ilgili olacak. Adana'da da Arap Aleviliği ya da Nusayrilik, ne dersek, bütün bu Suriye nüfusunun aşağı yukarı bileşkesi olan bir kesim de bu bölgede yaşıyor. Yani Tarsus, Adana, İskenderun, Hatay bölgesinde.

Fehim bey çok değerli bilgile verdi, çok da merakla izliyoruz kendisini; sağ olsun, çok sağduyuyla bu süreci takip ediyor. Kendisini sonuna kadar dinlemek isterdim doğrusu, saatlerce.

Benim konuşmamın teması biraz savaşların genel nedenleriyle ilgili, niye bu çatışmaların yaşandığıyla ilgili biraz daha makro bir bakış. Bir de, bize yansıma boyutunda, özellikle halk bunu nasıl algılıyor Ama sadece çatışmaları değil, Suriye'yi nasıl görüyor, coğrafi olarak, halk olarak? Daha sonra çatışmalarla ilgili neler düşünüyor, bunu nasıl görüyor? Türkiye'yi ve Hükümetin değerlendirmelerini nasıl görüyor? Biraz o somutla ilgili konuşacağım.

Önce küçük bir saptamayla başlayayım: Toplumsal olaylar zaten her zaman kontrol edilebilseydi çok kötü bir yerde olurduk. Hani Fehim bey çok da kontrollü gitmediğini söyledi ya bu sürecin, ben de aynı kanaattayım. Ama bu projelerin bir parçasıdır zaten bu. Yani biri masa başında çizer, bu alanda o uymaz. Bunun çok paradoksları vardır, çelişkileri vardır, karşı güçleri vardır, hamlelerle devam eder. Ben, Büyük Ortadoğu Projesinin genel olarak sürdürüldüğü, ama çekilen kısımların olduğu, eklenen kısımların olduğu, zorlandıkları kısımların olduğu kanısındayım. Belki tümünden kaybedecekleri bir süreçte yaşıyorlar. Çünkü bir rakam vereyim, ABD Ordusu 1 milyon 800 bin, bunun 500-600 bini şu anda askerlik yapamayacak hale gelmiş durumda, Irak ve Afganistan'dan dolayı. ABD'nin asker gönderebilme şansı yok, hiçbir coğrafyaya yok. Yani sadece bu bölge değil, hiçbir bölgeye asker gönderebilme şansı yok. Ha, ne yapabilir; uçak gönderebilir, başka teknolojiler gönderebilir vesaire. Ama artık somut asker, yani askeri güç gönderebilecek ABD bitmiş durumda. Bu anlamda kara askeri, deniz askeri gönderebilecek bir durumu yok. Tabii, ona göre oyunu, projeleri yeniden kuruyor, kağıtları yeniden karıyor. Kendi beklemediği hamleler oluyor, karşı hamleler oluyor; ama o BOP diye çizdikleri süreç çerçevesinde, bazı geri adımlar da olsa, bu süreç devam ediyor planda. Ama ne kadar götürülebilir, o ayrı konu; onu somut süreç belirleyecek.

Gerçekten Hatay ile Suriye, Asi Nehrinden dolayı birbirine çok benzer, birbirine çok yakın. Asi, gerçekten burada bir kaynak simge; hani asi tarih,

asi kültür, asi kimlik, bir çağrışım olarak burada dikkat çekiyor. Bedran Cebiroğlu'ndan biraz Hatay'a, Antakya'ya böyle bir gönderme yapayım:

*Ben Asi Nehriyim
Damla damla su
Suyumu uygarlık kapısı coğrafyamdan toplamışım
Uygarlık Batı'dan aktı diyenlere inat
Ben Doğu'da akıyorum
Suyumu coğrafyamdan
Uygarlık kapısı Babulhew'den
Antakya'dan toplamışım
Damla damla su*

Biraz tam da bu çatışmaya; yani Batı, Doğu, buranın kendi özgünlükleri, yani Suriye'nin, Lübnan'ın, bölgenin özgünlüklerine bir gönderme olsun diye okudum bunu.

Bertolt Brecht'in şiirini biliyorsunuz; sonuçta bu gelen savaş ilk değildir, son da olmayacak. Ama ne diyor:

*Yenilenlerin yanında kırılıyordu halk açlıktan
Yenenlerin yanında halk açlıktan kırılıyordu*

Yani sonuçta savaşın yapılan coğrafyalara böyle çok ağır bir faturası var.

Bu resim Musa'yla ilgili herhalde; bir çocuk gelecek, peygamber olacak, firavunlarla bir sıkıntı çıkacak vesaire.

Bu da İncil'den, Pavlus'un mektubundan bir bölüm. Beytellehem de o bölge, biliyorsunuz, hac bölgesi gibi kullanılıyor: "Ramah'da bir ses duyuldu, ağlayış ve acı feryat sesleri. Çocukları için ağlayanlar teselli edilmek istemiyor; çünkü onlar yok artık."

Bütün çocukları öldürüyorlar. Çünkü yeni gelecek bütün erkek çocukları öldürüyor firavun. Ama altında da çok hoş bir şey var, bundan da olumlu olarak söz ediliyor İncil'de: "Ey efendiler! Gökte sizin de bir efendiniz olduğunu bilerek, kölelerinize adalet ve eşitlikle davranın."

Bunu da bilerek aldım İncil'den. Sonuçta kölelik var, bunlara adalet ve eşitlikle davranılacak. ABD, Batı ya da Suriye, Esad sorunu. Ana sorun duruyor. Yani köleler var, efendiler var, şeyler var ve bu dünya dönüyor. Ama oradan illa bir şey çıkıyorsa, "Mümkün olduğu kadar bunların da gönüllerini alın" demek isteniliyor. Çok klasik bir fotoğraf. Bu olay maalesef çok sembolize edilmiş.

SALONDAN- Bir de ağlayanı var gözyaşları içinde.

Prof. Dr. ADNAN GÜMÜŞ- Evet, doğru. Ama o oraya mı ağlıyor, başka bir yere mi ağlıyor, belli değil. Ama sıkıştığı açık yani. Davutoğlu ağlıyorsa, bir depresyonu var demek ki. Kesinlikle Gazze için ağladığını düşünmüyorum. Ama Gazze'deki olay o depresyonu hızla tetikliyor. O depresyon, bu işi yönetemediğini gösteriyor. Yani o ağlama, psikanalist olarak okursak, Davutoğlu'nun çok sıkıştığını gösteriyor, bu süreci götüremediğini, zorlandığını gösteriyor. Oradaki işaret o.

Çok genel bir şey; savaş, yayılmacıdır, endüstriyel nükleer kompleks. Bu çok doğru. Yani niye insanlar savaşır? Hiçbir rejim savaşmaz. Hatta faşizm dediğimiz şeyde bile insan öldürmek değildir amaç. Cengiz Han'da bile insan öldürmek değildir amaç. Tam tersine, insanı öldürmeyeceksin, kendine bağlayacaksın, ondan yararlanacaksın. Ama yine de elinde bir yaptırım gücün olması gerekir; içeride kolluk kuvvetleri, dışarıda askeri güç. Savaş, iktisadın başka bir yoludur. O yaptırım gücün yoksa diğer çıkarların sürmez. Hani oturup diyorlar ya, "Bizim amacımız kimseyi öldürmek değil" diye. Mesela, Roma, Pax Romana diyordu. Niye? Tabii ki barışa ihtiyacın var. Çünkü imparatorluksun, içeriye barış tesis edeceksin, kimse ayaklanmayacak. Efendi olan sensin çünkü, yöneten sensin. Her büyük ülke bu tür ideolojiler ve barış söylemi üzerine kurulu şeyler yapmak durumunda. Çünkü o geniş coğrafyaları ancak demokrasi, eşitlik, kardeşlik, barış söylemleriyle egemenliği altında tutabilir, yani idealize etmek zorunda, ancak bunlarla yönetebilir. Ama bununla beraber güçlü bir askeri savaş düzeni. Bunlar iç içe olan şeyler. Yani müthiş bir savaş uyarlığı. Ekonomik ve lojistik açıdan önemli olan bölgelerin denetimi ve sömürüsü. Bunun başka yolu yoktur. Bugün eğer ABD devam edecekse, bugün eğer hâlâ toprak büyüklüğü olarak, en büyük imparatorluk olarak İngiliz İmparatorluğu devam edecekse, bu olmak durumunda. Yani lojistik önemi olan, enerji açısından önemi olan bölgeler kontrol edilmek zorunda. Hani bu ense, bu tarak misali ve maalesef, bu coğrafyalar da bu sıkıntıyı bu genel şey içinde yaşayacaklar.

Kendi kaderlerini belirleyecek yapılar ve işbirlikleri oluşturmasının engellenmesi gerekecek. Yani bölgede yeni güç birliklerinin oluşturulması, Bağlantısızlar Hareketi türü hareketlerin oluşması, Baas türü hareketlerin oluşması, Kemalizm türü hareketlerin oluşması, hele Bağdat Paktı gibi, Yugoslavya'nın taşıyıcısı olduğu Bağlantısızlar Hareketi gibi, yani alternatif olabilecek, zamanla bir şekilde alternatif olabilecek bütün bu şeylerin kendini yönetebilecek hale gelmesinin de şu veya bu şekilde engellenmesi lazım. Onun için Esad gider, başka biri gelir; ama kendini yönetecek bir sürecin olmaması gerekir. Ne Libya'da, ne Türkiye'de, ne bölgede. Aksi takdirde, ne İngiliz İmparatorluğunun bu büyüklüğü, ihtişamı devam edebilir, ne de ABD İmparatorluğu kendisini üretebilir. Bunları başarabilmek için de savaşla şeyi sürdürüyor.

Çok hoş şeyler var. Bu, 1944'ten: "Saldırgan düşman hep yağma, cinayet, tecavüz ve barbarlık uygular; biz ise hep tanrı tarafından bahşedilmiş bir görevle, bir alinyasıyla kurbanlarımızı ıslah ederken, istemeye istemeye onların pazarlarını ele geçiririz. Vahşi, ahmak ve paranoyak halkları uygarlaştırırken, şans eseri onların petrol kuyularına rastlayabiliriz."

Sonuçta hikaye bu. Mısır öyle, diğerleri öyle. Belki yarın Suudi Arabistan'da da bu tür hareketler olabilir.

Daha makro bir şey söyleyeyim. Bol miktarda sivil toplumculuk pompalanır. Sadece Türkiye için değil. ABD'de bir loncaya, tarikata bağlı değilseniz, ABD'de yaşama hakkınız yok. Yani günlük yaşamınız döner, ama özel bir esnafılık yapamazsınız mesela, işinizi büyütemezsiniz. Hani şu anda Odanın bir gücü var ya. Buradan somut bir örnek de verelim. Hani Türkiye'de masonluk, rotaryanlık vesaire; havaalanında işin görülür, gümrükte işin görülür, bir yere gidince işin görülür, bankada işin görülür, neyse. Burada da belki öyle arkadaşlarınız vardır, en azından rotaryan arkadaşlarınız vardır. Mühendislere epey koşuyorlar. Bu bir süreç.

ABD, kuruluşundan bu yana bol miktarda tarikatlar, loncalar kurarak ülkeyi yönetiyor. Bunlar seküler olabilir, illa da dini tarikat olması gerekmiyor. Bu şekilde ülkeyi yönetiyor. Çünkü serbest piyasa düzeni dediğimiz şey rekabetçi bir yapı, insani değil. Zaten liberalizmi de sürprizi bu; girişimcilik ve rekabet. Bunu gizleyip saklamıyorlar zaten. Hatta Obama'nın sağlık reformuna karşı çıktılar; "Amerika'nın girişimci ruhunu öldürecek bu" dediler. "Yani köhnemiş, girişimci olmayan insanlara siz kaynak aktaracaksınız, Amerika'nın girişimci ruhunu öldüreceksiniz" dediler. Orada buna samimiyetle karşı çıkan bir grup var. Yoksa, o insanlar sağlık hizmetine ulaşmasınlar diye değil. "Amerika'nın girişimci ruhu ölecek, biz bu tür sosyal devlet politikaları uygularsak, o yırtıcı, rekabetçi vesaire şeyini sürdüremeyiz" diye.

Sonuçta Mısır'da bol miktarda sivil toplum olmuş, demokrasi olmuş, parti olmuş; bu, ABD'nin işine geliyor. Libya'da, Suriye'de yine öyle. Ama bir yandan da eskiye göre iyi halk için; örgütlenebiliyor, bir araya gelebiliyor, dernek kurabiliyor falan. Ama buradaki kritik şey ne? Aynen 1945 sonrasında Yalta Antlaşmasında olduğu gibi, serbest piyasa şart. Temel şart serbest piyasa. Bürokrasinin, askeriyenin, vesayetinin, partinin, Baas'ın, Yugoslavya'da başkasının, Türkiye'de başkasının, şunun, bunun bunu engellememesi gerekir. Serbest piyasa şartını sağladığı anda Batı için büyük bir üstünlük haline geliyor bu. ABD ve İngilizler başta olmak üzere, büyük sermaye grupları için büyük bir üstünlük haline geliyor ve temel bir hak haline geliyor, Birleşmiş Milletler tarafından garanti edilen bir hak haline geliyor. Diyelim ki bugün Kaddafi bir imtiyaz verdi, yarın alabilir o imtiyazı, başka bir şey olur. Ama serbest piyasa düzeneği içinde bunu özel mülkiyete çevirirsen, Birleşmiş Milletler bile özel

mülkiyeti tanımladığı için, onun güvencesi altında ve bütün bu kaynakları ele geçiriyor. Onun için demokrasi gelecek; yani serbest piyasa düzeneğini garanti eden, bol miktarda sivil hareketlerin olduğu, derneklerin, vakıfların, tarikatların, cemaatlerin, loncaların olduğu bir süreç gelecek.

Savaşı biliyorsunuz. Şiddet tanımlaması yaparsak, bireysel ve kurumsal şiddet diye ikiye ayrılır. Burada iki kişi birbiriyle bir şekilde çatışsa, şey yapsa, bu bireysel bir şiddettir ve de küçük düzeyli bir şeydir. Bireyselden kurumsala doğru çıktığı zaman, aletsizden de aletliye doğru çıktığında savaşa dönüşür bu. Savaşlar kurumsaldır, devletler vesairelerden gelir ve müthiş aletlidir. Yani savaş, olabilecek en yüksek şiddet tarzıdır.

Savaş mı, işgal mi; biliyorsunuz, bu tanımlara çok girmeyeyim. Irak'ın yaptığı savaştı, ama ABD'nin yaptığı işgaldi. Çünkü bunun üç tane temel şartı var. Toprak bütünlüğün, siyasal bütünlüğünün ve egemenliğinin saldırıya uğraması. Yani bir meşru neden olması lazım. Bunun meşru bir yetkiyle olması lazım, yani Birleşmiş Milletlerin karar vermesi gerekir. Meşru bir amaç olması lazım, amacın daha büyük kayıplara yol açmaması lazım ve barışçıl yolların vesaire tüketilmesi lazım. Toprak bütünlüğü, bağımsızlık ve egemenliğine karşı bir saldırı. Saddam, Kuveyt'te bunu yapmıştı yanlış bir şekilde. Çok büyük bir hata işledi. İran'a saldırırken de aynı hatayı yapmıştı. Ama 1991'den sonra, hele 2000'de kimseyi ne tehdit etti, ne başka bir şey yaptı vesaire vesaire. Irak'ın yaptığı savaştı, kendisini savunuyordu çünkü. Ama Irak'a karşı yapılan işgaldi, savaş değildi, hiçbir meşru nedeni olmayan bir süreçti.

Biraz sonra Adana'dan örnekler vereceğim, Suriye'yi nasıl görüyor halk diye. Ama önce bir genel teori.

“Ticaret krizleri; aşırı üretim denilen salgın hastalık.” Ta 1844, Komünist Manifesto. “Bu ticaret krizleri savaşları tetikler, savaşları getirir” diyor ve “Bu dönüşsüz bir hastalıktır; bu yapı sürdüğü sürece bu tekrar tekrar yinelenir. Burjuvazi, krizleri ne yolla aşıyor; bir yandan üretici güçlerin büyük bir bölümünü zorla yok etme, öbür yandan yeni pazarlar fethetme ve mevcut pazarları daha da aşırı şekilde sömürme yoluyla. Ama buradan da bir çıkış yok” diyor.

“Savaş, ekonominin, ticaretin başka bir yolu.” Shakespear'den. “Ne o; altın mı? Sapsarı, pırl pırl, değerli altın mı? Karayı ak, çirkini güzel, haksızı haklı, alçağı soylu, yaşlıyı genç, korkağı yiğit yapmaya yeter bunun bu kadarı.”

Yani sadece bugün değil, bütün tarih boyunca bunlar şey yapılmış. Biraz sonra Makyavel'den bir şey okuyacağım. Diyor ki, “Aman Prensım, bu şeye dokunma; bunlar babalarının kaybını paralarının kaybindan daha çabuk unuturlar.” “Yani nemalarına dokunma” diyor. Batı'nın da nemasına dokunmayacaksın. Hatta ben espri yapıyorum: “Gel Esad, serbest piyasaya

geçelim, bu tür dirençlerinden vazgeç. Gel seninle Kızkalesi'nde çay-kahve içelim. Sonra söylemedi deme ha. Esad, bak, kardeşim, ben sana kaç kere söyledim; gel direncinden vazgeç, çayımızı kahvemizi de Kızkalesi'nde, Bodrum'da, İstanbul Boğazında içmeye devam edelim. Ben sana bir ağabeylik yapayım.” Ama temel koşul ne; serbest piyasa düzeneğine geçilmesi, bunun önündeki bütün engellerin ortadan kalkması.

Bu da Parane'ten, Türkçeye de çevrildi bu. Çok güzel özetlenmiş bir şey: “Kaynak ararsan bulursun. İstikrar yoksa piyasa yoktur. Büyüme yoksa istikrar yoktur. Kaynak yoksa büyüme yoktur. Altyapı yoksa kaynak yoktur. Para yoksa altyapı yoktur. Kural yoksa para yoktur. Güvenlik yoksa kural yoktur. Amerikan Ordusu yoksa güvenlik yoktur. İrade yoksa, yani Amerikan iradesi yoksa Amerikan Ordusu yoktur.”

Müthiş bir şekilde özetlenmiş. Yani “Bu savaşlara biz karar alırız, bu militer şeye karar alırız ve bu kararı almak durumundayız.” Obama da gelse almak durumunda. Yok efendim insaniymiş, şuymuş, buymuş, ötekiymiş, berikiymiş; o zaman o iradeyi gösteremiyorlar. Onun için, Amerikan yönetimlerinin tümü bu iradeyi göstermek zorunda. Savaş iradesini göstermek zorunda ve militer üstünlüğünü, askeri üstünlüğünü korumak, sürdürmek durumunda.

Peki, tek başına ekonomi mi? Hayır, aynı zamanda bir güç gösterisi ve üstünlük kontrolü, uzun erimli düşündüğümüzde. Bazen tek başına kısa erimli bir şey olmayabilir, siyasetin başka bir yolu. Max Weber, uzun uzun bunlardan kimlerin pay alacağını, kimlerin kaybedeceğini anlatıyor. Daha sağ tandanslı bir açıklama, ama savaşları o kadar güzel açıklıyor ki. Max Weber kim? Max Weber, ünlü bir hukukçu, iktisatçı ve sosyolog. Ama Versailles Antlaşmasını, yani bizim Sevr'in Almanya'daki karşılığını Almanya adına imzalayanlardan biri. Daha sonra da, Almanya nasıl buradan çıkabilir diye, hatta Alman Sovyetlerini destekledi bir süre. Çünkü bu süreçten çıkılması gerekiyordu, onun için sosyalistleri desteklemek uygun olabilir mi diye, Alman Sovyetlerini bile destekledi. Aşağı yukarı bizim Kurtuluş Savaşına benzer bir yapı. Yani bir yandan Sevr gibi ağır bir antlaşmayı imzalıyorsunuz, öte yandan... Bütün bu anayasa hukuk, tarih, iktisat ve sosyoloji boyutunu biliyor. Onun için, savaşla ilgili değerlendirmeleri son derece önemli. Ben buradan sadece bir tablo vereyim. Diyor ki, “Eğer savaşlar sürdürülebilirse, götürülebilirse, hanedan güç, iktidar alır, saygınlık alır, hak, vergi, haraç alır, rant, tımar, arpalık, toprak alır, kâr, pazar alır, tekelci bazı imtiyazlar alır, şan, makam alır, şeref, sosyal onur vesaire alır.” Handedan için pek çok şey var. Yani ABD bu savaşları, İngiltere bu savaşları şey yaptığı zaman işte aşağıya doğru bir yığın şeyler alır. Köylü ve işçiye de şu düşer, onlar da böyle bir şey alır. Geriye de bir şey kalmaz.

Ama mesela Türkiye için Irak meselesinde neler söylenmişti? “Bunlar at pazarlığı yapmaya başladılar” diye hatta kızmışlardı bizimkilere. Her şeye

rağmen Türkiye çok tarihi bir tavır almıştı bu süreçte. Fehim bey daha da iyi hissediyordur bu süreci şu anda. Ben, 1 Mart'ın dünya tarihini değiştiren çok kritik kararlardan biri olduğu kanaatindeyim. Bütün bu sözlere rağmen 1 Mart tezkeresi geçmedi. Türkiye tarihinde çok çok önemli bir süreçti. 1 Mart tezkeresi geçseydi, onun askeri baskısını bırakın, sadece psikolojik baskısı bile bugünkü Irak'ın, İran'ın, Suriye'nin, yani o BOP'un 2003'te bitmesi demektir. Henüz Rusya da toparlanamamıştı. Sonu ne olurdu bilmiyorum, ama çok kritik bir şekilde Amerikan üstünlüğü, İngiliz üstünlüğü tamamlanmış olacaktı ve bölgeyi çok daha rahat dizayn edeceklerdi. 1 Mart tezkeresi, kim ne derse desin, bütün oyunu psikik anlamda da bozdu, alanda da bozdu. Türkiye alanda da her ne kadar pek çok şey yaptı gözükse de, onların istediği o askeri ve diğer gücü alamamış oldular Türkiye'den. Çok sıkıntılı da bir süreç yaşandı. O gün bu süreci yaşatanların hepsi de Amerikan askeri okullarında yetişmişlerdi, ama şimdi hapiste yatıyorlar. Yani hiçbirisi de Amerikan karşıtı değildi. Belki aralarından birkaçı vardı öyle olan, bugünkü Ergenekon'dan içeride yatan. Ama bu temelde Amerikan planları bozuldu, olmadı. Bugün onun ağır faturasını içeride yatanlar ödüyor. Öbür kısımlarını konuşmuyorum; öbür kısımları, A'sı, B'si... 12 Eylül'den herhalde bu salondakilerin çektiğini kimse çekmedi. Şu anda içeride yatanlar da 12 Eylül'ün bir parçasıydı. Bu ülkenin her tür, sosyal, iktisadi, siyasi aydınlanma kaybını 12 Eylül yarattı ve bugün o içeride yatanların hepsi de aşağı yukarı 12 Eylül'ü savunuyordu. Ama bugün niye bu bedeli ödüyorlar; 2003'ten dolayı ödüyorlar. Benim gördüğüm o. Yani 1 Mart tezkeresi süreci ve devamında hem askeri, hem siyasi, hem de sosyal sonuçları dolayısıyla.

Neler olur o durumda? 98 milyar kaybedersiniz, faizlerde yükselme olur, kurda düşme olur, IMF kredisi alamazsınız, kredibiliteniz düşer, borsa düşer, turizm kayıpları olur, ticarete önceliklerinizi kaybedersiniz, askeri yardımlar alamazsınız, Kuzey Irak ve Kürt kartını oynayamazsınız, içeride federasyonu önleme şansı ortadan kalkar, Kıbrıs'ta üstünlük sağlayamazsınız. Türkiye bunların pek çoğunu da kaybetti gerçekten, 1 Mart tezkeresini geçirmede için. Ama diğer boyutlarını götüremedikleri için Türkiye olmadan, yeniden Türkiye'yi razı etmek için de bu bedellerin bir kısmı ödetilmedi. Çünkü ödetilse tamamıyla karşı tarafa geçme durumu var. Ama bütün bunlar 1 Mart tezkeresiyle ilgili sonuçlardı.

Peki, savaş kaybedilirse ne olur? Kral tahtını, cumhuriyetçiler egemenliklerini, burjuvazi ticari imtiyaz haklarını ve çıkarlarını, yönetici eşraf yönetsel güçlerini, kitleler de hayatlarını kaybetmekten korkarlar. Yani kaybedildiği zaman da böyle bir süreç başlar. Ama günümüzde gördüğüm, hani eskiden asker, şu, bu vardı, bunlar da kalmadı; günümüzde sını ve ticari burjuvazi alıyor, diğerleri, asker de dahil, herkes kaybediyor. Sadece ticari ve sını burjuvazi bu savaşları daha güçlü götürüyor.

İşte Irak işgali. Morga o kadar fazla ceset getiriliyordu ki, yer olmadığından bunlar üst üste yığılıyor. Hepimiz gördük. Yani köylüye, halka, vatandaşa neyin düştüğünü buradan görebiliriz. Diğer tarafta ABD'li bir asker annesi. Ona düşen de yine ölüm ve gözyaşı.

Karakter aşınmaları vesaire var mı şeyde? Evet, çok da aşındırıyor bu süreci, mezhep savaşlarına da gidebiliyor, etnik savaşlara da. Nedeni olmasa bile, aracı ve sonuçları bunlar olabiliyor.

Mete Çubukçu'dan bir alıntı: "Bugün iç savaşa sürüklenen, kan gölüne dönen, kimin ne yaptığı belli olmayan, herkesin besmele çekip sokağa çıktığı, geleceği kararmış bir ülke ile tamamen batağa saplanan bir işgal gücü vardır. Irak'ın işgali, bir ülkenin ne kadar aşağılanabileceğinin, insanlığın ne kadar ayaklar altına alınabileceğinin ve bir ülkeye nasıl tecavüz edilebileceğinin en açık kanıtıdır."

İşte, Libya'da da görüyoruz, Suriye'de de görüyoruz. Hem Esad yönetimi, bütün hükümet güçleri, hem de Selefiler, öteki, beriki, hiçbir şeyi dikkate almadan, her bir şeyi yapıyor.

Eskilerden, Hindiçin'den vesaire örnekler var.

Fehim, Türkiye'nin konumunu zaten açıkladı. ABD oldukça güç durumda. 2005'te Wallerstein'dan bir alıntı: "Bu iş bitti, geçmiş olsun. ABD üç şeyi başarmalıydı; Irak direnişini yenmek, ülkede ABD'ye dost bir hükümet kurmak ve ABD halkının desteğini sürdürmek. Ancak, başaramadı; bu iş bitti, ABD kaybetti." Yani ABD'nin kaybı ilk defa bugün söylenmiyor. Zor bir süreç yaşıyor ABD. Çünkü planladıkları şeyleri sürdüremediler, yapamadılar.

İrkçılaştırma, etnikleştirme, bu sürecin bir parçası.

Şimdi direkt yaptığımız çalışmaya gelelim. Benim öğrencilerimle beraber yaptığım bir çalışma, 50 öğrencimle birlikte. Her sene, o yıl yaşanmış önemli olaylarla ilgili ve bir de Türkiye'nin AB ilişkilerini konu alan böyle bir çalışma yapıyoruz. Uzun süre Irak konusunda çalışma yaptırım. Önceki yıl Libya'yla ilgili yaptırım. Bu sene mayısta da Suriye sorunu çok sıcak olduğu için, Suriye konusunu öne çıkararak bir çalışma yaptırım.

Ülke olarak Suriye'yi nasıl görüyor vatandaş? Bu çatışmalardan tamamen bağımsız, yani doğrudan nasıl görüyor? Suriye'deki çatışmalar ve Suriye'ye müdahale konularında hangi görüşlere sahipler? ABD'nin bölge politikaları ve Türkiye'nin ABD ile ilişkileri hakkında neler düşünüyor? Adana'da, 564 kişiyle, eşit sayıda kadın-erkek ve aşağı yukarı bütün yaş gruplarını dahil ederek yapılan bir çalışma. Adana'daki bütün yaş gruplarından, hem erkek, hem kadınlardan 600 kişiye yakın bir grupla görüşmeler yapıldı.

Bu, Hatay'ın çoğulculuğu. Suriye'yle bir benzerliği.

Adana'daki halk, bir mesafeli akrabalık içinde görüyor Suriye'yi. Yani çatışmaları bir tarafa bırakırsak, böyle görüyor Suriye'yi.

“Suriye ile Türkiye'nin aşağıdaki özellikleri ne kadar benzer veya ayrı sayılır?” diye bir soru sorduk. Şıklar: “Hiç benzer değil”, “Benzer değil”, “Yarı yarıya benzer”, “Büyük ölçüde benzer”, “Tamamen benzer.”

Coğrafi özellikleri: Yüzde 41'i benzer olmadığını düşünüyor, yüzde 23'ü benzer olduğunu düşünüyor.

İklim özellikleri: Yüzde 35'i benzer olmadığını düşünüyor, yüzde 24-25'i benzer olduğunu düşünüyor.

Yeme-içme alışkanlıkları yine benzer şekilde devam ediyor.

Çocuk yetiştirme tarzları biraz daha benzemez gözüküyor.

Ama dikkat edin kaderlerine, son şeyde; “Hiç benzer değil”, “Benzer değil” şıkları aşağı yukarı yüzde 65 gibi bir şey. “Yarı yarıya benzer, yarı yarıya benzemez” de yüzde 25-30 civarında. Yani yaklaşık yüzde 85-90 oranında Türkiye'nin kaderinin farklı gittiğini, yani Suriye'nin farklı bir kadere sahip olduğunu, sadece yüzde 10'luk bir kitlenin benzer, ortak bir kadere sahip olduğumuzu düşündüğünü gösteriyor.

Dostluklar var, uzak kaldıkları yerler var.

“Bir yakınımın bir Suriyeliyle evlenmesi beni mutlu eder.” Adana'dakilerin yüzde 15'i, “Büyük ölçüde bundan mutlu olurum” demiş. Yüzde 50'si de, “Bir yakınımın bir Suriyeliyle evlenmesinden mutlu olmam” demiş.

“Bir çocuk evlat edinmek istesem, bir Suriyeli çocuğu evlat edinirdim.” Yüzde 48'i, “Suriyeli bir çocuğu evlat edinmem” demiş. Yüzde 20'si, “Edinirim” demiş.

“Organlarımdan birini bağışlamam gerekseydi bir Suriyeliye verirdim.” Yüzde 40-41'i, “Vermezdim” demiş. Yüzde 17-18'i, “Verirdim” demiş.

“Suriye ile dostluk her iki tarafa da yarar sağlar.” Ama mesela bu maddede sağduyu çok yüksek düzeyde. Burada yüzde 12 uzak kalıyor, direkt yüzde 56-57 onaylıyor. Yarı yarıya onaylayanlarla beraber yüzde 90 ediyor. Yani bölgede dostluk istiyor. Mesafeli bir akrabalık, mesafeli bir coğrafya, ama dostlukların devam etmesinden yana.

SALONDAN- Acaba savaş öncesinde bu soruları sormuş olsaydık nasıl bir tablo çıkardı?

Prof. Dr. ADNAN GÜMÜŞ- Bir miktar daha şey yapardı, ama çok oynamazdı.

SALONDAN- Bence oynardı.

Prof. Dr. ADNAN GÜMÜŞ- Üç-beş puan oynardı belki.

SALONDAN- Devletin antipropagandasının sonucudur bu.

Prof. Dr. ADNAN GÜMÜŞ- Yok. Onun da etkili olup olmadığını biraz sonra göreceğiz. AKP o konuda çok sıkıntılı, etkili olamadı. Yani AKP’li seçmenler dahi Suriye konusunda şey bakmıyor. Biraz sonra o rakamları vereceğim. Partilere göre çatışmaları nasıl değerlendiriyorlar, ona ilişkin rakamları vereceğim.

“Suriye’deki iç çatışmaların çıkmasında aşağıdaki sebeplerin nasıl bir rolü oldu?” Verilen cevaplar şu sonucu ortaya çıkardı: Genel olarak ülkedeki iktisadi sıkıntılar; bunun yüzde 65-70’lere yakın etkisi oldu. Ülkede din ve mezhep ayrılıklarının yine yüzde 70’ler civarında doğrudan etkisi oldu. Esad ve mevcut yönetimin hatalarının yine yüzde 70’ler civarında etkisi oldu. Ama diğer taraftan muhaliflerin hazırlık ve tutumlarının da daha yüksek bir etkisi oldu. Hele hele dış güçlerin çabalarının yüzde 87-88’lere çıkan bir oranda etkisi oldu. Yani mutlak bir şekilde dış güçlerin de etkisi oldu. Ama Suriye’nin hatalarının da payı var, iktisadi sıkıntıların da payı var, mezhep ayrılıklarının da payı var. Yani dış güçlerin etkisinin çok daha fazla olduğu düşünülüyor, ama bütün sebepleri de aşağı yukarı vatandaş görüyor.

Hani mezhep, etnik ayrılıklar vesaire, bunu tartışmak çok zor bir şey; ama küçük bir tablo vereyim, teorik bir tablo vereyim.

Çok basit olarak, hukuki ve kültürel düzeyde birlik ve çokluk durumları. Hukuki birlik, kültürel çokluk örneği biraz zor bir örnek. Hukuki birlik, kültürel birlik; Türkiye’nin de iddiası. “Ben öyle Kürt, Arap vesaire çok şey yapmıyorum; ama hukuki olarak hepsi kardeşim, hepsiyle de beraberiz.” Hukuki birlik, kültürel birlik arayışı içinde. Hukuki çokluk, kültürel çokluk olursa... Bu model tartışılıyor bazen, ama sıkıntılı bir durum. Hukuki çokluk, kültürel birlik ise zaten hiçbir şekilde savunulmuyor. Yani kültürel çokluğu sağlayacağız; ya hukuki birlik, kültürel çokluk olacak, ya hukuki çokluk, kültürel çokluk olacak. Bu, Suriye için de geçerli. Ama her birinin eksileri, artıları var.

Yine Hatay’dan Murat Altınöz’den bir dize. Hani bu Suriye’deki çatışmalar kısmına geçmeden aktarayım istedim:

*Gece düşler kurmak için balkondan şehre bakıyorum
Trampetlerin sesleri geliyor uzak ışıklardan
Gözlerimde binlerce yüz tutuşmuş ve yalnız
Hangi balkona baksam kavgadan yeni çıkmış
Şimdi tam zamanıdır diyen ağabeyimin sesine benziyor
Halep’in tüm balkonları
Zamana düş kurmak için balkondan şehre bakıyorum
Ne annem giriyor düşüme, ne sürgün*

12 Eylöl sonrası bir şiiir. Ama hanidir bu bölgenin sıkıntılarını da bir şekilde yansıtır.

“Suriye’deki iç çatışmaların çıkmasında aşağıdaki ülkelerin rolü ne oldu?” “Olayları hazırladı ve kışkırttı.” Yani Rusya ile ABD’nin pozisyonu. Tamamıyla karşı. ABD deyince, tüm kışkırtıcılık, olayları destekleme vesaire her birini görüyor.

“Peki, bu çatışmalar niye çıktı?” Petrol, enerji... Halk biliyor. Hani biz biraz önce teori anlattık. Teori anlatmaya gerek yok; halka da sorsan, bütün bunları sağduyusuyla, kendi deneyimleriyle aynı şekilde söylüyor.

“Suriye’deki iç çatışma ve olaylar ABD’nin mi, yoksa Suriye’nin mi daha çok işine geliyor?” “Doğrudan ABD’nin işine geliyor” diyenler çok büyük bir çoğunluk. “Suriye’nin işine geliyor” diyen çok az.

“ABD ile karşılaştırılırsa, bölgede Esad’lı bir Suriye mi daha büyük tehlike, yoksa ABD mi?” Bu, kritik bir soru. ABD’nin işte burada çok büyük sıkıntıları var. Bölgedeki bütün meşruiyetini kaybetmiş durumda. Mesela, böyle bir soruda, Esad’lı Suriye’yi tehlikeli gören yüzde 3-4’lük bir dilim, ABD’yi doğrudan tehlike gören yüzde 60; hem Esad’lı Suriye’yi, hem ABD’yi tehlike gören yüzde 25. Çıkıyor yüzde 90’lara. Yani bu bölge insanının yüzde 90’ı, ABD’nin bu bölgedeki güçlü varlığının büyük bir tehdit, risk olduğu algısı içinde. ABD, bir türlü bunu kıramadı.

“10 yıl önceye göre bugünkü mü, eski durum mu daha tehlikeliydi?” “Bugünkü durum daha tehlikeli” diyenler çoğunlukta. Onun için şey doğru algılanıyor.

“Suriye’deki iç çatışma ve olaylarda kim galip gelecek?” Vatandaş da aslında süreci görüyor. “Esad ve mevcut yönetim” diyenler yüzde 10’lar civarında, “Muhafifler” diyenler yüzde 30’lar civarında, “Çatışmaların sonu gözüküyor” diyenler yüzde 50’ler civarında. Yani Suriye ile ilgili olarak durum tam bir istikrarsızlık kazanıyor.

“Türkiye’ye etkileri ne olacak?” “Türkiye için zararlı olacak” diyenler çoğunlukta.

Dün başka bir şehirdeydim, gece Adana’ya döndüm; yoksa sabahki oturumu çok merak ediyordum, buradaki insanların hissettiklerini birebir kendilerinden dinlemek istiyordum sabahki oturumlarda, ama son 10 dakikasına yetişebildim.

“Türkiye için zararlı olacak” diyenlerin oranı yüzde 60 küsur. “Ne yararı, ne zararı olacak” diyenler yüzde 20’ler düzeyinde. “Yararı olacak” diyenler de yüzde 3-4’ler düzeyinde. Yani bu çatışmaların Türkiye’ye hiçbir getirisi yok, gelen getirisi de oldukça zararlı boyutta vatandaşa göre.

ABD'yi Irak ve Libya'ya müdahale ve Suriye'ye olası müdahale konusunda tamamıyla haklı veya haklı bulan hiç kimse yok. "Kısmen haklı" diyen bir yüzde 10'luk grup var. Toplum, Suriye'ye de, Libya'ya da, Irak'a da müdahaleleri meşru görmüyor.

"ABD'nin İran'a ve Suriye'ye müdahale etmesinin yanında mı, karşısında mısınız?" Yine yanında veya tamamıyla yanında olanlar yüzde 6-7'lik bir dilimi geçmiyor.

"Türkiye'deki çatışmaları ABD'nin desteklediğini düşünüyor musunuz?" dediğimiz zaman; aşağı yukarı yüzde 60-70'lik bir grup, ABD'nin Türkiye'deki çatışmaları da desteklediğini düşünüyor.

"Peki, Türkiye, bütün bir bölge için; sadece Suriye için değil, bütün bir bölge için nasıl hareket etmeli?" Şıklar: "Yakından ilgilenmeli ve bölgenin yeniden şekillenmesinde yer almalı." "Bölgedeki mevcut denge ve yönetimlerin sürmesinden yana olmalı." "Mesafeli şekilde... Yani sadece birinci sütündeki bu yüzde 17-18'lik, genel olarak bölgeyle yakından ilgilenme şikkını yok sayarsak, yüzde 80'i, "Bu işlerden uzak durmalı, sadece Türkiye'ye etkilerini kontrol etmeli, sadece mesafeli şekilde tedbir almalı" görüşünde.

"Suriye'deki çatışmalı olaylara müdahil olmalı mı, yoksa dışında mı kalmalı?" Yine "Muhalliflere silahlı müdahale dahil destek olmalı" yüzde 1-2'ler düzeyinde kalıyor. "Doğrudan müdahil olmadan muhaliflere destek vermeli" yüzde 8-9. Hani toplamda yüzde 10. Yüzde 10'un dışındaki kitle Türkiye'nin kesinlikle bu sürecin, bu silahlı çatışmalı sürecin tarafı olmasını istemiyor. Hiç kimse tarafından üslerin kullanılmasını istemiyor.

"Kiminle hareket etmeli Türkiye?" dediğimizde; "ABD ve NATO'yla" diyenler yüzde 10'un altında, "Rusya ve Çin'le" diyenler yüzde 6-7'ler arasında, "İran ve Suriye'yle" diyenler yüzde 5'ler dolayında, "Batı-Doğu dengelerini gözeterek hareket etmeli" diyenler yüzde 35-40'lara yaklaşıyor, "Hiç kimseyle olmamalı, kendi başına hareket etmeli" diyenler de yine bu civarda. Yani yüzde 75-80'i, Türkiye'nin çok fazla bu işlere, sağa sola bulaşmadan, kendi yağıyla kavrulmasından yana.

"Türkiye'nin Suriye'ye müdahale etmesinin yanında mı, karşısında mısınız?" dediğimizde, yanında veya tamamıyla yanında olanlar da yüzde 15'ler düzeyinde kalıyor.

Şimdi gelelim dil gruplarına göre. Bu ilginç olabilir. Yani hangi dil gruplarına göre burada bir fark oluşuyor?

Tamamıyla yanında veya yanında olanları yanda, tamamıyla karşısında ve karşısında olanları da diğer tarafta gösterdim.

Sadece Türkçe olanların yüzde 62'si doğrudan karşısında, yüzde 19'u da ne yanında, ne karşısında. Yanında olanlar yüzde 19 civarında.

Kürtçe konuşanların yüzde 22'si yanında, yüzde 68'i karşısında, yüzde 10'luk da bir ara grup var. Yani Kürtçe konuşanların yüzde 75-80'i karşı.

Arapça konuşanların yüzde 80'i doğrudan karşı. Müdahaleden yana olanlar yüzde 12'lere düşüyor.

Bu şekilde dağılıyor dil grupları içindeki şey.

Bir de Alevi, Nusayri, Sünni, Şafi, bu tür ayrımlar var.

Sünni, Hanefi, Şafi olanların yüzde 61'i doğrudan karşısında, yüzde 17'si arada bir yerde, yüzde 22'lik bir destek var.

Alevilerde bu biraz daha keskinleşiyor; yüzde 84 karşı, yüzde 10 da, "Müdahale olabilir" yaklaşımına sahip. Ama bu müdahale, yukarıda söylediğim gibi, silahlı müdahale değil, bir şekilde müdahale olmak. Silahlı müdahaleyi savunanlar yüzde 10'ların altında.

Partilere göre de tasnif vardı. Çünkü "En son seçimde hangi partiye oy verdiniz, söylemek ister misiniz?" diye gönüllü sorumuz da vardı. Onu yüzde 70'lerde cevaplıyorlar, "Şuna oy verdim" diye. Orada, AKP'li seçmenlerin yüzde 60 küsuru, Suriye'ye yönelik her türlü silahlı müdahaleye karşıydı. Yüzde 25 civarında bir müdahale yanlısı olan var, ama onun da yine önemli bir kısmı müdahalenin insani düzeyde kalmasından yana. Onun için, AKP, bu olayda, Suriye politikasında ve bölge politikalarında kendi seçmeni içinde de meşruiyet alamamış durumda. Onu da ayrıca söyleyeyim.

... İkinci Dünya Savaşı sonrası söylediği bir şey vardır, ama bu savaşların geneliyle ilgili bir şey: "İçlerinden birisi kazanırsa, ikisinin de sonu olacak." Savaşların böyle bir özelliği var. Burada maalesef çok kötü bir şekilde süreç devam ediyor.

İranlı şair Şehriyar da şöyle diyor: (Çünkü bu işin öbür ucunda bir şekilde dönüp dolaşıp İran'a geliyor bölgedeki dengeler.)

Bu dünya yalan dünya

Süleyman'a Nuh'tan kalan dünya

Her kime her ne verdiyse aldı

Süleyman'dan bir kuru ad kaldı

Onun için, ben, çok hızla, hem teorik bir çerçeveye sunmak, hem de Adana'dan nasıl gözükmüyor bu iş, onu sizlere sunmak istedim. Umarım sıkılmamışımdır. Çünkü bütün gün bu oturumları takip etmek çok zor bir şeydir, bilirim. Biz bu taraftan konuşuyoruz, ama salonda dinlemek, oturmak, izlemek o kadar kolay değildir.

Tekrar teşekkürler. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ederiz.

Değerli katılımcılar; sabrınız için teşekkür ederiz. Konuşmalarından dolayı her iki konuşmacımıza da teşekkür ediyoruz.112

Enteresan tabii; Esad'ın Esed olduğu, Ankara'daki Küçükesat'ın da artık bundan sonra Küçükeset olacağı bir döneme geçeceğiz herhalde. Bundan sonra Küçükesat'ın da adı Küçükeset olmalı.

Soru kısmına geçelim. Konuklarımıza soru sormak isteyen var mı?

Buyurun Sayın Başkan.

SALONDAN- Bundan sonraki süreçle ilgili neler öngörüyorsunuz?

FEHİM TAŞTEKİN- Tabii, her şey bundan sonra kimin ne yapacağına bağlı. Suriye muhalefeti yeniden organize eden Batılı güçler, eğer organizasyon şeması istedikleri gibi olursa, silah yardımını arttırarak, rejimin çöküşünü hızlandırmak istiyorlar; ama burada işler çok iyi gitmiyor. Az önce söyledim, Doha'da yeni bir süreç başlatıldı ve bu süreçte hem askeri, hem de sivil muhalefeti bütün kesimleri kapsayacak şekilde bir yapıya evriltmeye çalıştılar. Hatırlarsınız, Clinton'un bir lafı vardı; Suriye Ulusal Konseyinin üzerini çizerken, bunların sürgünde yaşayan temsilciler olduğunu, içeriye temsil etmediklerini, 30-40 yıldır dışarıda yaşadıklarını söylemişlerdi. Halbuki o yapıyı kendileri kurdu. Yani kendi yaptıkları şeyi... Hazreti İbrahim'in hikayesine benziyor biraz bu. Hani helvayı put olarak yapıp, acıkınca yediler. Ona benziyor birazcık.

Yeni yapıda da içeriye temsil eden, yani içeriden savaştan muhalifleri temsil eden güçlü ve yeni bir çatı örgüt kuramadılar; ama Fransa'nın, İngiltere'nin ve Türkiye'nin -henüz Türkiye elçi olarak kabul etmedi, ama temsilcilik açtıracak- Suriye Ulusal Koalisyonunun elçi atmasına yeşil ışık yaktilar ve elçiler atandı. Bu, şunu gösteriyor: İstedikleri olmasa da, bir meşruiyet zemini oluşturacaklar silah akışı için. Bir resmi temsilci gibi bu muhalefetlere dönüp silah gönderecekleri anlamına geliyor. Helikopterin düşürülmesi, yerden havaya fırlatılan roketlerin sahaya etkili bir şekilde ulaştığı anlamına geliyor. Katar'ın 40 tane omuzdan fırlatılan uçaksavar verdiğine dair bilgiler var son dönemlerde. Bundan ne çıkar, rejimin sonunu getirebilirler mi? O kadar kolay değil.

Dün akşam sohbet ederken söylemiştim; Necef'te Suriyelilerle karşılaştım. "Çöplerinizi topluyorlar mı?" dedim onlara, "Topluyorlar, devlet çöpümüzü topluyor" dediler. "Peki, maaş ödüyor mu?" dedim, "Hâlâ maaş ödüyor" dediler. Demek ki devlet, "fair state" dedikleri iflas etmiş devlet konumunda değil; devlet hâlâ devlet olarak devam ediyor.

Bu durum ne kadar sürer, yani bu rejim ne kadar ayakta kalır, bilemem; ama Saddam'ın fişini çektikten sonra Saddam 13 yıl Irak'ta kaldı. Esad rejimi bir tarafıyla kamplaşma nedeniyle halkın bir kısmının rejim etrafında kenetlenmesini sağladı; ama ağır operasyonlar nedeniyle de halkın ciddi olarak öfkesini de çekmeye başladı ve halk, ölüm-kalım savaşı verir duruma gelmiş durumda. Bu gücünü ne kadar sürdürür, bilemem; ama bilebildiğim ve öngörebildiğim tek şey, burada bu savaş bitmeyecek, bu savaş içeride yıllarca devam edecek; yani bir cephe biter, öteki cephe açılır. Araplarla mezhepsel gruplaşmalardan kaynaklanan bir çatışma olabildiği gibi, Türkmenlerle Araplar, Araplarla Kürtler bu bölgede maalesef çatışmaya devam edecekler gibi geliyor bana; kim iktidara gelirse gelsin, rejim devrilsin ya da devrilmesin.

Türkiye açısından, Ankara'nın gözü kararmış durumda; yani sağlıklı bir analiz yapacak insan kalmadı, sağlıklı analiz yapacak insanları da düşman ilan ediyorlar. Onun için, Ankara bu politikalarını ne kadar sürdürecektir, onu bilmiyorum. Artık insanlar, "2014'te başkanlık seçimine kadar böyle gider, ondan sonra değişir" demeye başladılar. Akıl sır alır gibi değil hakikaten. Başbakanın her şeyi kişiselleştiren bir tarafı var. Az önce taşeron meselesini konuştuk ya, dış politikada mesele şahsileştirilmez, dünyanın hiçbir yerinde böyle bir şey yoktur; yani devletler bir yerde hata yaptıkları zaman çark edebilirler, bu yadırganmaz ya da birisine bir şey yaptıramadıysan, diplomasi kanalları ısrarla devam eder. Makas değişir, politika yine devam eder. Ama Türk dış politikası ve Başbakanın politikası inanılmaz derecede şahsa endeksli, kişisel onura endeksli bir politikaya dönüştü ve bu çok belirleyici hale geldi. Başbakan bu huyundan vazgeçmeyeceğine göre, Türk dış politikası da muhtemelen böyle devam edecek.

Buradaki temel faktör, Türkiye'nin politikasını değiştirip değiştirmemesi. Çünkü Şam'da siyasi süreçle barışçıl bir çözüm için uğraşan BM Temsilciliği şunu söylüyor: "Türkiye silah ve militan akışını durdurmazsa, biz, siyaseten bir çözüm bulma konusunda hiçbir şekilde Suriye yönetimini ikna edemeyiz." Burada temel eksen Türkiye. Bakıyorum, Ankara politikalarını değiştirecek gibi durmuyor, hâlâ ısrar ediyor. Avrupa frene bastı, Amerika bu işi yavaştan alıyor. Onların hepsinin nedenleri var. Türkiye ise habire bastırıyor, işi NATO'nun meselesi haline getirmeye çalışıyor ve NATO'da madara olmuş durumdayız; yani NATO'da Türkiye'nin inandırıcılığı kalmadı. Uçak düşüyor, Türkiye yalan yanlış bilgilerle NATO'dan destek almaya çalışıyor. NATO da müttefik, verecek; ama istemeye istemeye.

Rasmussen'in açıklaması çok enteresandır: "Destek verirken müttefiklerin talepleri sorgulanmaz" diyor. Demek ki sorguluyorlar içeride. Türkiye inanırlılığını yitirdi. Pentagon yetkilileri sınırdaki çatışmalar için istiyorlar ki, Türkiye'ye tamamen arka çıksınlar, ama Pentagon yetkilileri şunu diyor:

“Böyle sınır çatışmalarında mermiler düşer, kimin attığı da belli olmaz.” Yani Türkiye’yi resmen ortada bırakan... Çünkü Türkiye inandırıcılığını yitirdi. Tamam, Amerika’nın taşeronu filan, ama bir tarafıyla da saçma sapan bir duruma düştü Türkiye. Amerikalılar da, “Bu Türkler ne yapıyor Allah aşkına” demeye başladılar. Çünkü iş çok düzgün gitmedi, gitmiyor, gitmedikçe de, hocamın dediği gibi, Gazze’nin gözyaşları biraz da dış politikanın gözyaşları gibi de algılanabilir hakikaten.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler.

Başka soru var mı?

Buyurun.

SALONDAN- Onların beceriksizliğinden kaynaklı bir şey mi, yoksa başka bir plan var mı? “Amerika frene bastı, Birleşmiş Milletler frene bastı” dediniz. Tek adamın rolü bu kadar baskın mıdır, yani savaşı sürdürmede ısrar etmekte? Tayyip Erdoğan’ın derdi ne, amacı ne? Avrupa, Amerika işi yavaştan alırken, Tayyip Erdoğan’ın sıkıntısı ne, yarası ne?

FEHİM TAŞTEKİN- Birçok şey iç içe geçti hakikaten. Birden fazla faktörü bir arada değerlendirmekten yanayım, sadece biriyle izah etmek yeterli değil.

Türkiye Suriye’den neden vazgeçti?

Bir, İsrail’le bozduğu için, üzerinde inanılmaz bir baskı vardı, Suriye’yi feda etti, fidye gibi verdi. Daha Batı’da, “Türkiye’de eksen kayması oldu, Türkiye Doğu’ya kayıyor” falan filan diye öyle inanılmaz yazılar yazılırken, ne zaman Türkiye Şam’la köprüleri attı, Ortadoğu’nun yükselen değeri, yıldızı Türkiye oluverdi birdenbire, Başbakan Time’ın kapağı oldu. şimdi Time’ın kapağında, “Ortadoğu’nun en güçlü lideri” alt yazısıyla Mursi var ve Esad listede var, Başbakan var. Kürecik’e radar koymak İran’a karşı bir hamleydi ve Türkiye bunu yaparak, Batı’nın baskısına boyun eğmiş oldu. Yani Batı bastırıyordu, çok sıkıştırıyorlardı, Washington’da inanılmaz baskılar uyguladılar Türkiye’nin yeni yönelimiyle ilgili; ama bu, sadece dışarıyla ilgiliydi.

Mısır’da bir iktidar doğdu. Türkiye-Mısır ilişkileri hep soğuk olmuştur ve Mısır, Türkiye’yi Ortadoğu’da istemez. Yani Arap sokaklarında Türkiye’nin yeri bir yere kadardır, ondan sonra bloke edilir. Türkiye Libya’da sürece girdi, oyun kurucu olduğunu gördü; Mısır’da sürece girdi, oyun kurucu olduğunu gördü. Bu, müthiş bir haz verdi, yani Ortadoğu’yu şekillendirme hevesine kapıldılar. Aynı şeyi Suriye’de yaptığınız takdirde, bütün Ortadoğu’ya hükmedersiniz; çünkü Suriye, Mısır’ı ona katlar. Siyasi etki açısından Suriye’nin hinterlandı çok derindir. Suriye’yi ele geçiren Lübnan’ı ele geçirir,

Suriye'yi ele geçiren Filistin'i ele geçirir; Suriye'yi ele geçiren, Irak'taki Sünni damarı da çok rahat idare edebilir, Ürdün'ü rahatlıkla etkisi altına alabilir ve direkt Suudi Arabistan'la vesaire rekabet edebilir hale getirir Türkiye'yi. Erdoğan bunun hesaplarını yaptı ve çok yanlış okumalar bu hayali çok güçlü bir şekilde baskın çıkardı. Yanlış okuma dediğim şeyi az önce anlatmaya çalıştım. Suriye ordusunu yapısını yanlış okudular, ordunu kapasitesini yanlış okudular, ordunun hava savunma sistemlerine sahip bir ordu olduğunu göremediler; Türkiye'nin 168 tane füzesi varken, Suriye'nin 6 bin 800 tane füzesi olduğunu göremediler. Türkiye'nin savaş uçağı sayısı belli. Onun iki-üç katı daha fazlasının Suriye ordusunda olduğunu göremediler. Bu ordunun Sünni subaylar tarafından idare edildiğini idrak edemediler. Bu ülkenin başbakanı Sünni, genelkurmay başkanı Sünni, daha sonra Hıristiyan, sonra tekrar Sünni vesaire. Bunların hiçbirisini hesap edemediler. En önemlisi siyasi istihbarattır. Başkanının Sünni olduğunu, bütün zulümleri yapan... Bunu açıkça söylüyorum, hakikaten zulmediyorlardı yıllardır. Başkanı bir Alevi değil, Sünni'ydi. Bunların hiçbirisini hesap edemediler, buraya bir aşiret devleti muamelesi yaptılar.

Muhalefete destek veren iki-üç tane aşiret reisi var hakikaten ve bunlar da eski milletvekilleri, sayıları üç ya da dört tane. Sandılar ki, bunları kafalarsak Suriye çöker. Sandılar ki, Libya'daki gibi Bingazi'deki aşiretin adamıyla oturup pazarlık yaparsak, Bingazi çöker. Yani aşiret saf değiştirdi, aşirete bağlı bütün ordu unsurları da saf değiştirdi, birden ordu bölündü. Burada böyle bir şey olmadı. Başından beri, "30 bin tane Özgür Suriye Ordusunun askeri ordudan ayrıldı" dediler. Hepsi yalan. Ordudan ayrılan askerlerin hepsi savaşa katılmadı. 40 bin de değil, onun 10'da biridir ancak. Onların bir kısmı Ürdün'e gitti, bir kısmı Türkiye'ye geldi. Hepsi yalan. Böyle bir yanlış okuma üzerine siyaset bina ettiler. Büyük Fatih olacaktı.

Bir profesör, tarihçi, bir konferans sırasında, Suriyeli muhaliflerin İstanbul'da düzenlediği -beni de davet ettiler, gittim- konferansta, "İnşallah birinci Tayyip dönemini ilan edeceğiz" diye bitirdi lafını. Bunu diyen profesör, muhatabı da Başbakan. Başbakan hakikaten birinci Tayyip olmak istiyor, ama Şam'a gidemezse olamaz. Şam'a gidemeyen kimse birinci sultan filan olamaz.

Stratejik olarak Türkiye'nin en büyük hatası şu: Kendi iç sorunlarını çözmemiş bir ülke, Alevi sorunun çözmemiş bir ülke Suriye'ye vaaz edemez; Ermeni sorununu çözmemiş bir ülke Lübnan'a vaaz edemez, Suriye'ye vaaz edemez, Kürt sorununu çözmemiş bir ülke Suriye'ye vaaz edemez, nereye giderseniz ayağınıza bunlar takılır. Gidersiniz, Türkmen mahallesinde kendinizi alkışlattırırsınız, Sünni bir mahallede kendinizi alkışlattırırsınız. Başbakan Lübnan'a gitti, kuzeyde, Sünni bölgede kendini alkışlattırdı. "One munité" in inanılmaz psikolojik bir getirisi oldu, çünkü Arap dünyasında

Nâsır'dan beri Filistin davasına adam gibi sahip çıkmış bir tane adam yok. Başbakan "One minute" diye çıkınca, bütün krediyi satın aldı. Ama Araplar aptal değiller, çok akıllı insanlar ve "one minute"nin bir aldatmaca olduğunu anladılar. O Arap sokakları tersine döndü şimdi. "Türkler konuşur, ama iş yapmazlar. Türkler konuşurlar, ama eyleme geçmezler" yargısı oluştu ve Başbakan kaybediyor, Ortadoğu'yu kaybetti, kaybetmeye devam edecek.

Türkiye niye böyle yaptı? Birçok faktörden bahsediyoruz, konuşuyoruz. Davutoğlu faktörü önemli bir faktör. Davutoğlu'nun hayal dünyasını bilmek lazım. Davutoğlu benim hocamdı üniversiteden, lisansta hocamdı. Kendisini yakinen tanıyorum. Onun tahayyülü açısından böyle bir politika bana sürpriz değil. Hâlâ Davutoğlu işlerin çok başarılı yürüdüğüne inanıyor. Böyle de bir durum var. İnanılmaz bir şey, ama maalesef böyle.

SALONDAN- Bu güzel sunumunuz için teşekkür ederim.

Biraz da sahada çalışan birisi olarak bir soru sormak istiyorum. Ben, konuyu sadece Suriye açısından ele almak istemiyorum. "Mısır'sız savaş. Suriye'siz barış olmaz" diye bir laf vardı. Acaba Suriye'ye ya da Türkiye'ye yansiyacak mı bu? Suriye açısından sormuyorum, özellikle Mısır konusunu öğrenmek istiyorum sizden. Tahrir Meydanı'ndaki bu sıkıntılar Suriye'ye ya da diğerlerine nasıl yansır?

FEHİM TAŞTEKİN- Mısır'da Müslüman Kardeşler eğer başarılı bir toplum modeli çıkarabilirlerse -ki, çok zor- bu, Ortadoğu'da lider olmak, model olmak açısından büyük bir sükse yapabilir. Çünkü İhvan-ı Müslimin'in siyaseten Akdeniz boyunca; yani Kuzey Afrika'dan, Ortadoğu'dan Suriye'ye uzanan bir şerit içerisinde en örgütlü yapı olduğunu dikkate aldığımızda, önemli bir siyasal dönüşümü beraberinde getirebilir, AK parti vesaire hikaye olur. Yani AK Partiyi model olarak sunuyorlar. Asıl model potansiyeli taşıyan İhvan-ı Müslimin'dir. İhvan-ı Müslimin'in test alanı kuşkusuz Mısır ve burada şu anda çok ciddi sıkıntılar var. İhvan iki şey arasında kaldı. Bir taraftan Selefi gruplar yüzde 20 oy aldılar. Selefi gruplar çok daha radikal bir anayasa için bastırıyorlar. Mursi, bunlara bir şekilde yanıt verme ihtiyacı hissediyor. Bir tarafta Hıristiyanlar ve laikler var; onlar da daha seküler, daha farklı bir yapının korunmasından yanalar ve onların da talepleri var. Bu ikisi arasında sıkışıp kaldı. Bir de rejim unsurları var, yani rejimin hâlâ kurumsal bir üstünlüğü var. Eski rejimi kastediyorum. Anayasa Mahkemesi, yüksek mahkeme ve diğer birçok yerde eski rejimin adamları var ve bunlar da buradaki bölünmüşlüğü ve çatışmayı fırsat bilerek, birtakım süreçleri bloke etmeyi başardılar. Mursi, bir anayasal deklarasyonla üstün yetkilere sahip olarak bu süreci ilerletmek istiyor, ama burada kritik soru şu: Bunu yaparken, azınlıkları, laikleri, diğer ılımlı kesimleri, Müslüman Kardeşler ve Seleflerin

dışındaki kesimleri kucaklayabilecek mi? Anayasa Komisyonunu terk ettiler bu kesimler ve kucaklayamadılar. Çok ciddi bir sorun şu anda. Bir devrimin -bunlara devrim filan demiyorum- çalınması söz konusu diye bir kaygı var; bu kaygılar da yersiz kaygılar değil, haklı kaygılar. Ama buna karşı diğerleri de diyorlar ki, “Rejim, Anayasa Mahkemesini vesaireyi kullanarak, bütün bu süreçleri boşa çıkarmak istiyor, bizi adım atamaz hale getirmek istiyor.” Onun da haklı yönleri var. Yani Nasreddin Hoca gibi, herkes haklı burada. Ama burada eğer bu krizi barışçıl bir şekilde aşamazlarsa, Hıristiyanları kucaklayamazlarsa, onları kucaklayacak bir model ortaya çıkaramazlarsa, bu Arap Baharı efsanesi önemli ölçüde biter.

Suriye için daha fazla kaygılanmak gerekecektir; çünkü Suriye'nin iç dinamikleri çok daha farklıdır, çatışma potansiyeli çok daha yüksektir. Suriye'deki Müslüman Kardeşler Mısır'daki gibi de barışçıl değildir, geçmişlerinde kan vardır. Mısır İhvan'ı sistem içi kalmayı başarmıştır, ama Suriye İhvan'ı sistem içi kalmayı başaramamıştır ve birtakım suikast politikalarıyla, şiddet politikalarıyla var olmaya çalışmıştır. 82'deki Hama katliamıyla da bunlara çok ağır bir yanıt verilmiş ve inanılmak büyük bir katliamla bu hareketin önü alınmış, diasporik bir harekete dönüştürülmüştür. Yani Mısır İhvan'ı içeride kalarak sistem içi muhalefet yaparken, İhvan dışarıya kaçmıştır ve diasporik bir topluluğa dönüşmüştür.

İkisinin verdiği tepkiler farklı. Yani Mısır'daki İhvan, Hıristiyanları daha rahat anlayabilir, daha içeriden çözümler üretebilir, bu potansiyeli var. Bunu ne kadar başarılı bir şekilde kullanabilir, bilmiyorum; ama Suriye için o kadar iyimser değilim.

SALONDAN- Son dönemlerde Türkiye'nin özellikle bu patriot füzelerini talep etmesi, bu bölgede uçuşa yasak bir saha oluşturmaya çalışmasından mı kaynaklı ya da neyin kaygısı acaba, bunu yorumlayabilir misiniz?

FEHİM TAŞTEKİN- Kürecik'e kurulan radar istasyonu, kalkan bir radarı var, bir de avcı grubu var; ikisi birlikte olmak zorunda. Yani Kürecik'teki radar, fırlatılan bir cisim; yani füze, roket, her neyse, bunu tespit etmeye yarar, bunun hareketini görmeye yarar. Gördün, ne yapacaksın peki; bunu vurman lazım. Türkiye'nin vurmak için herhangi bir şeyi yok elinde, Suriye'nin var. Yani aradaki üstünlük farkı buradan kaynaklanıyor.

Bunun birinci nedeni İran'dır. Çünkü NATO buraya bir radar kurunca, bunun arkasından gelmesi gerekiyor. Amerika, Akdeniz'deki gemileriyle, savaş uçaklarıyla bu görevi görebilir. Obama'nın böyle bir planı var. Bunun orijinali, Çek Cumhuriyetine radar, fırlatma füzelerini de Polonya'ya, yani avcı grubunu da Polonya'ya kurmak vardı; fakat Polonya arıza çıkardı, sonra

Türkiye'ye kurdular. Bunun hedefi İran'dır, olası İsrail savaşında İran'dan gelecek füzeleri gözetlemek ve vurmaktır. Ama Türkiye bir taşla iki kuş vurmak istiyor; yani hedef İran, ama Kürt bölgesiyle de ... ederken bu iş büyürse, bu savaş bir şekilde Türkiye'yi daha fazla etkilerse, Suriye'ye karşı da caydırıcı etkisi olsun diye bu patriot'lara ihtiyacı var. Bunların menzili Suriye açısından çok etkin olmayabilir, sadece caydırıcı etkisi olabilir.

Tampon bölge zaten şu anda var; yani Suriye tankları, Suriye uçakları bizim sınırimıza çok fazla yaklaşmamaya çalışıyorlar. Yaklaştıklarında da Türkiye'nin yapacak bir şeyi yok maalesef. Yani böyle bir yanıt vermesini istemiyorum da, elinde böyle bir hava savunma sistemi de yok Türkiye'nin. Türkiye sadece uçak kaldırabilir, uçakla bir yeri vurabilir; ama gelen bir füzeyi karşılayacak bir mekanizması yok Türkiye'nin. İran'ın var, Suriye'nin var, Rusya'nın var; ama bu bölgede Türkiye'nin yok. Bir paket var burada; bir tarafı Suriye'yi ilgilendiriyor, bir tarafı İran'ı ilgilendiriyor; ama kalıcı olarak hedef, NATO'nun gönderme nedeni Suriye değil, İran.

MERYEM KILIÇ (Emekli-Sen Hatay Şube Başkanı)- Konuyu iki yönlü düşünmek ve bu konuda görüşlerinizi almak istiyorum. Birincisi, Suriye'nin konumu Ortadoğu açısından iki yönüyle önemli. Bildiğiniz gibi, Suriye, Ortadoğu dengelerinde çok önemli bir yere sahip; Büyük Ortadoğu Projesi çerçevesinde Irak'tan aldıkları petroleri Akdeniz'e taşımak açısından oradaki bir engeli kaldırmak, ayrıca Hamas ve Hizbullah gibi örgütleri de tasfiye etmek anlamında önemli bir tehdidi yok etmek. Çünkü Hizbullah olsun, Hamas olsun, İsrail'e ciddi kayıplar verdiren iki örgütlenmeydi. Dolayısıyla bunları tasfiye etmek, bunun yanı sıra da İran'ı yalnızlaştırmak gibi bir çabaları vardı. Buradaki düşüncelerinize aynen katılıyorum.

Patriot konusunda basından şunu öğrendim: Hatay'da 3 tane füze rampası konulması planı var; Yaylacık, Kırıkhan ve Hassa. Bazı haber ajanslarında var bu. Bugün patriot ekibi Hatay'da. Basından okuduğumuz kadarıyla tüm Anadolu'nun NATO'nun toprakları olduğunu onların ağızlarından da duyuyoruz. Demek ki bizlere çok büyük görev düşüyor ki, ülkemizin NATO'ya peşkeş çekilmesine karşı duruş geliştirmek zorundayız.

Ben, Emekli Sendikası Başkanım. Yeşilpınar'daki etkinliğe de gelmişsiniz, sizi oradan da tanyorum. Gazetenizde de takip ediyorum düşüncelerinizi.

Bununla ilgili Türkiye'de ciddi bir karşı koyuş olmadı. Hatay'da hem esnafın, hem vatandaşların çok yönlü karşı koyuşları vardı. Demokratik tepkilerimizi dile getirdik, bu tepkilerimize rağmen devlet bize 1 Eylül Dünya Barış Gününde ve 16 Eylülde gaz bombalarıyla plastik kurşunlarıyla alabildiğine saldırdı. Nispi anlamda Hatay'da bir rahatlama varmış gibi gözükse de, Suriye'den gelen o mülteciler bir şekilde Adıyaman, Konya ve

Urfa gibi illere yönlendirildiler. Hâlâ rampalarına izin veriliyor. Kızılçam köyünde onlara ait bir şey olduğunu öğrendik. Ömer Övünç'ün haberi idi. Bizim demokrasi güçleri olarak yapmamız gereken şeyler nelerdir sizce? Bu füze rampalarının Hatay'a yerleştirilmesi konusunda 3 tane rampadan bahsediliyor bazı haber ajanslarında. Bu konudaki düşüncelerinizi alabilir miyim?

Teşekkür ederim.

Prof. Dr. ADNAN GÜMÜŞ- Ben, Kürt meselesiyle beraber bahsettim biraz. Anladığım kadarıyla haritanın üzerinde Resulayn, Kürt bölgesi diye tabir edilen bölgenin ortasında duruyor. Bir tarafı Kamışlı tarafı, bir tarafı da Afrin tarafı. Duyduğum kadarıyla Resulayn'ın alt tarafındaki operasyona Türk istihbaratından subaylarının da katıldığına ilişkin şeyler var. İnternette böyle deniliyor yani. Ne kadar doğru, ne kadar değil, bilemem. Yani Türkiye'nin o bölgedeki Kürt yerleşimlerinin özerkleşmesini engellemek, sadece doğu tarafını onlara bırakıp, batı tarafında operasyonu engellemeye yönelik bir askeri yaklaşım içinde buldukları söyleniyor. Bu Resulayn'a yönelik operasyonun bir nedeninin de bu olduğu söyleniyor.

Bununla beraber, Irak'ta ne oluyor, Irak'ta yaşanan gelişmeler, İran'la Suriye arasındaki bağlantıları değerlendirmek gerekiyor. Sizin daha sıcak haberleriniz vardır diye umut ediyorum.

SALONDAN- Türkiye'deki Kürt sorunu, PKK-KCK operasyonları, PYD'nin pozisyonu ve son dönemdeki bu açlık grevleriyle şey gibi düşünür müsünüz siz de? Öyle bir teori de var; yani PYD'nin elini rahatlatmak adına KCK'nın veya PKK'nın oyunu Türk sahasına çekmek adına başlattığına dair bir iddia da var. Yani bu gündemler birbirinin içine girebilir mi hakikaten?

SALONDAN- Suriye'deki Kürtlerin mevcut yapısı nedir? Artı, Suriye'deki Kürtlerin tavrı, yani mevcut rejimle işbirliği yapanlar veya uzak duranlar, bunun sonucu ne olur, sonucu etkiler mi?

FEHİM TAŞTEKİN- PYD, PKK'yla paslaşabilir. PKK, PYD'yi rahatlatmak için birtakım operasyonlara kalkışabilir, PYD de tam tersini yapabilir. İdeolojik olarak PYD'yle PKK arasında böyle bir bağ var, yani Öcalan PYD'nin de ruhani lideri sayılabilir; ama organik bağları yok, yani Öcalan'dan aldıkları emirlerle hareket etmiyorlar. Benim edindiğim izlenim ve bilgiler bu yönde. Ama bütün Kürt hareketler bir şekilde birbirlerini kollayarak davranmak ihtiyacı duyuyorlar. Tabii, KCK eylemlerini ya da KCK'dan tutukluların açlık grevlerini PYD'yi rahatlatmak için yaptıklarını sanmıyorum, yani direkt ona bağlamak o kadar kolay değil; çünkü kendi sıkıntıları çok daha büyük, yani

şu anda PYD'yi düşünecek halde olduklarını sanmıyorum. Ama PKK'nın operasyonları Suriye'deki krize paralel olarak arttırmış olması bu Kürt sorununun çözümünde sadece Türkiye'yi değil, bütün coğrafyayı ilgilendiren bir konsept oluşturma çabası gibi geliyor bana, yani "Sadece PKK'yı muhatap al, Türkiye'yle bu işi çöz" meselesinin ötesine çıkıyor. Kürtler artık bir coğrafyayı; yani sadece Türkiye'yi, Güney Kürdistan'ı, Batı Kürdistan'ı değil; hepsini bir arada konuşmanın zamanı geldiğini düşünüyorlar, buna göre de hamleler yapıyorlar. Haliyle birbirlerini gözeten tavırlar sergileyebilirler.

Bu Kürt meselesine devam edeceğim, ama unutmaktan korktuğum için hanımefendinin sorusuna yanıt vereyim, sonra Kürt meselesini ve Kuzey Irak meselesini anlatmaya çalışacağım.

Patriot'ların sayısı olarak 3'ten fazla olma şansı yok şu anda, 3 tane patriot gelecek. Bunu Almanya ve Hollanda veriyor. Bu 5 olamıyor, çünkü teknik olarak onların şu anda kullanılabılır patriot sayısı fazla değil. Bunlar için yer belirleyecekler. Bunlardan bir tanesi Hatay olmayabilir; yani daha içerideki bölgeler, Kürtlere yakın bölgelere kurma ihtimalleri daha yüksek. Patriot değil de, Türkiye'nin kendi elindeki imkanlarla buraya başka türlü füze rampaları koyuyorlar. Bunlar da bildiğimiz uzun ve orta menzilli füzeler değil, daha kısa menzilli. Çok askeri şeylere giremiyorum, yani o kadar fazla donanımına sahip değilim; ama uçaksavar tarzı birtakım sistemler bunlar, yani konvansiyonel savaş yürütmeye yarayacak sistemler değil.

NATO'ya karşı ya da hükümetin bu politikalarına karşı sivil duyarsızlık var. Sadece Hatay meselesi değil. Hatay'ın sesine ses verecek başka kentlerden eylemler, gösteriler, tepkiler yükselmezse, Hatay'ı çok kolay izole edebilirler. "Etnik çatışma çıkar, mezhep çatışması çıkar" korkularıyla herkesi sindirebilirler. Hatay'ın sesinin çıkması, Konya'dan, Ankara'dan, başka kentlerden seslerin çıkmasına bağlı. O nedenle belki örgütsel olarak Makine Mühendisleri Odası vesaire odalar bu anlamda en şanslı yerler, çünkü her yerde bağlantıları var. Bu mobilizasyonu sağlamak lazım. Bu mobilizasyonu sadece sol tandanslı kesimlerle değil, diğer muhafazakâr kesimlerle birlikte büyütmezseniz de başarı şansınız olmaz. Yani "Biz onlarla çalışmayız" gibi bir yaklaşım bence burada çok işe yaramayabilir. Herkesle çalışmak gerekiyor; İslamcılarla, muhafazakârlarla, sağcılarla, bu konuda kim duyarlıysa onlarla. AK Partinin yüzde 65 civarında kendi tabanı bu hükümetin gidişatını beğenmiyor. O zaman onların örgütsel yapılanmalarını da bu meseleye dahil etmenin yollarını aramak gerekiyor. Çünkü bu gidişat hepimizi yakacak bir gidişat maalesef. Kabak başımıza çok fena patlayacak. O nedenle daha büyük bir mücadele vermek gerekiyor.

Kürtler meselesine gelince, Suriye'deki Kürtler geleneksel olarak rejimle en sorunlu etnik yapıyı oluşturdu şimdiye kadar. Ki, Türkiye'den gitmiş

olanlar çoğunluğunu oluşturuyor, vatandaşlıkları da yok. 300 bin rakamı telaffuz ediliyor. Aşağı yukarı buna yakın bir rakam olabilir. Kürtler 2004'te Kamışlı'da böyle bir olay yaşadılar, rejime karşı kafa tuttular ve ağır bir bedel ödediler. Ondan beri de ne rejime güveniyorlar, ne de Arap muhalefetine güveniyorlar. Araplara güvenmemelerinin nedeni, bir, çok milliyetçi bir yaklaşım içerisinde ve Kürtlere herhangi bir şekilde haklarını verme konusunda cesur davranmıyorlar. Yani Suriye, Arap Cumhuriyetindeki Arap ifadesini bile tartışmaya açmak istemiyor. Haliyle Kürtler burada üçüncü bir yolu tercih ettiler; ne rejime destek oldular, ne muhalefete destek oldular, kendi alanlarını kontrol etme kararı aldılar. Burada 14 tane parti Suriye Kürt Ulusal Konseyini kurdu. PYD onlardan ayrı bir şemsiye yapısı oluşturdu küçük bir-iki partiyle birlikte, iki tane farklı yapı ortaya çıktı. Ama PYD'nin silahı var, toplumsal tabanı güçlü, gençlerle birlikte hareket etme yeteneğine sahip, PKK'nın Suriye'deki tabanını kullanabiliyor ve haliyle daha etkili. Yani silahı olan daha fazla söz hakkına sahip, mobilizasyon gücü daha fazla. Diğer 14 partinin yapabileceğinin daha fazlasını yaptı. Barzani burada bir ağabeylik yaparak, Kürtleri bir araya getirdi ve bu 14 parti ile PYD Erbil'de bir anlaşma yaptılar. O anlaşma çerçevesinde bir Yüksek Kürt Konseyi oluşturdular. Bu Yüksek Kürt Konseyinin bir silahlı kanadı olması itibarıyla halk koruma komiteleri diye bir komite kurdular ve diğerlerinin silahı olmadığı için PYD dominant hale geldi. Birlikte hareket edip bu kentlerin kontrolünü sağlama konusunda anlaştilar ve öyle yaptılar. Temmuzdan itibaren 6 yerde Kürtler kontrolü ele geçirdi. Esad'ın işine yaradı bu. Esad, gönüllü olarak buraların kontrolünü verdi; çünkü bir de Kürtlerle savaşmak istemiyor, yani işine geliyor. Kürtlerle bir şekilde uzlaşabileceğinin ve anlaşabileceğinin sinyalini verdi. Fakat şimdi Kürtler Özgür Suriye Ordusunu bu kentlere sokmak istemeyince karşı karşıya geldiler, Halep'te çatışma oldu. Türkiye'nin de bu işte parmağı var.

Selahattin Tugayı diye bir tugay var Özgür Suriye Ordusu içerisinde, Kürtlerden oluşuyor, Türkiye'yle dirsek teması olan Kürtlerden oluşuyor. Onlar Kürtlerle çatışmaya girdiler. Selahattin mahallesini, Eşrefiye mahallesini almak için Kürtlerle çatışmayı göze aldılar; ama Kürtler de sıkı çıktılar, çok sert yanıt verdiler, büyük bir krize dönüştü. Aynı şey Resulayn'da yaşandı şimdi. Geri adım attılar haliyle, yani Özgür Suriye Ordusuna bağlı o yapılar geri adım attılar; ama kriz devam ediyor. Kürtler kendi aralarında PYD'yi suçluyorlar; PYD'nin kendi başına davrandığını, inisiyatifini ele aldığını söylüyorlar. Çünkü PYD'nin silahlı bir gücü var. Barzani bunu dengelemek için, Kuzey Irak'ta 600-700 Kürt'ü Suriye peşmerge gücü olarak eğitti. Bu eğitilen insanların geri dönüp dönmediğine dair spekülasyonlar var. Ama sonuç itibarıyla Barzani burada bir ağabeylik yapsa da, mutlak olarak Kürtleri kontrol edebilecek bir gücü de yok; yani PYD'ye "Şunu yapacaksın"

diyemez, geçmişte PKK'ye "Şunu yapacaksın" diyemediği gibi. Ancak, PYD'nin Barzani'ye ihtiyacı var, Barzani'nin de PYD'ye ihtiyacı var. Herkes birbirinin sınırlarını biliyor ve görüyor, ortak hareket ediyorlar. Barzani en son Erbil'de bunlara dedi ki, "Eğer birlikte hareket etmezseniz, benden yardım yok." Çünkü Barzani dediğiniz kişi, parası olan, gücü olan, kapasitesi olan, uluslararası meşruiyeti olan bir liderliktir; yani böyle bir gücü Kürtler göz ardı edemiyorlar, haliyle Barzani "Şunu yapacaksınız" deyince de işlerine geldiğince yapıyorlar. Her şey sütlüman değil, her şey çok rahat değil; ama Kürtlerin tarihte ilk kez böyle iki farklı coğrafyada birlikte hareket ettiği görülüyor. Kürtler ilk kez çok stratejik taktikler üretiyorlar. Kendi kentlerine savaşları çekmeden kazanım elde etmenin yolunu tercih ettiler ve bunu başarıyorlar. Ama burada Türkiye, Barzani'ye baskı yapıyor; "PYD'yi elimine etmesi, ortadan kaldırması Kürt Ulusal Konseyini Suriye Ulusal Konseyine dahil etmesi için baskı yapıyor. Ama bu iş yürüme, yürümüyor, Barzani'de böyle olmayacağını biliyor. Garanti verilmeden, Kürtler herhangi bir şekilde geri adım atmaya niyetli değil.

Türkiye iki şeyi bir arada yapamıyor, yani "Hem Kürtlerle anlaşayım, güzel geçineyim, hem de Bağdat yönetimiyle güzel geçineyim" anlayışını birlikte yürütemiyor; ama Fars kültürü, Fars derinliği bunu yapmayı başarıyor. Hem Bağdat'ta Maliki'yle ortaklık kuruyor, hem de Barzani'yle birlikte çalışıyor İranlılar. Bakarsanız, İran PJAK operasyonunu bitirdi, yani orada PKK'nın bağlantısı olan PJAK'la bir çatışması yok. Ağır bombardıman yaptı, yani müthiş top atışlarıyla PJAK'ı gerilettiler, sonra PKK'yla masaya oturdu, anlaştilar, "Ben operasyonlara son vereceğim, sen de benim sınırlarımdan uzak dur" diye anlaştilar. Bu anlaşmayı sağladıktan sonra sıra Erbil yönetimiyle ticari ilişkileri arttırmaya geldi ve çok yağlı ballı ilişkiler devam ediyor. Bir taraftan da Maliki'yle çok güzel ilişkiler kuruyor, devam ediyor.

Türkiye ne yaptı; Barzani'yle stratejik ortak oldu, Maliki'ye düşman oldu. Maliki'ye düşman olmasının nedeni, Türk siyasi aklının dereyi geçerken boğulmasından kaynaklanıyor. 2010'da seçim oldu, Türkiye tutturdu Sünni blok -başlarında Şii bir lider var, Allavi- iktidar olacak diye tutturdu, onun için kulis yaptı, Maliki'yle diğer Şii grupları küstürdü; yani mezhepçilik yaptı burada. Maliki de "Amerikalılar gittikten sonra benim işlerine karışan İran değil, Türkiye" diye bütün dünyaya Türkiye'yi gammazladı, "Türkiye benim işlerime müdahale ediyor" diye rahatsızlığını deklare etti ve Türkiye'yle Irak yönetimi arasında köprüler tamamen koptu, yani bir savaş ilan etmediğimiz kaldı. Kerkük'e mesela Dışişleri Bakanı geliyor Bağdat yönetimine haber vermeden. Kerkük'e gidilir mi böyle? Ateş topu gibi bir yer Kerkük. Bağdat yönetimine meydan okur gibi gitti. O da ne yaptı; "Gelirse tutuklarım" dedi. Bu kadar basit. Bu kadar basiretsiz, akılsız, kendini hakikaten Osmanlı padişahı sanan bir akıl, Bağdat yönetimiyle -ki, bize çok muhtaçlar; yani

yeniden yapılanıyorlar, her açıdan ihtiyaçları var- en iyi partner olacakken düşman haline getirdiler.

Kerkük'ü ne yapacağız? Kürtler istiyorlar. Irak ordusuyla peşmergeler karşı karşıya geldiler. 6-7 tane tartışmalı bölge var. Bağdat yönetimi, "Ben hükümetim, ben Irak ordusuyum, her yerde olmam lazım. Oraları kontrol altına alacağım" diyor, peşmergeler de "Hayır, olmaz. Burası tartışmalı bölge. Önce referandum yapılacak, nüfus sayımı yapılacak, buralar Kürtlere verilecek" diyor. Türkiye ne yapacak peki? Kerkük'ün hamisi olan Türkiye burada Maliki'yi mi tutacak, Barzani'yi mi tutacak? Büyük bir bunalım.

SALONDAN- Bundan sonraki süreçte Rusya ve Çin'le ilgili yorum almak istiyorum sizden. Bir de Davutoğlu'nun öğrencisi olmaktan mutlu musunuz?

FEHİM TAŞTEKİN- Davutoğlu benden mutlu değil, yani bundan eminim. Aslında bir şeyi itiraf edeyim. Davutoğlu'nun inanılmaz bir birikimi var, medeniyetler tarihi üzerine çok deha bir adam; ama bunu dış politikada devlet politikasına tahvil ettiği anda her şey birbirine karışıyor. Bir de Davutoğlu eskiden dinlerdi; şimdi hiç kimseyi dinlemiyor, öyle bir sorunu var. Yoksa, medeniyetler tarihi üzerine çok ciddi bir birikimi vardır ve Türkiye'nin bu alanda yetiştirdiği en kıymetli adamlardan birisidir. Keşke siyasete hiç girmeseydi ve bu alanda kalmayı başarsaydı; ama siyasete girdi, mahvetti kendini.

Rusya'nın Suriye politikası Tartus'taki askeri üsle bağlantılıdır, ama Suriye politikasını belirleyen mutlak neden değildir. Rusya'nın Suriye meselesindeki tutumu bir devlet siyasetidir ve konjonktürel değildir, yani Rusya'yı "Sana bir tane daha Tartus verelim" deseler bile ikna edemezler. Rusya burada geri adım atmayacaktır. Ama Rusya, Esad'ın şahsından vazgeçebilir. Rejim devam eder, Esad yerine bir başkası gelir. Rejimden vazgeçmez, bu politikadan vazgeçmez; ama Esad'dan mutlu da değiller, yani Esad'ın bu işleri iyi yönetemediğini düşünüyorlar.

Çin çok önemli değil. Çin, pazarlık edilebilir bir ülkedir. Ama burada asıl sorun Rusya. Çünkü Rusya, silah sağlayan, para sağlayan bir ülke. Ki, en son 240 ton para basılmış. Türkiye'de el konulan uçakta da para olduğu söyleniyor. Bu para hibe olmayabilir, yani Suriye para bastırma ihtiyacını duyuyor. Daha önce başka bir ülkeye yaptırıyordu, Avusturya'ya yaptırıyordu yanılmıyorsam, şimdi de Rusya'ya yaptırıyor. Bu lojistik destek, para desteği, silah desteği devam ederse, Esad'ın ömrü uzar. Putin, Amerika'yla çok derin bir hesaplaşma içerisinde. Bunu yaparken de çok kararlı bir şekilde yapıyor. Yani Putin'i geri adım attırabildikleri yerler oldu daha önce; ama Libya'da Rusya'ya kazık atıldılar, o nedenle de Suriye'de çok sağlam duruyor ikinci kazığı yememek için.

OTURUM BAŞKANI- Buyurun.

SALONDAN- Fehim beyin PYD konusundaki dűőncesi beni çeliŐkiye dűőrdű de, o açıdan, kafama takıldıđı için soruyorum. Biliyorsunuz, Esad’la olan műcadele yaklaşık 19-20 aydır devam ediyor, ama Esad kendi űlkesindeki seçimde yűzde 87 gibi bir oy aldı. O oy aldıđı sırada PYD farklı bir duruŐtaydı; fakat sűre içerisinde yapılan anayasa deđiŐikliklerinde, artık Suriye’de bir Baas yűnetiminin olmadıđı anayasanın 1. maddesine konuldu ve oradaki anayasanın deđiŐik maddelerinde, “űlkenin yűnetiminde bűtűn etnik azınlıklar, dinsel ve farklı mezhepsel azınlıklar yasa karŐısında eŐittir ve hiç kimse diđerine űstűnlűk beyan edemez. Bu, anayasal suçtur” Őeklinde cűmleler var. Bunun yanında, “Halk meclisinin yarısı iŐçi ve kűylűlerden oluŐur” gibi ibareler var. Bundan sonraki sűrete de PYD’deki bűtűn insanlara kimlik veriliyor. Siz “yok” dediniz. Bir de Baas konusunda Őey sűylediniz, o açıdan kafamda eliŐikiler oldu. Yani PYD’lilere kimlik verildi okuduđum kadarıyla. İkincisi, artık Suriye’de bir Baas cűmlesi yasalarından kaldırıldı. O açıdan kafamdaki eliŐikleri gidermenizi rica ediyorum. Acaba yanılıyor-muyum?

OTURUM BAŞKANI- Son soruyu da alalım.

Buyurun.

SALONDAN- (... ...)

FEHİM TAŐTEKİN- Evet, sorularınız cevaplarını da içeriyor. Bir tarafta İsrail’in gűvenliđi var ve İsrail’in gűvenliđini garantiye almak için uluslararası bir ittifak var, Tűrkiye de bu ittifakın bir parçası. “Hamas’ın diŐlerini sűkmek bizim gűrevimiz, Tűrkiye’nin gűrevi.” Amerika’nın beklediđi misyon bu. Yani silahlı kanatları bertaraf edecek bir sűre iŐletiliyor. “Hamas’a etki edin” derken Tűrkiye’den beklenen bu. Orada İsrail var, dokunulmazlıđı olan bir űlke var. Suriye ise, yıkılması gereken lanetli bir űlke! Yani ikisinin arasındaki fark bu; birisi Őer ekseninde yer alıyor. Amerika açısından bűyle.

Tűrkiye’nin en bűyűk eliŐikisi ve en bűyűk gűnađı, bir barıŐıl sűrece destek vermemesidir, yani Esad gűleriyle muhalefet gűlerini masada buluŐturacak bűtűn sűreler dinamitlemesidir. Bunun net ifadesi budur. Çok uzadıđı için ayrıntılarına girmek istemiyorum. Mesela Suriye Dostları Grubunda Kofi Annan’ın çabalarına destek ifadesi deklarasyona girmeden 10 dakika űnce BaŐbakan aynı toplantıda açılıŐ konuŐmasını yaparken, “Esad rejimiyle masaya oturmayı gerektirecek bűtűn sűrelere karŐı çıkıyoruz” dedi. Bu nedir; “Ben atıŐma istiyorum” demektir, “Ben silahla devireceđim” demektir. Haliyle Gazze’yle iki farklı ve eliŐikili tutum. Aynı eliŐikiler Bahreyn’de de geçerli.

Bahreyn’de muhalefet Şii’dir. Hepsini değil, ama nüfusun yüzde 65’i Şii’dir. Orada da bir iktidar değişikliği olduğunda, 280 yıldır orayı idare eden Sünni hanedan gidecek, Şii iktidar gelecek. Bahreyn nedir; bir surdur. Neyin önünde; İran’a karşı Suudi Arabistan’ın önünde bir surdur. O sur yıkılacak. Suudi Arabistan’ın doğusundaki Şiiler bu sefer hak talep edecek, ayaklanacak ve Suudi Arabistan’ın keyfi kaçacak. O nedenle apar topar Bahreyn’e tankları gönderdiler, zırhlı araçları gönderdiler, oradaki gösterileri bastırdılar. Çok fazla insan ölmedi, ama sonuçta orada da insanlar öldü ve hâlâ devam ediyor bu. Onların suçu da Şii olmak ve orada İran’ın olması.

5. filo orada, Amerika’nın 5. filosu orada. Amerika, böyle stratejik bir yerde filosu varken, İran’ın etkisi altında bir yönetime izin verir mi? Haliyle onları görmeyecekler, görmezden gelecekler. CNN International ekip gönderdi, Bahreyn’de çalıştılar. İnsan hakları ihlallerini, muhalefete yapılan baskıları, gözdağı, ne varsa her şeyi belgelediler. CNN International bunu sansürledi, bunu yayından kaldırdı. CNN’in Amerika’daki bir kanalında bir kere gösterdiler, sonra kaldırdılar. “Bunu niye yaptınız, neden kaldırdınız?” diyen yapımcı ve editörü işten atmakla tehdit ettiler. Bir kadını editör. Çıkıp dedi ki, “Bu yayının durdurulması için para verdiler, rüşvet verdiler, bize gözdağı verdiler.” Uluslararası medyada, CNN gibi bir medyada bu numaralar dönerken, Türkiye’de neler dönüyor, artık siz tahmin edin.

PDY’yle ilgili bilinmezlikler çok, fakat PYD şunu söylüyor: “2003’ten beri, ben partiyi kurduğumdan beri bu rejimle kavgalıyım. Yüzlerce insan tutuklandı, henüz bu isyan başlamadan önce tutuklandı, işkence gördük. Hiç kimse beni rejimle birlikte hareket ediyor diye suçlayamaz” diyor. Öbür tarafta da diğer Kürt muhalefeti, “Biz ortaya çıkıp gösteri yaparken, PYD bize gözdağı veriyor, gösteri yapmayın diye gözdağı veriyor” diye onlar da bu suçlamayı yöneltiyorlar. Ama şartlar değişiyor. PYD de baktı ki yıkılmakta olan bir rejimin yanında gözükerek oyunun dışında kalacak, o nedenle politikasını biraz değiştirdi ve diğer Kürt gruplarla birlikte hareket etmeye başladı.

Sorunuzu çok da algılayamadım, yani tam ne istediğinizi anlayamadım. Özellikle 1920, 30 ve 60’larda Türkiye’den gitmiş olan Kürtlerin orada vatandaşlığı yok.

SALONDAN- Ben de şu anda var diye biliyorum.

FEHİM TAŞTEKİN- Yasal olarak var, ama çok azına verildi. Bu savaş yüzünden süreç işleyemedi. Yani 300 bin insansa, bunun 10’da 1’i almıştır belki, daha fazlası değil.

SALONDAN- 500 bin kişiye verdiler.

FEHİM TAŞTEKİN- 500 bine mi çıkardılar?

SALONDAN- 5 bin kişiye verdiler.

FEHİM TAŞTEKİN- 5 bin kişiye verdiler. Çok azı.

Kürtlerin sorunu bu değil zaten, yani Kürtlerin şu andaki hedefleri bu vatandaşlık verilmesi değil. Çıta yükseldi, şu anda özerk bir yapı istiyorlar. Bunun adına demokratik özerklik diyorlar, şimdi federalizm hedeflediler. Federalizm hedefi çok zor; çünkü Kürt bölgesi çok parçalı bir bölge, yani bir devamlılığı yok. Kuzey Irak'ın devamlılığı var; hem coğrafya olarak devamlılığı var, hem nüfus devamlılığı var, yani aralarında Arap yok. Ama burada, Suriye'de, aralarda yerleştirilmiş Arap yerleşim birimleri var ve coğrafyalar parça parça hale gelmiş. Resulayn ikiye bölünmüş durumda; batısında Araplar, doğusunda Kürtler yaşıyor. Afrin'e gelinceye kadar bir sürü Arap bölgeleri ve köyleri var. Böylesi dağınık bir coğrafyada yekpare bir federatif yapı kurmak çok zor; ama istedikleri, valimizi kendimiz seçelim, meclisimizi kendimiz oluşturalım, yerinden yönetim olsun vesaire. Bunu istiyorlar, daha reel davranıyorlar. "Anadilimizi okullarda okutalım" gibi talepleri var. Bunların pazarlığını her iki tarafla da yapacaklardı; Esad kalırsa Esad'la, giderse diğerleriyle.

SALONDAN- Sonuçta, savaşların çok ağır bir kaybı oluyor taraf olanlar için. Türkiye'nin, bu krizin sürme durumunda ve krizde istediklerini alamama durumunda, İran'ın bir şekilde bunu daha yayması ya da Gürcistan'daki kadar olmasa bile bir alanı tutma şansları ve ihtimalleri de yüksek. Niye; çünkü ne yaparsa yapsın, Batı'nın askeri gücü yok ve askeri güç olmadan da alanda çok fazla başarı sağlayamıyorsunuz. Afganistan'da, Irak'ta olduğu gibi. Onun için bunu böyle bir riski de var. Türkiye'de mevcut AKP Hükümeti vesaireye bunun yansımaları ne olur?

FEHİM TAŞTEKİN- Net olan şey şu: Tayyip Erdoğan'ın bu saldırgan politikayı 2014'e kadar sürdürmesi öngörülüyor, fakat kötü bir sinyal var; ekonomi daralmaya başladı. Türkiye'nin dış politikadaki aktif duruşu, yüksek tonlu retoriği ekonomisinin iyi olmasına bağlıydı. Bu göstergeler tersine dönünce, dışarıya dış politika fazla satamazsınız, yüksek sesle satamazsınız ve büzülme yaşanır. Ekonomideki büzülme dış politikadaki büzülmeyle de beraberinde getirir. O nedenle önümüzdeki süreçlerde ekonomik göstergeler hükümeti zorlamaya başladığında, bunun önemli bir nedeninin de Suriye krizi ve Irak politikası olduğu ortaya çıkacaktır. TPAO Irak'tan, petrol anlaşmasından dışlandı. Birçok yerde artık Türk şirketleri Bağdat'ta istenmeyen, üstü çiziler şirketlere dönüşmeye başladı. Bu önemli bir fatura.

10 milyar dolarlık ticaret yapıyorsunuz. Suriye’de benzer bir fatura var. Vatandaşların, insanların ticaretlerinden kayıpları var. Bunun faturasını hükümet şu anda hissetmiyor; çünkü bireysel olarak herkes işinden oluyor, ama hükümete yansımıyor bu; fakat dış ticaretteki daha makro küçülme hükümeti, bu politikaları sürdüremez bir noktaya getirebilir. Yani kamuoyu baskısı değil, ama ekonomi baskısıyla hükümet, bu saçma sapan dış politika gidişatından belki bir nebze vazgeçebilir. Yani bir kibir, bir insan kibri bir ülkenin kaderini nasıl bu kadar esir alabilir, dış politikasını nasıl esir alabilir, hiç tahayyül edemezdim. Bu dönemlerde bunu görüyoruz. Bu kibir nasıl kırılır? Başbakanın birkaç kez attan düşmesi lazım, yani düşmeden olmuyor.

SALONDAN- Ekonomiyle ilgili kısa bir soru soracağım. Ekonomi gerçekten iyi mi, yoksa sıcak parayla mı ayakta kalmaya çalışıyor?

FEHİM TAŞTEKİN- Bir şişirme durumu var, doğru, sıcak parayla işi götürüyorlar; ama Avrupa’yla kıyasladığınız zaman -Avrupa dediğim, bir Almanya ekonomisi, bir Polonya ekonomisi değil tabii ki, yani genel anlamda resesyona giren ülkeleri kastediyorum- Türkiye nispeten daha rahat, daha iyi bir yerde. Ben ekonomist değilim, ama bu ekonomik göstergelerin sadece inşaat sektörü üzerinden yürütülüyor olması çok büyük bir risk ve çok tehlikeli bir şey. Hiçbir şey üretmiyor Türkiye şu anda ve bunun sürdürülebilir olmadığını ekonomistler de söylüyor. Kötü gösterge budur aslında. Ağaoğlu var sağ olsun, Ağaoğlu sayesinde bir şahlanma durumu var; ama ekonominin diğer kanallarında inanılmaz bir gerilim var. Gerilim, çökmeye çok yakın bir yerde durur; yani o gerilim çökmeye başladığı zaman, 2002’deki gibi bir dalga vurabilir. Türkiye, bu dış politikanın bedelini ancak o zaman ödemeye başlar, çünkü halk soracak.

OTURUM BAŞKANI- Ortadoğu’nun yeniden şekillendiği bu dönemde Hatay’dan böyle bir sesi organize ettiği için, TMMOB’ye, TMMOB yöneticilerine, her bir odanın başkanına, yöneticilerine tekrar teşekkür ediyorum. Bu tür toplantıların daha da yüksek sesle yapılması dileğiyle herkese iyi akşamlar. (Alkışlar)

